

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

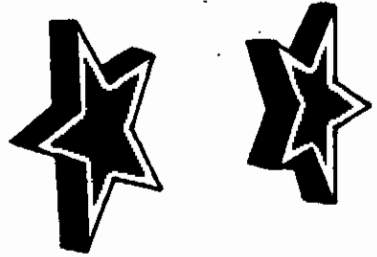
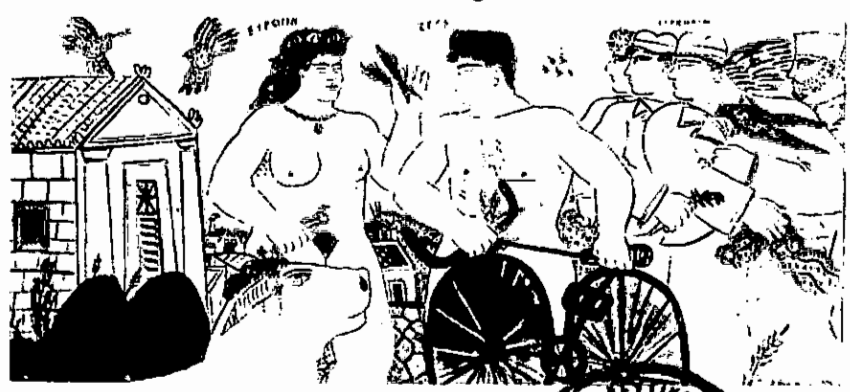
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τμήμα: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

“Η Ε.Ο.Κ. ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1-93”

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:
Ευριδίκη Πρωτόπαπα

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
Βασιλης Ρουχωτάς
Μάριος Τζούδας
Ιωάννης Τσότκας

Τ . Ε . Ι . Π Α Τ Ρ Α Σ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

" Η Ε.Ο.Κ. ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1/1/93. "

Ε Ι Σ Η Γ Η Τ Ρ Ι Α :

ΕΥΡΙΑΔΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

Ο Μ Α Δ Α Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α Σ :

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΡΟΥΧΩΤΑΣ

ΜΑΡΙΟΣ ΤΖΟΥΔΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΟΛΚΑΣ

ΠΑΤΡΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1995

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1779
----------------------	------

Ο ζωγραφικός πίνακας
του εξωφύλλου, είναι
δημιουργία του ΑΛΕΚΟΥ
ΦΑΣΙΑΝΟΥ, με τίτλο "Η
ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ".

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	σελ.5
1. Η διαμόρφωση των συνθηκών.....	σελ.6
2. Οι πρώτες προσπάθειες.....	σελ.6
3. Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.....	σελ.7
3.1. Από την ΕΟΚ στην Ε.Ε.....	σελ.10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ.....	σελ.13
1. Οι πρωταρχικοί στόχοι.....	σελ.13
2. Η συνθήκη του Maastricht και οι στόχοι της.....	σελ.14
3. Τα όργανα της Κοινότητας.....	σελ.17
(I). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.....	σελ.19
(II). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.....	σελ.20
(III). Το Συμβούλιο.....	σελ.21
(IV). Η Επιτροπή.....	σελ.22
(V). Το Δικαστήριο.....	σελ.23
(VI). Το Ελεγκτικό Συνέδριο.....	σελ.24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	σελ.25
1. Εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.....	σελ.25
1.1. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.....	σελ.30

2. Κοινωνική πολιτική.....	σελ.33
2.1. Καταπολέμηση της ανεργίας.....	σελ.37
2.2. Κοινωνική και οικονομική συνοχή.....	σελ.39
3. Ιθαγένεια - Δικαιώματα πολιτών.....	σελ.41
3.1. Η Ιθαγένεια της Ένωσης.....	σελ.41
3.2. Τα κοινοτικά δικαιώματα.....	σελ.43
4. Η δημοκρατία στην Κοινότητα.....	σελ.49
4.1. Η αρχή της επικουρικότητας.....	σελ.49
4.2. Μια δημοκρατική ένωση.....	σελ.50
4.3. Πρόσβαση στα Κοινοτικά έγγραφα.....	σελ.54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ.....	σελ.56
1. Τα στάδια της ολοκλήρωσης.....	σελ.56
2. Τελωνειακή ένωση.....	σελ.59
3. Κοινή Αγορά - ΕΟΧ.....	σελ.62
3.1. Εφαρμογή της Κοινής Αγοράς.....	σελ.62
3.2. Λειτουργία της Κοινής Αγοράς.....	σελ.66
(I). Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.....	σελ.66
(II). Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.....	σελ.68
(III). Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.....	σελ.71
(IV). Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων.....	σελ.73
3.3. Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος.....	σελ.74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	σελ.80
1. Εισαγωγή.....	σελ.80

2. Τι είναι νομισματική και τι οικονομική ένωση.....	σελ.82
3. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.....	σελ.83
3.1. Η λειτουργία του Μηχανισμού Συναλλαγματικών ισοτιμιών.....	σελ.86
4. Η πορεία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης: "τα τρία στάδια".....	σελ.88
4.1. Οι οικονομικές και νομισματικές αποφάσεις των "Συμφωνιών του Maastricht".....	σελ.88
4.2. Το πρώτο στάδιο: 1/7/90-31/12/93.....	σελ.89
4.3. Το δεύτερο στάδιο: 1/1/94-31/12/96 ή 31/12/99...	σελ.90
4.4 Το τρίτο στάδιο: 1/1/97 ή 1/1/99 και μετά.....	σελ.92
4.5. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	σελ.93
4.6. Οι Μακροοικονομικές προϋποθέσεις για την συμμε- τοχή των κρατών-μελών στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ..	σελ.94
4.7. Οι πρόσφατες εξελίξεις.....	σελ.95

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.

ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ.....	σελ.98
1. Δημοσιονομική πολιτική-Κοινοτικός προϋπολογισμός..	σελ.98
2. Αγροτική πολιτική.....	σελ.100
3. Περιφερειακή πολιτική.....	σελ.104
3.1. Οι περιφέρειες της Κοινότητας ως στόχοι παρεμ- βάσεων.....	σελ.104
3.2. Η χρηματοδότηση της Περιφερειακής πολιτικής.....	σελ.107
4. Φορολογική πολιτική.....	σελ.108
5. Πολιτική Ανταγωνισμού.....	σελ.112
6. Βιομηχανική πολιτική.....	σελ.116

7. Έρευνα και τεχνολογία.....	σελ.117
8. Ενεργειακή πολιτική.....	σελ.120
9. Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες.....	σελ.121
9.1. Μεταφορές.....	σελ.121
9.2. Τηλεπικοινωνίες.....	σελ.122
10. Περιβαλλοντική πολιτική.....	σελ.124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.

ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ..	σελ.126
(I). Ηνωμένες Πολιτείες.....	σελ.127
(II). Ιαπωνία.....	σελ.127
(III). Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.....	σελ.128
(IV). Οι χώρες ΑΚΕ.....	σελ.130
(V). Οι χώρες MASHREB & MASHREQ.....	σελ.131
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	σελ.133
- Το χρονικό της ΕΟΚ.....	σελ.135
- Ευρετήριο συντομογραφιών.....	σελ.148
- Βιβλιογραφία.....	σελ.150

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Στην ακτή της Τύρου, ο Δίας είδε κάποια μέρα μια νεαρή θνητή, όμορφη σαν την ημέρα, με λευκή και απαλή επιδερμίδα, να παίζει με χάρη μαζί με τις φιλενάδες της. Ήταν η θυγατέρα του Αγήνορα, βασιλιά της Φοινίκης και εγγονή του Ποσειδώνα. Ο ακάματος γόης την ερωτεύθηκε ευθύς και για ν' αποφύγει την ευκολονόητη ζήλεια της Ηρας, μεταμορφώθηκε επιτόπου σε υπέροχο, λευκό, χρυσοκέρατο ταύρο. Η κοπέλα τον θαύμασε, τον χάρη-δεψε, τόλμησε μάλιστα να ανέβει στην ράχη του. Τότε ο ταύρος μπήκε στην θάλασσα και απομακρύνθηκε κατά την Κρήτη, τόπος που ενώθηκαν οι εραστές! Ο θρύλος μας άφησε το όνομα αυτής της μακάριας, αλλά ασύνετης θνητής, την έλεγαν ΕΥΡΩΠΗ!

Η ιδέα της γεωγραφικής και πολιτιστικής ενότητας της Ευρώπης, ανάγεται τουλάχιστον στην αρχαία ελληνική ιστορία, αλλά οι ιστορικές πολιτικοοικονομικές συνθήκες έφεραν μέχρι και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο τα ευρωπαϊκά κράτη αντιμετώπιζα μεταξύ τους. Η οικονομική σημασία και η πολιτιστική υπεροχή της Ευρώπης, που αναμφισβήτητα ίσχυσε μέχρι το 1945 αφορούσε κατά συνέπεια μεμονωμένα κράτη που τα χώριζαν σημαντικές αντιθέσεις συμφερόντων, τόσο λόγω εδαφικών διεκδικήσεων μέσα στην Ευρώπη, όσο και λόγω ανταγωνισμού τους στις αποικίες. Η οικονομική καταστροφή που προέκυψε από τον πόλεμο και

η μείωση του γοήτρου της γηραιάς ηπείρου με την δυναμική εμφάνιση των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας μετά τον πόλεμο, έφεραν τα ευρωπαϊκά κράτη, πιο κοντά μεταξύ τους και δημιούργησαν την ανάγκη νέων μορφών συνεργασίας για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της νέας οικονομικής τάξης, είτε αυτές προέρχονται από άλλα αναπτυγμένα κράτη, είτε προέρχονται από τις νεοεκβιομηχανιζόμενες χώρες.

1. Η διαμόρφωση των συνθηκών.

Οι ιστορικές συνθήκες για την ένωση της Ευρώπης δημιουργήθηκαν μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι καταστροφές του πολέμου και οι μνήμες της κρίσης του 1929 ευνόησαν την ταχύτατη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και την ελεύθερη μετακίνηση των συντελεστών παραγωγής. Στα πλαίσια αυτά, εμφανίστηκε μια σειρά από διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς με κύριο στόχο τους την προώθηση της διεθνούς οικονομικής συνεργασίας και την αλληλοενημέρωση των μελών τους. Έτσι ετοιμάστηκε το έδαφος για την δημιουργία μιας σειράς κινήσεων, που ξεκινώντας είτε ιδεολογικά είτε από οικονομικά συμφέροντα, προώθησαν την ιδέα της συνεργασίας μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών.

2. Οι πρώτες προσπάθειες.

Στη δεκαετία του '40 δημιουργήθηκε μια σειρά κινήσεων

υπέρ της ένωσης της Ευρώπης, οι οποίες δεν μπόρεσαν να πετύχουν τους φιλόδοξους στόχους τους, γιατί αποδείχθηκε πρακτικά ανεφάρμοστη μια συμφωνία ένωσης σε πολιτικό επίπεδο που θα μετέφερε τα κυρίαρχα δικαιώματα των κρατών-μελών σε κάποια υπερεθνική αρχή. Έτσι οι προσπάθειες των οπαδών της Ενωμένης Ευρώπης, στράφηκαν σε τομείς που υπόσχοντο άμεσα οικονομικά οφέλη από μια διευρωπαϊκή συνεργασία.

3. Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

Θα θεωρήσουμε ως ιστορική αφετηρία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, το έτος 1951 όταν οι δύο επανειλημμένοι ιστορικοί αντίπαλοι, η Γαλλία και η Ομοσπονδιακή τότε Γερμανία, συνυπογράφουν, μαζί με την Ιταλία, την Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, την Συνθήκη των Παρισίων (18 Απριλίου 1951) με την οποία ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), με στόχο την "από κοινού" χάραξη και εφαρμογή μιας ενιαίας πολιτικής των "6" σ' αυτούς τους δύο πολύ σημαντικούς τομείς της οικονομίας τους. Μετά από την κύρωση από τα εθνικά κοινοβούλια, των πρώτων έξι κρατών-μελών η Συνθήκη άρχισε να ισχύει το Φεβρουάριο του 1953. Η ΕΚΑΧ είναι ουσιαστικά πρώτη παγκόσμια απόπειρα δημιουργίας ενός Υπερεθνικού Οικονομικού Οργανισμού, έστω σε περιφερειακό επίπεδο από μόνο 6 κράτη. Δηλαδή, ενός Οργανισμού που παίρνει αποφάσεις για τα ζητήματα άνθρακα και χάλυβα, οι οποίες έχουν υποχρεωτική εφαρμογή και μάλιστα αυτόματα, στην εσωτερική έννομη τάξη, των κρατών

μελών του. Τα κράτη-μέλη της ΕΚΑΧ "εκχωρούν" μέρος της εθνικής τους αυτονομίας κατά τη χάραξη της πολιτικής τους στους παραγωγικούς τομείς του άνθρακα και του χάλυβα, σε ένα "Κοινό Οργανισμό" ο οποίος, όπως ρητά προβλέπει το καταστατικό του, έχει τα δικά του όργανα που χαράζουν, αποφασίζουν και εφαρμόζουν σε καθημερινή βάση την κοινή πορεία των 6 συμβαλλομένων.

Υστερα από μία προσπάθεια να ιδρυθεί η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα, με την οποία οι στρατιωτικές δυνάμεις του κάθε κράτους-μέλους θα συνενούντο και θα αποτελούσαν τις ευρωπαϊκές ένοπλες δυνάμεις, που άρχισε το 1950, αλλά ματαιώθηκε το 1954, οι Υπουργοί των 6 κρατών-μελών της ΕΚΑΧ άρχισαν μία νέα προσπάθεια για την ευρωπαϊκή ενοποίηση το 1955 στην Μεσσήνα της Ιταλίας. Εκεί συζητήθηκε η πρόταση των χωρών Benelux, που πρότεινε σταδιακή κατάργηση όλων των τελωνειακών δασμών, μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΚΑΧ. Η προπαρασκευαστική επιτροπή που ανέλαβε να επεξεργαστεί την πρόταση, κατέληξε το 1956 στη διάσκεψη της Βενετίας (29-30 Μαΐου) σε δύο σχέδια συνθηκών. Το πρώτο αφορούσε την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) που έχει πλέον ευρύτερα οικονομικά - και όχι μόνο - αντικείμενα στους σκοπούς της. Το δεύτερο αφορούσε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), που έχει σκοπό την ειρηνική χρήση της ατομικής ενέργειας στην διαδικασία της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης των "6". Παρά τα οικονομικά και πολιτικά προβλήματα που προέκυψαν και είχαν σα συνέπια την καθυστέρηση της διαδικασίας, τα κείμενα των δύο συνθηκών υπογράφηκαν στις 25 Μαρτίου του 1957 στη Ρώμη. Έτσι

ξεκίνησε η ευρύτερη προσπάθεια της ευρωπαϊκής ενοποίησης η οποία όμως αντιμετώπισε γραφειοκρατικά, διοικητικά και διαρθρωτικά προβλήματα λόγω της ύπαρξης διαφορετικών οργάνων (με παραπλήσιες όμως αρμοδιότητες) σε κάθε κοινότητα. (Αυτό το γεγονός οδήγησε αργότερα τα κράτη-μέλη, στο να συγχωνεύσουν τους τρεις ξεχωριστούς θεσμούς και τα ξεχωριστά όργανά τους, σε ένα θεσμό, με ένα σύστημα οργάνων).

Το 1961 το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Ιρλανδία και η Δανία είναι τα πρώτα από τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη που υποβάλλουν αίτηση για ένταξη στις "τρεις Κοινότητες". Οι δίχρονες διαπραγματεύσεις των "6" με τα τέσσερα αυτά κράτη διακόπτονται το 1963, όταν η Γαλλία προβάλλει την επίμονη άρνησή της για την ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου και η Ιρλανδία, η Νορβηγία και η Δανία αποσύρουν τις αιτήσεις ένταξής τους. Η επανυποβολή, το 1966, της αίτησης ένταξης του Ηνωμένου Βασιλείου ξανασυναντά την άρνηση της Γαλλίας. Ένας από τους λόγους - και, ίσως, όχι ο πιο σημαντικός - της γαλλικής αντίθεσης στην ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, μπορεί να αναζητηθεί στην αμφίθυμη στάση των Βρεττανών απέναντι στις προοπτικές της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς και στην διαφαινόμενη μετεξέλιξή της σε κάτι πολύ πιο "προχωρημένο" από μια απλή "Ζώνη Ελευθέρου Εμπορίου". Δεν είναι τυχαίο πως το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η ευρωπαϊκή χώρα που το 1960, τρία μόλις χρόνια από την Συμφωνία της Ρώμης, πρωτοστατεί στην δημιουργία ενός "αντίπαλου δέους" της ΕΟΚ : της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) που έχει τον πολύ περιορισμένο και εξειδικευμένο στόχο της προώθησης του ελεύθερου εμπορίου - και μόνο αυτού, χω-

ρίς δηλαδή προοπτικές στενότερης οικονομικής ή και πολιτικής συνεργασίας - ανάμεσα στα κράτη-μέλη της (Αυστρία, Σουηδία, Ελβετία, Νορβηγία, Φινλανδία, Πορτογαλία, Δανία).

Το 1967 οι τρεις επιμέρους Κοινότητες, η ΕΚΑΧ, η ΕΚΑΕ και η ΕΟΚ, ενοποιούνται σε μια υπερεθνική οντότητα, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε.Κ.) η οποία πλέον έχει ενιαία όργανα για όλες τις δραστηριότητες και για όλες τις "πολιτικές" της: το Συμβούλιο, την Επιτροπή, το Δικαστήριο, το Κοινοβούλιο.

Το 1972, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Δανία και η Νορβηγία, επανυποβάλλουν αιτήσεις ένταξης και το 1973 οι τρεις πρώτες γίνονται μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενώ η Νορβηγία μένει τελικά εκτός Κοινότητας λόγω του αρνητικού, για την ένταξή της, αποτελέσματος του νορβηγικού δημοψηφίσματος. Πρόκειται για την πρώτη "διεύρυνση" της Ε.Κ. που παράγει την Κοινότητα των "9".

Το 1981 η Κοινότητα των "9" γίνεται Κοινότητα των "10" με την ένταξη της Ελλάδας και το 1986 η Κοινότητα των "10" γίνεται Κοινότητα των "12" με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Αντίστοιχα και οι συνθήκες τροποποιήθηκαν με την κάθε πράξη προσχωρήσεως. Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει αυτή που έγινε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986.

3.1. Από την Ε.Ο.Κ. στην Ε.Ε.

Τον Ιούνιο του 1985 η Επιτροπή, ύστερα από πρόταση του προέδρου της, J. Delors, κυκλοφόρησε το "Λευκό Βιβλίο" στο

οποίο απαριθμούνται όλα τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να καταργηθούν οι φυσικοί, τεχνικοί και φορολογικοί φραγμοί μέσα στα όρια της Κοινότητας και καθορίζεται το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους για την επίτευξη της "Ενιαίας Αγοράς" μέχρι το 1992. Συνολικά πρόκειται για 286 μέτρα που έπρεπε να ληφθούν από το Συμβούλιο μέχρι το τέλος του 1992.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε στο Μιλάνο, τον Ιούνιο του 1985, να συγκαλέσει μια διακυβερνητική διάσκεψη, με σκοπό την προπαρασκευή μιας αναθεώρησης των Ευρωπαϊκών Συνθηκών. Η διάσκεψη αυτή, που πραγματοποιήθηκε στο Λουξεμβούργο, από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 1985, σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών, οδήγησε στην εκπόνηση ενός κειμένου που ονομάζεται "Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη".

Η Ενιαία Πράξη αποτελεί την σημαντικότερη αναθεώρηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών που έγινε μέχρι τότε. Κύριος στόχος της, ο οποίος διασαφηνίστηκε από την Επιτροπή με το "Λευκό Βιβλίο" ήταν η καθιέρωση, μέχρι τις 31/12/92 μιας πραγματικής "Εσωτερικής Αγοράς", δηλαδή ενός χώρου δίχως εσωτερικά σύνορα, όπου τα εμπορεύματα, τα πρόσωπα, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια θα κυκλοφορούν ελεύθερα. Με την Ενιαία Πράξη, καθιερώνεται επίσης το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, καθορίζεται ο ρόλος της E.C.U., καθώς και οι αρμοδιότητες της κοινότητας σε θέματα κοινωνικής πολιτικής και προστασίας του περιβάλλοντος και αναγνωρίζεται η ανάγκη να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Οσόν αφορά στην ευρωπαϊκή πολιτική συνεργασία, συνίσταται στα κράτη-μέλη να διατυπώσουν και να εφαρμόσουν ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική και

να συντονίσουν τις θέσεις τους, σε θέματα ασφάλειας.

Τον Δεκέμβριο του 1991 αποφασίζεται από τους "12" στο Maastricht, η οριστική δρομολόγηση της μετεξέλιξης, μέσα σε μια οκταετία το αργότερο, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε μια ολοκληρωμένη Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η επισημοποίηση τον Φεβρουάριο του 1992, των Συμφωνιών του Maastricht και του νέου ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνοδεύεται στις αρχές του 1993 από την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Με τον ΕΟΧ, η κοινότητα των "12" και τα 6 από τα 7 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (Αυστρία, Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία, Λιχτενστάιν και Ισλανδία) συγκροτούν την πιο σημαντική οικονομική ζώνη του κόσμου που αποτελείται από 18 χώρες και διαθέτει μια αγορά με 380 εκατομμύρια ανθρώπους.

Μετά από αίτηση ένταξης των τεσσάρων από τα 7 κράτη-μέλη της ΕΖΕΣ (Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία, Αυστρία) οι 3 τελευταίες αποτελούν από 1/1/95 μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός από την Νορβηγία που για δεύτερη φορά μένει εκτός Ένωσης λόγω του αρνητικού για την ένταξή της αποτελέσματος του Νορβηγικού δημοψηφίσματος. Έτσι η Κοινότητα των "12" είναι πια Ένωση των "15".

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ω Τ Ο
ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα η οποία οικοδομήθηκε πάνα στα ερείπια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου έχει ως στόχο να προσφέρει ειρήνη και ευημερία στους πολίτες της στα πλαίσια μιας ολοένα στενότερης ένωσης. Η διαδικασία αυτή είναι σταδιακή και έχει οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις.

1. Πρωταρχικοί στόχοι.

Η Συνθήκη της Ρώμης, που αφορά την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, λόγω της φύσης και του πεδίου εφαρμογής της, επισκίαζε τις άλλες κοινοτικές συνθήκες (ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ), μέχρι και αυτή η ίδια να υπερκαλυφθεί από την συνθήκη του Maastricht. Η βασική αποστολή την οποία αναθέτει η Συνθήκη της Ρώμης στους κοινοτικούς θεσμούς, είναι η δημιουργία μιας κοινής αγοράς μεταξύ των κρατών-μελών. Αυτή περιλαμβάνει: α) την πραγματοποίηση μιας τελωνειακής ένωσης, που σημαίνει, αφενός, την εξάλειψη των τελωνειακών δασμών, των ποσοτώσεων εισαγωγής και των άλλων εμποδίων στις ανταλλαγές μεταξύ των κρατών-μελών και, αφετέρου, την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου έναντι των τρίτων χωρών, και β) την πραγματοποίηση, μέσω ιδίως την εναρμόνιση των εθνικών πολιτικών, των τεσσάρων ουσι-

ωδών ελευθεριών : της ελεύθερης κυκλοφορίας των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, της ελεύθερης εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών και της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων.

Παρόλο που στο προοίμιο της Συνθήκης της Ρώμης, τα κράτη μέλη διακήρυσσαν την απόφασή τους να θέσουν τα θεμέλια μιας συνεχώς πιο στενής ένωσης μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών, η Συνθήκη η ίδια ήταν ο καταστατικός χάρτης απλά και μόνον της κοινής αγοράς. Δεδομένου ότι η οικονομική ολοκλήρωση δεν σταματάει σ' αυτό το στάδιο, τα κράτη-μέλη, όπως θα διαπιστώσουμε παρακάτω, αισθάνθηκαν σύντομα την ανάγκη να συνεχίσουν προς τα πάνω το οικοδόμημά τους.

2. Η συνθήκη του Maastricht και οι στόχοι της.

Στις 11 Δεκεμβρίου 1991 οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των Δώδεκα, ενέκριναν την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία και υπογράφηκε επίσημα στο Maastricht της Ολλανδίας στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Η συνθήκη του Maastricht είναι το αποτέλεσμα πολύχρονης προσπάθειας, που άρχισε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Αννόβερου τον Ιούνιο του 1988. Σκοπός της υπήρξε η συμπλήρωση της ενιαίας αγοράς με την δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)-σημαντικό γεγονός στην πορεία της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης. Η συνθήκη της Ε.Ο.Κ. τροποποιείται για πρώτη φορά, όχι επεκτείνοντας απλώς τις αρμοδιότητες της Κοινότητας στις αγορές, αλλά χα-

ράσσοντας κοινή νομισματική πολιτική, ενιαία συναλλαγματική πολιτική ως προς τις τρίτες χώρες και αυστηρά δημοσιονομική πολιτική. Παράλληλα βέβαια τίθενται οι βάσεις για την δημιουργία μιας Κοινής Ευρωπαϊκής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Αμυνας, εν καιρώ, καθώς και οι βάσεις για την συνεργασία στους τομείς των εσωτερικών υποθέσεων και της δικαιοσύνης ενισχύεται η δημοκρατική νομιμότητα, θεσπίζεται η ιδέα της Ευρωπαϊκής Ιθαγένειας και περαιτέρω διευρύνονται οι αρμοδιότητες της Κοινότητας σε νέους τομείς, όπως είναι η παιδεία, η υγεία και το περιβάλλον. Η οντότητα λοιπόν της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σαν σύνολο, τίθεται σε βάσεις γερές και συμπαγείς ικανή πλέον να αντιμετωπίσει δυναμικά κάθε πρόβλημα και πρόκληση, θέτοντας τέρμα στην διαίρεση της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και βαδίζοντας σταθερά προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

Αυτή η συνεννόηση και αυτή η συνεργασία έχουν μια τέτοια δυναμική, ώστε ένα μεγάλο μέρος των Ευρωπαϊκών λαών να βρίσκονται σήμερα στην διαδικασία συγκρότησης μιας συνομοσπονδιακού τύπου "Ένωσης Κρατών" που φιλοδοξεί να έχει σύντομα, μια εξωτερική πολιτική, μια αμυντική πολιτική, μια οικονομική πολιτική, μια κεντρική Τράπεζα, ένα νόμισμα κ.τ.λ. Αν μετά τις τελευταίες ευρωπαϊκές εξελίξεις και την συμφωνία του Maastricht δεν μεσολαβήσει κάποια σοβαρή αναταραχή, οι αρχές του έτους 2000 θα βρουν τους Ευρωπαϊκούς λαούς να χωρίζονται μόνο ως προς την γλώσσα τους, την κουλτούρα τους, ίσως την σημαία τους και προφανώς το θρήσκευμά τους. Ο βασικός πυρήνας της οικονομικής (και όχι μόνον αυτής) ζωής των λαών της Ευρώπης δεν θα είναι απλά "κοινός". Θα είναι ένας!

Ετσι λοιπόν, η συνθήκη του Maastricht για την Ε.Ε. περιλαμβάνει δύο σημαντικές συμφωνίες που αποβλέπουν :

- στην Πολιτική Ένωση και
- στην Οικονομική-Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.)

Τέλος, συνοψίζοντας τα παραπάνω, οι στόχοι της Ε.Ε. σύμφωνα με την συνθήκη του Maastricht είναι :

* να προωθήσει την ισόρροπη και σταθερή οικονομική και κοινωνική πρόοδο, ιδίως με την δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και με την ίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η οποία θα περιλάβει εν καιρώ ένα ενιαίο νόμισμα

* να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στην διεθνή σκηνή, ιδίως με την εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της εν καιρώ διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί, σε δεδομένη στιγμή, να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.

* να ενισχύσει την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπηκόων των κρατών-μελών της με τη θέσπιση Ιθαγένειας της Ένωσης.

* να αναπτύξει στενή συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εξωτερικών υποθέσεων.

* να διατηρήσει στο ακέραιο, το κοινοτικό κεκτημένο και να το αναπτύξει με την προοπτική να μελετηθεί κατά πόσον οι πολιτικές και οι μορφές συνεργασίας που καθιερώνονται με την παρούσα Συνθήκη, θα πρέπει να αναθεωρηθούν, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών και των οργάνων της Κοινότητας.

3. Τα όργανα της Κοινότητας.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει τα όργανα, τα οποία θα πραγματοποιήσουν τους σκοπούς της. Από αυτά, άλλα υπάρχουν και ασκούν τις αρμοδιότητές τους κανονικά στα πλαίσια των Συνθηκών των τριών Κοινοτήτων ΕΟΚ-ΕΚΑΧ-ΕΚΑΕ, και άλλα προβλέπεται να ιδρυθούν ή έχουν ιδρυθεί, με την Συνθήκη για την Ε.Ε. Τα όργανα τα οποία υφίστανται σήμερα είναι :

- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
- Το Συμβούλιο
- Η Επιτροπή
- Το Δικαστήριο
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Πέραν των κύριων αυτών οργάνων, υπάρχουν και πλήθος άλλα δευτερεύοντα, που υποβοηθούν τα κύρια στο έργο τους, άλλοτε προετοιμάζοντας την ύλη των θεμάτων, με τα οποία θ' ασχοληθούν τα κύρια, άλλοτε παρέχοντας γνώμη συμβουλευτική. Σαν πιο σημαντικές συμβουλευτικές επιτροπές, αναφέρουμε :

- Την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ε.Ο.Κ. και ΕΚΑΕ, η οποία υποβοηθεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή παρέχοντας γνώμη συμβουλευτική.
- Τη Συμβουλευτική Επιτροπή, η οποία είναι αντίστοιχη προς την προηγούμενη για την ΕΚΑΧ.

Εκτός όμως από τα παραπάνω βοηθητικά όργανα, υπάρχουν και οργανισμοί, των οποίων η ίδρυση προβλέπεται από τις Συνθήκες, υπάγονται στις Κοινότητες, αλλά έχουν δικά τους όργανα και λειτουργούν με δικό τους καταστατικό. Για την κατηγορία αυτή ενδεικτικά αναφέρουμε :

- Την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και
- Τα Διαρθρωτικά Ταμεία:
 - Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων,
 - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
 - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Τέλος, καθώς αναφέραμε και στην αρχή, με την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση θα ιδρυθούν ή έχουν ήδη ιδρυθεί όργανα με ποικίλες αρμοδιότητες, άλλα με αποφασιστικές, άλλα με συμβουλευτικές.

Για τον Οικονομικό-Νομισματικό τομέα αναφέρουμε :

- Η Νομισματική Επιτροπή (Ν.Ε.)
- Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (Ε.Ν.Ι.)
- Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.)
- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) και
- Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.

Για θέματα άλλα, μη οικονομικά-νομισματικά, ιδρύεται ένα νέο όργανο με συμβουλευτικές αρμοδιότητες :

- Η Επιτροπή των Περιφερειών.

Θα εξετάσουμε τα σπουδαιότερα όργανα που λειτουργούν σήμερα στην Κοινότητα.

(I) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Αρχικά τα κοινοβούλια των κρατών-μελών επέλεγαν από τα μέλη τους, τούς εκπροσώπους που αποτελούσαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά από το 1979, οι εκπρόσωποι αυτοί εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία. Το Κοινοβούλιο περιλαμβάνει από το 1994, 567 μέλη, που αναμένεται όμως να αυξηθούν με την ένταξη των τριών νέων χωρών (Σουηδία, Φινλανδία, Αυστρία). Τα μέλη, αυτή τη στιγμή, κατανέμονται ως εξής :

Βέλγιο	: 25	Γερμανία	: 99	Λουξεμβούργο	: 6
Γαλλία	: 87	Ην.Βασίλειο	: 87	Κάτω Χώρες	: 31
Δανία	: 16	Ιρλανδία	: 15	Πορτογαλία	: 25
Ιταλία	: 87	Ισπανία	: 64	Ελλάδα	: 25

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί "συμβουλευτικές και ελεγκτικές" εξουσίες και μοιράζεται με το Συμβούλιο την εξουσία σε δημοσιονομικά θέματα, αφού έχει την δυνατότητα να καταψηφίσει τον προϋπολογισμό που έχει εγκρίνει το Συμβούλιο (πράγμα που έχει συμβεί πολλές φορές). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συζητά σε δημόσια συνεδρίαση την ετήσια γενική έκθεση που του υποβάλλει η Επιτροπή. Μπορεί να υποβάλει σχετικές προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις ή ακόμα και να την ανατρέψει, ψηφίζοντας πρόταση δυσπιστίας. Επίσης, στις περιπτώσεις που προβλέπει η Συνθήκη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί σχετικά, με τις αποφάσεις που πρέπει να λάβει το Συμβούλιο. Τέλος η Ε.Ε.Π. θέσπισε μια διαδικασία συνεργασίας με σκοπό την μεγαλύτερη

συμμετοχή του Κοινοβουλίου στη νομοθετική εξουσία.

(II). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (οι επικεφαλές των κυβερνήσεων των 15 κρατών-μελών και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) δεν είχε, μέχρι το 1987, κανένα νομικό status. Μολονότι ήδη από το 1974 οι δώδεκα επικεφαλές των κυβερνήσεων, συνέρχονταν από καιρό σε καιρό (δύο ή τρεις φορές το χρόνο), για να εξετάσουν "ανεπίσημα" τα μεγάλα ζητήματα της Κοινότητας, μόνο το 1987 με την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, θεσμοθετήθηκε και επίσημα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Και πάλι, όμως χωρίς επακριβή προσδιορισμό των εξουσιών του, αλλά πάντως με την πρόβλεψη των τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο συνεδριάσεων.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνεδριάζει με τους αρχηγούς των κρατών-μελών και με την παρουσία και των Υπουργών Εξωτερικών. Οι Υπουργοί των Εξωτερικών αναλαμβάνουν να προσδώσουν στις αποφάσεις των επικεφαλές των κυβερνήσεων, την τυπική νομική μορφή που απαιτούν οι Συνθήκες. Στην ουσία, δηλαδή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαράζει γενικές στρατηγικές επιλογές ή επιλύει στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο, τις όποιες διαφωνίες σε ζητήματα πολιτικής, υπάρχουν στα επίπεδα των Υπουργών. Αλλά είναι οι ίδιοι οι Υπουργοί (δηλαδή το Συμβούλιο των Υπουργών) που εξιδεικεύουν σε "κανονισμούς", σε "οδηγίες" κ.λ.π. τις τελικές πολιτικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ο ρόλος και η σημασία των

συνεδριάσεων και των πολιτικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ολοένα και αυξάνονται τα τελευταία έξι-επτά χρόνια και φαίνεται πως, σε ένα βαθμό, είναι πια το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και όχι η Επιτροπή η πραγματική κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

(III). Το Συμβούλιο.

Το Συμβούλιο αποτελείται από αντιπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών (κάθε κυβέρνηση αποστέλλει στο Συμβούλιο ένα μέλος της) κι έχει αποστολή να συντονίζει τις οικονομικές πολιτικές των κρατών-μελών σε συνάρτηση με την κοινοτική πολιτική και να εγκρίνει τους σημαντικότερους κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, το Συμβούλιο αποφασίζει ύστερα από πρόταση της Επιτροπής και δεν μπορεί να παρεκκλίνει απ' αυτή την πρόταση παρά μόνο με ομοφωνία. Το σύστημα αυτό αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά της Συνθήκης κι έχει σκοπό να εξασφαλίσει ότι η Επιτροπή, δηλαδή το όργανο που εκφράζει την Κοινότητα, καθορίζει τη βάση των σχεδίων στους ζωτικούς τομείς της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας - σχέδια για τα οποία καλούνται να αποφασίσουν οι αντιπρόσωποι των κρατών-μελών.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία στα πρώτα στάδια της Κοινής Αγοράς κι εξακολουθεί να αποφασίζει με ομοφωνία στις περιπτώσεις με δεσπόζουσα πολιτική απόχρωση. Συνήθως, όμως,

το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, ιδιαίτερα όταν πρόκειται να εγκρίνει πρόταση της Επιτροπής. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη αύξησε τον αριθμό των αποφάσεων που λαμβάνονται με πλειοψηφία, προσθέτοντας και αυτές που αφορούν την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

(IV). Η Επιτροπή.

Η Επιτροπή αποτελείται από 20 μέλη (συν ένα πρόεδρο). Διορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών για πέντε χρόνια. Τα μέλη της Επιτροπής πρέπει να έχουν την ιθαγένεια του κράτους-μέλους που τους διορίζει.

Η Επιτροπή είναι το κυρίως κοινοτικό όργανο. Τα μέλη της δεν πρέπει να εκφράζουν τα συμφέροντα του κράτους από το οποίο προέρχονται, αλλά το κοινοτικό συμφέρον. Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους δεν ζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή άλλο οργανισμό. Απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς το χαρακτήρα των καθηκόντων τους. Κάθε κράτος-μέλος υποχρεούται να σέβεται την αρχή αυτή και να μην επιδιώκει να επηρεάζει τα μέλη της Επιτροπής κατά την εκτέλεση του έργου τους.

Οι αποφάσεις της λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Αρμοδιότητά της είναι η διασφάλιση της λειτουργίας και της ανάπτυξης της Ένωσης. Η δραστηριότητά της αναπτύσσεται σε όλους τους τομείς που ανάγονται ως σκοποί της Ένωσης. Εκδίδει πράξεις που έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Συμπράττει με το Συμβούλιο

στην έκδοση των σπουδαιότερων πράξεών του, επειδή κατά τις Συνθήκες απαιτείται προηγούμενη πρόταση της Επιτροπής.

Στο έργο της ελέγχεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε περίπτωση που γίνει δεκτή πρόταση μομφής η Επιτροπή είναι υποχρωμένη να παραιτηθεί.

(V). Το Δικαστήριο.

Το Δικαστήριο ασκεί την δικαιοδοτική εξουσία. Αποτελείται από 13 δικαστές οι οποίοι διορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών για μια εξαετία κατόπιν κοινής συμφωνίας και επικουρείται από έξι γενικούς εισαγγελείς. Μεριμνά για την ενιαία εφαρμογή και ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, ελέγχει την νομιμότητα των πράξεων του Συμβουλίου και της Επιτροπής και αποφασίζει επί ζητημάτων του κοινοτικού δικαίου που υποβάλλονται σε αυτό από τα εθνικά δικαστήρια. Κάθε κράτος-μέλος μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, εφόσον είναι της γνώμης ότι ένα άλλο κράτος-μέλος έχει παραβεί υποχρέωσή του που απορρέει από τις Συνθήκες της Κοινότητας. Το ίδιο μπορεί να κάνει και η Επιτροπή, εφόσον κρίνει ότι ένα κράτος-μέλος δεν συμμορφώθηκε σε μια υποχρέωσή του. Όμως το Δικαστήριο κρίνει και προσφυγές φυσικών και νομικών προσώπων οι οποίες στρέφονται κατά αποφάσεων της Κοινότητας που απευθύνονται σε αυτά.

(VI). Το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η βασική λειτουργία του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι και η πιστοποίηση όλων των λογαριασμών τόσο των εσόδων, όσο και των δαπανών, που τηρούνται από τα όργανα της Κοινότητας, αλλά και από οποιαδήποτε άλλα νομικά πρόσωπα που τα βασικά όργανα της Κοινότητας ιδρύουν για την επίτευξη των κοινοτικών στόχων. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελείται από 15 μέλη (ένα από κάθε κράτος-μέλος) που προτείνονται από τις κυβερνήσεις και διορίζονται από το Συμβούλιο.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη του κόσμου, αλλά ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζει όσον αφορά τα σημαντικότερα θέματα της διεθνούς πολιτικής παραμένει περιορισμένος.

Οι προσπάθειες της Κοινότητας να προσδώσει πολιτική διάσταση στην οικονομική ολοκλήρωση χρονολογούνται από το έτος ίδρυσής της. Τον Αύγουστο του 1954 η γαλλική εθνοσυνέλευση απέρριψε τη Συνθήκη για την ίδρυση μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (ΕΑΚ). Μετά από πολλές ανεπιτυχείς προσπάθειες το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του εξήντα υπήρξε μια νέα πρωτοβουλία από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στη διάσκεψη κορυφής της Χάγης το 1969. Αποφάσισαν να βαδίσουν προς την οικονομική και πολιτική ενοποίηση. Ως αποτέλεσμα το 1970 καθιερώθηκαν τακτικές συνεδριάσεις των υπουργών εξωτερικών και των τμηματάρχων των υπουργείων. Αυτή ήταν η αρχή της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ). Στις διασκέψεις κορυφής του Παρισιού το 1972 και το 1974 ξεκίνησαν νέες προσπάθειες να μεταβληθεί το σύνολο των σχέσεων των κρατών-μελών σε μια "Ευρωπαϊκή Ένωση". Ομως, αυτή τελικά, δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί. Βέβαια, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία αναπτυσσόταν. Ομως, τα κράτη-μέλη προέβαιναν όλο και πιο συχνά σε μεμονομένα

διαβήματα χωρίς κατ' αυτόν τον τρόπο να εκπροσωπούνται επαρκώς τα κοινά ευρωπαϊκά συμφέροντα.

Πολιτικές κρίσεις όπως ο πόλεμος του Κόλπου, ο εμφύλιος πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία και η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης ώθησαν τους κοινοτικούς εταίρους να επιδιώξουν μια περισσότερο κοινή πολιτική πριν ήδη από τη σύναψη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας απεστάλησαν παρατηρητές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και συνεκλήθη ειρηνευτική συνδιάσκεψη. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης η Ευρωπαϊκή Κοινότητα καθόρισε κοινούς όρους για την αναγνώριση των νέων κρατών. Πέραν τούτων και οι πλέον πρόσφατες κρίσεις απέδειξαν ότι οι δομές της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας της Κοινότητας είναι ανεπαρκείς. Τα κράτη-μέλη ψήφισαν απλά την πολιτική τους. Η γρήγορη διαπραγμάτευση όμως είναι σπάνια εφικτή. Με την αναθεώρηση το 1987 της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης θεμελιώνεται μεν η ΕΠΣ στη Συνθήκη, παρέμεινε όμως το γεγονός ότι όλες οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται ομόφωνα. Τα θέματα ασφαλείας συνέχισαν να περιορίζονται στον πολιτικό και οικονομικό τομέα.

Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, η οποία αποφασίστηκε με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρέχει στην Κοινότητα μεγαλύτερο διεθνές κύρος. Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε αντίθεση με τα επιμέρους κράτη-μέλη δεν αποτελεί ένα "έτοιμο" κρατικό οικοδόμημα, πρέπει να αναπτυχθεί σταδιακά η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Η εξωτερική πολιτική και προπάντων η πολιτική ασφάλειας ανήκουν σε εκείνους τους τομείς οι οποίοι θεωρούνται α-

πό τα κράτη-μέλη ως οι κατ' εξοχήν τομείς κρατικής κυριαρχίας. Είναι ως εκ τούτου πολύ δύσκολο να καθοριστούν τα κοινά συμφέροντα στους εν λόγω τομείς, επειδή μόνο δύο κράτη-μέλη, η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία, διαθέτουν ατομικά όπλα. Ένα περαιτέρω πρόβλημα τίθεται από το γεγονός ότι δεν ανήκουν όλα τα κράτη-μέλη στους αμυντικούς οργανισμούς όπως είναι το NATO και η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση. Το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο-NATO του 1949 περιλαμβάνει τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά, όλα τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ πλην της Ιρλανδίας και των ευρωπαϊκών κρατών που δεν ανήκουν ή που δεν ανήκουν ακόμη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, την Τουρκία, τη Νορβηγία και την Ισλανδία. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση συνεστήθη ως αμιγώς ευρωπαϊκή συμμαχία επίσης κατά τα έτη μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Σε αυτήν ανήκουν όλα τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ πλην της Δανίας και της Ιρλανδίας, που έχουν τον ρόλο παρατηρητή.

Στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση οι αρχηγοί των κρατών-μελών συμφώνησαν να αναπτύξουν σταδιακά μια κοινή εξωτερική πολιτική ασφάλειας με σκοπό τη διαφύλαξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Οι βασικές γραμμές αυτής της πολιτικής υπάγονται ακόμα σε μεγάλο βαθμό στον τομέα της συνεργασίας μεταξύ των κρατών, η εφαρμογή της όμως συνδέεται στενά με την Κοινότητα επειδή οι περισσότερες αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής απαιτούν κοινοτικά μέσα όπως είναι η οικονομική συνεργασία, η οικονομική βοήθεια και οι κυρώσεις.

Οι στόχοι της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας κυρίως είναι:

* Η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερό-

ντων και της ανεξαρτησίας της Ένωσης.

* Η ενίσχυση της ασφάλειας της Ένωσης και των κρατών-μελών της υπό όλες τις μορφές της.

* Η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμφωνα με τις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων.

* Η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.

* Η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Σύμφωνα με την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση οι βασικές γραμμές της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας καθορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Για λίγο καιρό ακόμα οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται ομόφωνα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όμως μπορεί να αποφασίσει ότι ορισμένοι τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας θα αποτελέσουν αντικείμενο κοινής δράσης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν είναι ιδιαίτερα επιτακτική η εκπροσώπηση των κοινών συμφερόντων -για παράδειγμα κατά τους ελέγχους εξαγωγής των εξοπλισμών. Για μια κοινή δράση το Συμβούλιο μπορεί να καθορίσει ότι ορισμένα θέματα δεν θα αποφασιστούν ομόφωνα αλλά με ειδική πλειοψηφία.

Για τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών η καθορισθείσα κοινή θέση της Κοινότητας είναι δεσμευτική όσον αφορά τη δράση τους σε διεθνές επίπεδο. Ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν έχει αποφασιστεί κοινή δράση, υπάρχει υποχρέωση στενής συνε-

ργασίας και συγκλίνουσας δράσης με την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Κοινότητας. Ως πρωτεύοντες τομείς της κοινής δράσης θεωρούνται:

- * Η Συνθήκη για την ασφάλεια και τη συνεργασία στην Ευρώπη.
- * Η πολιτική αφοπλισμού και ελέγχου των εξοπλισμών στην Ευρώπη.
- * Η μη διάδοση των πυρηνικών όπλων.
- * Οικονομικοί τομείς της ασφάλειας, ιδιαίτερως ο έλεγχος των μεταφορών των τεχνολογιών εξοπλισμού σε τρίτες χώρες και ο έλεγχος των εξαγωγών όπλων.

Αυτοί οι τομείς δραστηριότητας πρέπει να διευρυνθούν. Στο προκείμενο προέχουν οι σχέσεις με γειτονικές χώρες, Πολωνία, Ουγγαρία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Σλοβακία και τα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Πέραν αυτού η Ένωση οφείλει να διαδραματίσει εντονότερο ρόλο στους διεθνείς οργανισμούς, προπάντων στα Ηνωμένα Έθνη. Πρέπει επίσης να αναπτυχθεί η συνεργασία της Ένωσης με τρίτες χώρες, για παράδειγμα μέσω κοινών εκθέσεων των διπλωματικών αντιπροσωπειών της Κοινότητας και των κρατών-μελών.

Τα αμυντικά θέματα αποτελούν για τα κράτη-μέλη τον πλέον ευαίσθητο και δύσκολο τομέα της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητο να συνεχίσουν να λαμβάνονται οι αποφάσεις στον συγκεκριμένο τομέα ομόφωνα.

1.1. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση

Κεντρική θέση στη σταδιακή ανάπτυξη της πολιτικής ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατέχει στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση η συνεργασία με τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΔΕΕ αποτελεί ουσιαστικό μέρος της ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οφείλει να εκπονεί και να εφαρμόζει τις αποφάσεις και τις δράσεις της Ένωσης που έχουν επιπτώσεις στον τομέα της άμυνας. Σε μία ιδιαίτερη δήλωση σχετικά με το ρόλο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και της σχέσης της με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ τα εννέα κράτη-μέλη της ΕΟΚ τα οποία είναι συγχρόνως μέλη της ΔΕΕ, συνέταξαν ένα πρόγραμμα μελλοντικής συνεργασίας. Σε αυτή τη δήλωση αναφέρεται ότι η ΔΕΕ θα αναπτυχθεί ως αμυντική συνιστώσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα αποτελέσει μέσο για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού σκέλους της ατλαντικής συμμαχίας. Προς το σκοπό αυτό τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ προέβλεψαν μια σειρά μέτρων, τα οποία διευκολύνουν τη συνεργασία. Το Συμβούλιο και η Γενική Γραμματεία της ΔΕΕ μεταφέρθηκαν ήδη από το Λονδίνο στις Βρυξέλλες, όπου είναι η έδρα της Κοινότητας. Θα υπάρξει κατάλληλος συντονισμός των ημερομηνιών και τόπων διεξαγωγής των συνεδριάσεων του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Συμβουλίου της ΔΕΕ καθώς και εναρμόνιση των μεθόδων εργασίας, για να καθιερωθεί στενή συνεργασία μεταξύ, αφενός, του Συμβουλίου και της Γενικής Γραμματείας της ΔΕΕ και, αφετέρου, του Συμβουλίου της Ένωσης και της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου. Θα εξετασθεί η εναρμόνιση της σειράς και της διάρκειας των αντίστοιχων προεδριών. Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία συμμετέ-

χει πλήρως στην ενισχυμένη εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, θα πρέπει να ενημερώνεται τακτικά και, ενδεχομένως, να ζητείται η γνώμη της σχετικά με τις δραστηριότητες της ΔΕΕ. Θα ενθαρρυνθεί η στενότερη συνεργασία μεταξύ της Κοινοβουλευτικής συνέλευσης της ΔΕΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας συνεχίζουν να θεωρούν απαραίτητη την από χρόνια υφιστάμενη συνεργασία, στον τομέα της ασφάλειας μεταξύ Ευρώπης και Βορείου Αμερικής στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ. Για το σκοπό αυτό πρέπει να αναπτυχθεί η όσο το δυνατόν στενότερη συνεργασία της ΔΕΕ με το ΝΑΤΟ. Οι σχέσεις των δύο οργανισμών μεταξύ τους θα πρέπει να είναι διαφανείς και οι δράσεις να αλληλοσυμπληρώνονται. Η ΔΕΕ θα ενεργεί σύμφωνα με τις θέσεις που καθορίζονται στην Ατλαντική Συμμαχία. Καθιερώνεται επίσης στενή συνεργασία της Γενικής Γραμματείας της ΔΕΕ και της Γενικής Γραμματείας του ΝΑΤΟ.

Δεδομένου ότι η ΔΕΕ εξελίσσεται σε αμυντικό όπλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι σημαντικό να ενισχυθεί ο στρατιωτικός της ρόλος. Για το σκοπό αυτό πρέπει να συσταθεί μια ομάδα σχεδιασμού της ΔΕΕ. Η στρατιωτική συνεργασία, συμπληρωματική προς την συμμαχία, καθίσταται στενότερη, ιδιαιτέρως στους τομείς της διοικητικής μέριμνας, των μεταφορών, της εκπαίδευσης και της στρατηγικής επαγρύπνησης. Προγραμματίζονται συνεδριάσεις των αρχηγών των γενικών επιτελείων της ΔΕΕ και στρατιωτικές μονάδες υπόλογες στη ΔΕΕ. Η συνεργασία στο τομέα των εξοπλισμών πρέπει να διευρυνθεί. Το Ίδρυμα Μελετών στον τομέα της ασφάλειας της ΔΕΕ στο Παρίσι εξελίσσεται σε ευρωπαϊκή

ακαδημία ασφάλειας και άμυνας. Για να επιτευχθεί η σταδιακή σύνδεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΔΕΕ καθώς επίσης και η στενή συνεργασία της ΔΕΕ και του ΝΑΤΟ θα πρέπει να συνδεθούν στενότερα τα διάφορα μέλη όλων αυτών των οργανισμών. Ως εκ τούτου τα εννέα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τα οποία αποτελούν την ΔΕΕ, κάλεσαν τους λοιπούς κοινοτικούς εταίρους -Δανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Σουηδία, Φινλανδία, Αυστρία- να προσχωρήσουν στην ΔΕΕ ή να καταστούν παρατηρητές. Τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ που δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα -Τουρκία, Νορβηγία, Ισλανδία- καλούνται να γίνουν συνδεδεμένα μέλη της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρέπει να αναμένεται ότι σε μερικά χρόνια θα γίνουν περαιτέρω βήματα προς την κατεύθυνση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. Αυτά θα εξεταστούν κατά την διακυβερνητική διάσκεψη των κρατών-μελών που προβλέπεται για το 1996. Πρόκειται να συνταχθεί έκθεση η οποία θα αξιολογεί τις μέχρι τότε επιτευχθείσες προόδους και την αποκτηθείσα εμπειρία. Περαιτέρω θα ληφθεί υπ'όψιν ότι η συνθήκη για την ίδρυση της ΔΕΕ (Συνθήκη των Βρυξελλών) λήγει το 1998. Αυτό σημαίνει ότι η ΔΕΕ θα μπορούσε στη συνέχεια να μετεξελιχθεί οριστικά σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη δική της πολιτική ασφαλείας.

Στις ειδικές συμφωνίες της συνόδου κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στο Εδιμβούργο ορίστηκε ότι η Δανία δεν θα συμμετέχει στην επεξεργασία και εφαρμογή αποφάσεων και μέτρων της Ένωσης που έχουν σχέση με την αμυντική πολιτική. Αυτό βέβαια δεν εμποδίζει τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν μια πιο

στενή συνεργασία στον τομέα αυτό. Η Δανία έχει στο μεταξύ αποκτήσει την ιδιότητα παρατηρητή στη ΔΕΕ.

2. Κοινωνική πολιτική

Στη συνθήκη της ΕΟΚ που υπογράφηκε στη Ρώμη, προβλέφθηκε ότι "τα κράτη-μέλη συμφωνούν περί της ανάγκης να προαγάγουν την βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού, κατά τρόπο που να επιτρέπει την εναρμόνισή τους, με στόχο την πρόοδο". Η συνεργασία αυτή των μελών στον κοινωνικό τομέα, αφορούσε θέματα όπως η απασχόληση, το εργατικό δυναμικό και οι όροι εργασίας, η επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση, η προστασία κατά των επαγγελματικών ατυχημάτων και ασθενειών κ.τ.λ. Από τότε επιβεβαιώθηκε πολλές φορές και ριζώθηκε στη συνείδηση των οραματιστών της Ενωμένης Ευρώπης, ότι η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς είχε και την κοινωνική της πλευρά, γιατί πίστευαν ότι η κοινωνική συνέναυση, ασκεί ευεγερτική επίδραση στην οικονομία στον κοινοτικό χώρο και στο κάθε κράτος μέλος.

Παρά ταύτα η έγκριση του χάρτη των εργαζομένων, συνάντησε σοβαρές αντιδράσεις και κυρίως από το Ηνωμένο Βασίλειο. Έτσι ύστερα από δυσκολίες εγκρίθηκε ο κοινωνικός χάρτης τον Δεκέμβριο του 1989 από τα 11 κράτη-μέλη της Κοινότητας. Τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων βάση του κοινοτικού χάρτη της 9/12/89 είναι :

- ελεύθερη κυκλοφορία.

Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας σε όλη την επικράτεια της Κοινότητας με την επιφύλαξη των περιορισμών για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας. Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας επιτρέπει σε κάθε εργαζόμενο να ασκήσει οποιοδήποτε επάγγελμα ή επιτήδευμα στην Κοινότητα σύμφωνα με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση στην εργασία, τους όρους εργασίας καθώς και την κοινωνική προστασία της χώρας υποδοχής.

- απασχόληση και αμοιβή.

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα ελεύθερης επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, σύμφωνα με τις επαγγελματικές διατάξεις. Κάθε απασχόληση πρέπει να αμοιβεται δίκαια. Κάθε άτομο πρέπει να έχει δωρεάν πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

- βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας.

Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς πρέπει να οδηγήσει σε βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η βελτίωση αυτή πρέπει να επιφέρει, όπου είναι αναγκαίο, την ανάπτυξη ορισμένων πλευρών της εργατικής νομοθεσίας, όπως οι διαδικασίες ομαδικής απόλυσης ή οι διαδικασίες πτώχευσης.

Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα εβδομαδιαίας ανάπαυσης και ετήσιας άδειας μετ'αποδοχών. Οι όροι εργασίας κάθε μισθωτού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα πρέπει να καθορίζονται είτε με το νόμο, είτε με συλλογική σύμ-

βαση εργασίας, σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε κράτος-μέλος.

- κοινωνική προστασία.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα σε κάθε χώρα, κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα επαρκούς κοινωνικής προστασίας και πρέπει να έχει, ανεξάρτητα από το καθεστώς εργασίας του ή το μέγεθος της επιχείρησης στην οποία απασχολείται επαρκή κοινωνική ασφάλιση. Τα πρόσωπα τα οποία αποκλείονται από την αγορά εργασίας, διότι δεν μπόρεσαν είτε να εισέλθουν είτε να επανενταχθούν σε αυτή και τα οποία δεν διαθέτουν επαρκή μέσα διαβίωσης, πρέπει να δικαιούνται παροχών και επαρκών βιοτικών πόρων, ανάλογα με την προσωπική τους κατάσταση.

- ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγμάτευσης

Οι εργοδότες και εργαζόμενοι της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν ελεύθερα στη σύσταση επαγγελματικών ή συνδικαλιστικών οργανώσεων της επιλογής τους για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών τους συμφερόντων. Οι εργοδότες ή οι οργανώσεις εργοδοτών αφενός και οι οργανώσεις εργαζομένων αφετέρου, έχουν το δικαίωμα υπό τους όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις. Σε περίπτωση αντικρουομένων συμφερόντων το δικαίωμα προσφυγής σε συλλογικές δράσεις, περιλαμβάνει και το δικαίωμα απεργίας, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις εθνικές ρυθμίσεις και τις συλλογικές συμβάσεις.

- επαγγελματική εκπαίδευση.

Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να μπορεί να έχει πρόσβαση σε επαγγελματική εκπαίδευση καθόλη τη διάρκεια του ενεργού του βίου.

- ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών.

Πρέπει να εξασφαλισθεί η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών. Η ισότητα ευκαιριών ανδρών και γυναικών πρέπει να αναπτυχθεί.

- πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων

Η πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων, πρέπει να αναπτυχθούν καταλλήλως σύμφωνα με τα ισχύοντα στα διάφορα κράτη-μέλη. Αυτό ισχύει για επιχειρήσεις ή ομίλους που έχουν εγκαταστάσεις ή επιχειρήσεις σε περισσότερα από ένα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- προστασία της υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας.

Κάθε εργαζόμενος πρέπει να απολαμβάνει ικανοποιητικών συνθηκών προστασίας της υγείας και της ασφάλειάς του στο χώρο εργασίας. Οι διατάξεις σχετικά με την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να συμβάλουν στην προστασία αυτή.

- προστασία των παιδιών και των εφήβων.

Με παρεκκλίσεις για ορισμένες μόνο ελαφρές εργασίες, η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας από νέους, δεν πρέπει να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, οπωσδήποτε δε να μην είναι μικρότερη από την ηλικία των δεκαπέντε χρόνων. Κάθε εργαζόμενος νέος πρέπει να αμοίβεται δίκαια σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές πρακτικές. Πρέπει να περιορισθεί η διάρκεια εργασίας των κάτω των δεκαοκτώ ετών εργαζομένων -χωρίς να μπορεί να παρακαμφθεί ο εν λόγω περιορισμός με προσφυγή σε υπερωρίες και να απαγο-

ρευθεί η νυχτερινή εργασία, εκτός από ορισμένες θέσεις απασχόλησης σαφώς καθορισμένες από τις εθνικές, νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις. Οι νέοι πρέπει, μετά την λήξη της υποχρεωτικής σχολικής τους εκπαίδευσης, να έχουν την δυνατότητα να λάβουν μια επαρκούς διάρκειας βασική επαγγελματική κατάρτιση. Για τους εργαζόμενους η κατάρτιση αυτή πρέπει να γίνεται στο χρόνο της εργασίας.

- ηλικιωμένοι.

Ανάλογα με την επικρατούσα σε κάθε χώρα πρακτική, κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να μπορεί να διαθέτει τη στιγμή της συνταξιοδότησής του, πόρους που να του εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής. Σε άτομα που έχουν φθάσει μεν σε ηλικία συνταξιοδότησης, χωρίς όμως να τους αναγνωρίζεται συνταξιοδοτικό δικαίωμα και που δεν έχουν επαρκείς άλλους πόρους διαβίωσης, πρέπει να εξασφαλίζονται επαρκείς πόροι, καθώς και κοινωνική και ιατρική αρωγή, που θα είναι ανάλογες προς τις προσωπικές τους ανάγκες.

- ανάπηροι.

Κάθε ανάπηρο άτομο, ανεξάρτητα από την προέλευση και την φύση της αναπηρίας του, πρέπει να απολαύει συγκεκριμένων πρόσθετων ευεγερτημάτων με το σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική ένταξή του.

2.1. Καταπολέμηση ανεργίας.

Μολονότι η οικονομική πολιτική και τα δημόσια οικονομικά

των κρατών μελών είναι αποφασιστικής σημασίας, μπορεί και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα να λάβει πολυάριθμα μέτρα για την προώθηση των επενδύσεων και κατά αυτόν τον τρόπο για την οικονομική ανάκαμψη και την καταπολέμηση της ανεργίας. Τα εν λόγω μέτρα αποφασίστηκαν στη σύνοδο κορυφής του Εδιμβούργου τον Δεκέμβριο του 1992 και συμπληρώθηκαν έξι μήνες αργότερα από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στην Κοπενχάγη. Αυτά είναι :

*** η "δανειοδοτική διευκόλυνση".**

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων παρέχει υψηλή ασφάλεια επειδή τα κράτη-μέλη φέρουν την ευθύνη. Έτσι η Τράπεζα μπορεί να λαμβάνει στις αγορές κεφαλαίων πιστώσεις με ευνοϊκούς όρους και να τις διαθέτει για πολυάριθμα επενδυτικά προγράμματα. Τα ποσά αυτά θα πρέπει να προωθούν μεγάλα προγράμματα υποδομής (διευρωπαϊκά δίκτυα) και άλλα σχέδια στον τομέα των μεταφορών ή της ενέργειας και τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, στα οποία θα είναι δυνατή η συμμετοχή χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

*** το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (Ε.Τ.Επ.)**

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αποφάσισαν ως περαιτέρω μέτρο την ίδρυση του Ε.Τ.Επ. το οποίο θα χορηγεί εγγυήσεις που διευκολύνουν τις επιχειρήσεις όσον αφορά την ανάληψη δανείων για την χρηματοδότηση σημαντικών επενδυτικών σχεδίων.

*** τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας.**

Τέλος, σύμφωνα με την απόφαση της συνόδου κορυφής στην Κοπενχάγη (7/93) θα πρέπει και τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας (περιφερειακό, κοινωνικό και γεωργικό) να συμβάλλουν στην αναζωογόνηση της οικονομίας. Ανάλογα ισχύει και για το νέο

Ταμείο Συνοχής το οποίο δημιουργήθηκε υπέρ των οικονομικά μειονεκτούντων κρατών της Κοινότητας.

2.2. Κοινωνική και οικονομική συνοχή.

Η Ε.Ε.Π. ενίσχυσε επίσης την έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ των πλουσιότερων και φτωχότερων περιφερειών της Κοινότητας. Ο στόχος ήταν, με την βοήθεια των πλουσιότερων κρατών-μελών, να δοθεί προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες η δυνατότητα οικονομικής προσέγγισης, για να μπορέσουν και αυτές να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η ενιαία αγορά. Η αρχή αυτή υλοποιήθηκε με την δημιουργία του Ταμείου Συνοχής, στο πλαίσιο της συνθήκης του Maastricht, για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με σκοπό την ανάπτυξη των τεσσάρων φτωχότερων περιοχών -της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της Ελλάδας και της Ιρλανδίας. Βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ περισσότερο και λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών της Κοινότητας, η οποία με την σειρά της εκφράζεται μέσω της στήριξης που παρέχεται από το Περιφερειακό και Κοινωνικό Ταμείο.

Το Δεκέμβριο του 1992, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου καθόρισε την χρηματοδότηση της Κοινότητας μέχρι το τέλος του αιώνα. Για το σύνολο των διαρθρωτικών ταμείων, οι πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων που προβλέπονται μεταξύ του 1994 και του 1999, ανέρχονται σε 141.471 εκατομμύρια E.C.U., δηλαδή στο ένα τρίτο των δαπανών της Κοινότητας κατ'αυτήν την περίοδο. Λαμβάνοντας υπ'όψη τις νέες προτεραιότητες της Κοινό-

τητας, όπως καθορίστηκαν στο Maastricht, την ανάγκη βελτίωσης της λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων με βάση την κτηθείσα εμπειρία μετά την μεταρρύθμισή τους και την σκοπιμότητα συντονισμού τους με το νεοδημιουργηθέν Ταμείο Συνοχής και το Χρηματοδοτικό Όργανο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΟΠΑ), η Επιτροπή πρότεινε, το Φεβρουάριο του 1993, τροποποιήσεις των κανονισμών σχετικά με τα διαρθρωτικά ταμεία. Οι τροποποιήσεις τις οποίες υιοθέτησε το Συμβούλιο, τον Ιούλιο του 1993, παγιώνουν και βελτιώνουν τις μεταρρυθμίσεις των διαρθρωτικών ταμείων, που θεσπίστηκαν το 1988.

Ο νέος κανονισμός καθορίζει πέντε πρωταρχικούς στόχους για τα τρία διαρθρωτικά ταμεία :

- Στόχος 1 : προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιοχών με καθυστερημένη ανάπτυξη.

- Στόχος 2 : μετατροπή των περιοχών, μεθωρίων περιοχών και τμημάτων περιοχών (συμπεριλαμβανομένων των λεκανών απασχόλησης και των αστικών κέντρων) που υποφέρουν σοβαρά από την παρακμή της βιομηχανίας.

- Στόχος 3 : καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, διευκόλυνση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των εκτεθειμένων στον κοινωνικό αποκλεισμό, ατόμων.

- Στόχος 4 : διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων στις μεταβολές της βιομηχανίας και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής.

- Στόχος 5α : επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών και των αλιευτικών διαρθρώσεων και

- Στόχος 5β : διευκόλυνση της διαρθρωτικής προσαρμογής των γεωργικών ζωνών.

Οι στόχοι 1,2 και 5β έχουν καθαρά περιφερειακό χαρακτήρα. Αφορούν ορισμένες μόνο περιοχές ή τμήματα επιλέξιμων περιοχών. Αντίθετα οι στόχοι 3, 4 και 5α καλύπτουν όλο το έδαφος της Κοινότητας. Για τους στόχους 1 και 5β, η επιλεξιμότητα των περιοχών ισχύει για έξι χρόνια και τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης καλύπτουν την ίδια χρονική περίοδο. Αντίθετα για τους στόχους 2 και 4 προβλέπεται ένας προγραμματισμός σε δύο στάδια τριών ετών το καθένα.

3. Ιθαγένεια-Δικαιώματα πολιτών.

3.1. Η ιθαγένεια της Ένωσης

Χωρίς αμφιβολία, η πιο μεγάλη καινοτομία της συνθήκης της Ένωσης είναι η θέσπιση της ιθαγένειας της Ένωσης, η οποία παρέχεται σε κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους-μέλους.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στόχος είναι να παρουσιαστεί η "ιθαγένεια" ως η βάση της πολιτικής εξουσίας της Κοινότητας. Η νομιμότητα της Κοινότητας απορρέει από τους πολίτες και η άσκηση της εξουσίας καθορίζει τις θεμελιώδεις επιλογές της Ένωσης. Η ιθαγένεια οφείλει να ασκήσει την δυναμικότητά της στα πλαίσια ενός συστήματος όπου τα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες είναι σεβαστές και τα κοινωνικά δι-

καιώματα είναι εξασφαλισμένα για όλους πολίτες ή μη.

* Το πρώτο αναγνωρισμένο δικαίωμα της Ένωσης είναι εκείνο της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών-μελών. Για να είναι απόλυτα αποτελεσματικό, πρέπει αυτό το δικαίωμα να αποτελέσει αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ των κρατών. Η συμφωνία αυτή προϋποθέτει την ολοκλήρωση της εναρμόνισης των πολιτικών για την μετανάστευση και το δικαίωμα του ασύλου. Υπολογίζει επίσης στην μετατόπιση των εσωτερικών ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης, έτσι ώστε η ελεύθερη κυκλοφορία να μην επιτυγχάνεται σε βάρος της ασφάλειας των πολιτών και να μην αποδυναμώνει στο σύνολό της, την ικανότητα των κρατών να καταπολεμούν την εγκληματικότητα, την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και την τρομοκρατία.

* Κάθε πολίτης της Ένωσης, κάτοικος ενός κράτους-μέλους του οποίου δεν είναι υπήκοος, έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές του κράτους-μέλους κατοικίας του. Αυτό το δικαίωμα ασκείται με την επιφύλαξη των διατάξεων που θέσπισε το Συμβούλιο πριν από την 31 Δεκεμβρίου 1994. Τα ίδια δικαιώματα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι προβλέπονται για τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ήταν σε ισχύ κατά τις εκλογές του Ιουνίου του 1994, συνοδευόμενα από διατάξεις παρεκκλίσεως σε περίπτωση που αυτές δικαιολογούνται από ειδικά προβλήματα σε κάποιο κράτος-μέλος.

* Το δικαίωμα της προστασίας εκ μέρους των διπλωματικών και προξενικών αρχών κάθε κράτους-μέλους στο έδαφος τρίτων χωρών είναι εγγυημένο για κάθε πολίτη της Ένωσης, εάν η χώρα του δεν αντιπροσωπεύεται στην τρίτη αυτή χώρα.

3.2. Τα κοινοτικά δικαιώματα.

Αλλα σημαντικά δικαιώματα από τα οποία επωφελείται σήμερα ο ευρωπαίος πολίτης είναι:

- Κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα.

Οι δεσμεύσεις των κοινοτικών οργάνων και των κρατών-μελών είναι σαφείς: "η ύπαρξη φυσικών φραγμών στα σύνορα, οι έλεγχοι των μεταναστών, των διαβατηρίων, η έρευνα των προσωπικών αποσκευών αποτελούν για τον κοινό πολίτη την εμφανή εκδήλωση της συνεχιζόμενης διαίρεσης της Κοινότητας που παραμένει μακριά από την Ευρώπη και βαθύτερη Κοινότητα" που όριζαν οι αρχικές Συνθήκες (Λευκό Βιβλίο της Επιτροπής 1985). Επίσης τα ίδια θα πρέπει να ισχύουν για την απόφαση που αναφέρεται στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη σχετικά με την κατάργηση του συνόλου των ελέγχων αυτών, η οποία θα έχει ως συνέπεια την ολική κατάργηση των τελωνειακών σταθμών στα ενδοκοινοτικά σύνορα.

Εάν το συμβολικό αυτό μέτρο παρουσιάζει για τον ευρωπαίο πολίτη προφανή ψυχολογικά και πρακτικά πλεονεκτήματα, δεν θα πρέπει ωστόσο να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ασφάλειας και τη διατάραξη της δημόσιας τάξης. Εξυπακούεται λοιπόν ότι δεν είναι δυνατόν να καταργηθούν οι αστυνομικοί έλεγχοι στα σύνορα παρά μόνον εάν ληφθούν αντισταθμιστικά μέτρα για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, των ναρκωτικών και της τρομοκρατίας. Επίσης πρέπει να μεταφερθούν στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας οι έλεγχοι που αφορούν τη μετανάστευση,

το δικαίωμα ασύλου και την έκδοση, γεγονός που προϋποθέτει την εναρμόνιση των κανόνων που διέπουν τους τομείς αυτούς στα κράτη-μέλη και την ιδιαίτερα στενή συνεργασία των οικίων υπηρεσιών: αστυνομία, δικαιοσύνη, υπηρεσίες μετανάστευσης.

Τα κράτη-μέλη της Ένωσης έχουν δεσμευτεί ταυτόχρονα για την υλοποίηση αυτού του "εσωτερικού χώρου ασφάλειας", ο οποίος απαιτείται για την εξάλειψη κάθε "εσωτερικού ελέγχου". Υπογράφοντας, στις 19 Ιουνίου 1990, τη σύμβαση για την εφαρμογή της συμφωνίας του Schengen, του 1985, οι κυβερνήσεις των κρατών της Benelux, της Γαλλίας και της Γερμανίας, στις οποίες προστέθηκαν λίγο αργότερα η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα, συνέστησαν στην πραγματικότητα μια πρότυπη ομάδα που δημιουργεί μεταξύ των υπογραφόντων τις ικανές και αναγκαίες συνθήκες για την κατάργηση των συνόρων. Η σύμβαση αυτή αφορά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων, που θα είναι απολύτως ελεύθερη, και τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων για την οποία θα απαιτείται έλεγχος της ταυτότητας για όλους, και θα διέπει τους μη κοινοτικούς ταξιδιώτες. Τα υπογράφοντα κράτη οργανώνουν τη συνεργασία τους μεταξύ των αστυνομικών υπηρεσιών, στη δικαστική αρωγή σε ποινικά θέματα, στον τομέα της έκδοσης και της καταπολέμησης των ναρκωτικών.

- Η ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος εργασίας στην Κοινότητα.

Η ελευθερία της κυκλοφορίας χωρίς την διενέργεια ελέγχου αποτελεί την πρώτη προϋπόθεση για την ύπαρξη του χώρου χωρίς σύνορα. Όμως θα είχε υποβιβαστεί σε ένα τυπικό δικαίωμα, αν δεν συνοδευόταν από το δικαίωμα εγκατάστασης, εργασίας ή διαμονής

σε όλη την Κοινότητα, χωρίς χρονικούς περιορισμούς ή όρους που εισάγουν διακρίσεις για την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας.

Οι συντάκτες των συνθηκών θέλησαν να εγκαθιδρύσουν, το ταχύτερο δυνατό μια πραγματικά κοινή αγορά απασχόλησης. Τα κοινοτικά όργανα και τα κράτη υπερνίκησαν προοδευτικά την πολυπλοκότητα των μέτρων που θα έπρεπε να ληφθούν, ώστε κάθε πολίτης να έχει ίση μεταχείριση κατά την πρόσβαση στην εργασία, στις κοινωνικές παροχές, στην επαγγελματική κατάρτιση, γεγονός που καθιστά αναγκαία την εναρμόνιση των αντίστοιχων εθνικών νομοθεσιών.

Ο μισθωτός, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης και τη νομολογία του Δικαστηρίου, έχει τη δυνατότητα εφ'όσον διαθέτει την ίδια εξειδίκευση, να έχει πρόσβαση στην απασχόληση σε άλλο κράτος-μέλος χωρίς την επιβολή διακρίσεων λόγω ιθαγένειας. Η πρόσβαση σε θέση εργασίας, έστω μερικής απασχόλησης, του δίνει αυτόματα το δικαίωμα για άδεια διαμονής πενταετούς και ανανεώσιμης διάρκειας. Ο ευρωπαίος πολίτης που ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα στο εσωτερικό της Κοινότητας, μπορεί να καλέσει τον σύζυγό του και τα τέκνα τους, που είναι κάτω των 21 ετών ή είναι προστατευόμενα μέλη και τους γονείς του. Στην χώρα υποδοχής απολαμβάνει τα ίδια κοινωνικά και φορολογικά πλεονεκτήματα, με εκείνα που έχουν οι εργαζόμενοι της χώρας αυτής. Η ίση μεταχείριση επεκτείνεται στο δικαίωμα διαμονής στην χώρα υποδοχής όσον αφορά τους εργαζόμενους που συνταξιοδοτούνται, δικαίωμα που, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, γίνεται μόνιμο.

Η πρόσβαση όλων στις δημόσιες θέσεις απασχόλησης στο εσωτερικό της Κοινότητας, περιορίζεται από τη συνθήκη της Ρώμης που ορίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία δεν ισχύει για την απασχόληση στη δημόσια διοίκηση. Ο περιορισμός αυτός, που μπορεί ακόμα να γίνει κατανοητός όταν πρόκειται για απασχόληση που συνδέεται άμεσα με την "άσκηση της δημόσιας εξουσίας και την διαφύλαξη των γενικών συμφερόντων του κράτους " (σύμφωνα με την διατύπωση του Διακαστηρίου στην απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1980), όπως η αστυνομία, το δικαστικό σώμα, ο στρατός ή το διπλωματικό σώμα, γίνεται καταχρηστικός για μια σειρά άλλων εργασιών. Είναι σκόπιμο να απαγορεύσουμε σε έναν Βρετανό π.χ. την πρόσβαση σε μια θέση καθηγητή ξένων γλωσσών, ή Γεωγραφίας, σε ένα γαλλικό λύκειο ; Όταν πρόκειται να επιτραπεί η καλύτερη κατανομή του ανθρωπίνου δυναμικού σε όλη την Κοινότητα, η απελευθέρωση εκατοντάδων χιλιάδων θέσεων απασχόλησης στον δημόσιο τομέα, τις οποίες μπορούν να καταλάβουν μόνο οι υπήκοοι της κάθε χώρας επιβάλλεται, ώστε να λήξει ένας παραλογισμός, τόσο σε λειτουργικό, όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Ορισμένα κράτη αποδέχονται την άποψη αυτή και αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες: η Γαλλία υιοθέτησε ένα νόμο που επιτρέπει στους κοινοτικούς υπηκόους να απασχοληθούν, υπό τους ίδιους όρους με τους Γάλλους πολίτες, σε ορισμένες κρατικές υπηρεσίες, στις υπηρεσίες τοπικής αυτοδιοίκησης και στο νοσηλευτικό κλάδο. Απομένει στα άλλα κράτη και ειδικότερα σε εκείνα των οποίων ο δημόσιος τομέας είναι διογκωμένος, να ακολουθήσουν επίσης τη σύσταση της 18ης Μαρτίου 1988 της Επιτροπής, που καθορίζει τους τέσσερις τομείς προτεραιότητας

δημοσίων δραστηριοτήτων, οι οποίοι θα πρέπει να ανοίξουν: οι υπηρεσίες της υγείας, της εκπαίδευσης, της έρευνας για ειρηνικούς σκοπούς και οι οργανισμοί που διαχειρίζονται εμπορικές υπηρεσίες.

Τα ελεύθερα και νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα δημιουργούν πρόσθετα προβλήματα: το δικαίωμα εγκατάστασης και η παροχή υπηρεσιών για μερικά από αυτά, υπόκεινται σε κάθε κράτος-μέλος, σε ειδικές ρυθμίσεις, ορισμένες φορές πολύ διαφορετικές από την μια χώρα στην άλλη, ανάλογα με τις παραδόσεις και την νομοθεσία: η διάρκεια των σπουδών και οι πτυχιακές εξετάσεις του συνόλου των νομοθετικά κατοχυρωμένων δραστηριοτήτων ποικίλουν σε τέτοιο βαθμό, ώστε η ελεύθερη άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών, αποδείχθηκε πρακτικά αδύνατη σε όλο το έδαφος της Κοινότητας. Έτσι δεν ήταν δυνατόν να διατηρηθεί μια Ευρώπη δύο ταχυτήτων, αφ' ενός των μισθωτών, κινητική και ανοικτή, και αφετέρου των ελευθέρων επαγγελματιών ή της παροχής υπηρεσιών κατακερματισμένη και κλειστή. Επίσης, με το άνοιγμα της κοινής αγοράς, η Επιτροπή υπέβαλλε στο Συμβούλιο των Υπουργών, δεκάδες οδηγίες που αποσκοπούσαν στην εναρμόνιση της κατάρτισης και των όρων πρόσβασης σε ορισμένες δραστηριότητες. Αυτή η επίπονη εργασία της προσέγγισης μέσω της νομοθετικής οδού, η οποία συχνά παρεμποδίστηκε από τις κλυσιεργίες διαφόρων κρατών-μελών που ήθελαν να διατηρήσουν πρακτικές βαθιά ριζωμένες, κατέληξε παρ' όλα αυτά στην αμοιβαία αναγνώριση πολλών διπλωμάτων. Όμως λόγω της έλλειψης μιας οδηγίας εναρμόνισης, οι 12 , αποφασισμένοι να επιλύσουν το πρόβλημα που παρουσιάζει ο υπερβολικά κατοχυρωμένος τομέας

αυτός, εξέδωσαν στις 21/12/1988, οδηγία που καθορίζει σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό το βασικό κείμενο που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο κάθε κράτους από τον Ιανουάριο του 1991, επιτρέπει σε κάθε υπήκοο κράτους-μέλους να ασκήσει ένα νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε άλλο κράτος από εκείνο στο οποίο απέκτησε τους επαγγελματικούς του τίτλους. Η οδηγία ισχύει για όλες τις Πανεπιστημιακές σπουδές, τριετούς τουλάχιστον διάρκειας, που δεν υπόκεινται σε ήδη εκδοθείσα ειδική οδηγία.

Αυτό το κείμενο συμπληρώθηκε το 1992 από άλλη οδηγία, που αφορά την επαγγελματική κατάρτιση διάρκειας μικρότερης των 3 ετών, ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή μη έχουσας σχέση με την εν λόγω εκπαίδευση.

- Προς την επέκταση του δικαιώματος διαμονής σε όλους.

Με την πολιτική πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα κράτη-μέλη ενέκριναν τελικά στις 28 Ιουνίου 1990, τρεις οδηγίες που πρότεινε η Επιτροπή, οι οποίες αναφέρουν τις κατηγορίες πολιτών που αποκλείονται μέχρι σήμερα από το δικαίωμα διαμονής:

τους σπουδαστές, στους οποίους θα χορηγείται από το κράτος υποδοχής άδεια διαμονής, για χρονικό διάστημα, ίσο με τον πραγματικό χρόνο των σπουδών, η οποία θα ανανεώνεται, κατά περίπτωση, κάθε έτος. Το δικαίωμα αυτό της διαμονής, που επεκτείνεται στο σύζυγο και τα προστατευόμενα τέκνα, συνδέεται ωστόσο με την διαβεβαίωση ότι ο σπουδαστής δεν θα επιβαρύνει κατά την διάρκεια της διαμονής του, την κοινωνική πρόνοια των χωρών υποδοχής.

τους εργαζόμενους που έχουν σταματήσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα, μισθωτούς, ή όχι, δικαιούχους σύνταξης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ή διαθέτοντες επαρκείς πόρους που τους επιτρέπουν να μην επιβαρύνουν το κράτος υποδοχής όπου εγκαθίστανται.

τα μη ενεργά πρόσωπα, υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν αυτά και τα μέλη της οικογένειάς τους, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και επαρκείς πόρους. Οι άδειες παραμονής που θα χορηγηθούν υπό αυτούς τους όρους, θα είναι πενταετούς ισχύος και ανανεώσιμες.

Αυτές οι τρεις οδηγίες, παρέχουν σε όλους τους πολίτες το δικαίωμα διαμονής στην Κοινότητα, δικαίωμα το οποίο έχει επίσημα καταχωρηθεί στο τμήμα που αφορά την ιθαγένεια της Συνθήκης της Ένωσης. Ωστόσο, ο στόχος που συνδέεται με την υλοποίηση μιας πραγματικής Ευρώπης των πολιτών, προϋποθέτει την άνευ όρων γενίκευση του δικαιώματος κυκλοφορίας, εργασίας και διαμονής για όλους τους κοινοτικούς υπηκόους.

4. Η Δημοκρατία στην Ευρώπη.

4.1. Η αρχή της επικουρικότητας.

Ένα χαρακτηριστικό που πρέπει να επισημανθεί προτού εξετάσουμε μερικές από τις σημαντικότερες κατηγορίες των Κοινοτικών Πολιτικών, είναι το ότι, από τα πρώτα στάδια σχεδιασμού των Κοινών Πολιτικών μέχρι την πλήρη ανάπτυξη και εξέλιξή

τους, η κοινοτική αρχή της επικουρικότητας είναι κυρίαρχος προσδιοριστικός παράγοντας του όλου τρόπου λειτουργίας των πολιτικών αυτών. Ο πυρήνας της αρχής της επικουρικότητας είναι ότι τα όργανα της Κοινότητας σχεδιάζουν, αποφασίζουν, παρεμβαίνουν και γενικά "δρουν", μόνο όταν οι στόχοι και οι επιδιώξεις των κοινοτικών πολιτικών δεν μπορούν να επιτευχθούν από την εσωτερική έννομη τάξη των επί μέρους κρατών-μελών της κοινότητας.

Οι ίδιες οι ιδρυτικές συνθήκες της Κοινότητας είχαν, ήδη στην αφετηρία των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τονίσει αρκετά την σημασία της αρχής της επικουρικότητας ως εργαλείου της μη ανεξέλεγκτης εκχώρησης αρμοδιοτήτων (άρα μέρους της αυτονομίας και ανεξαρτησίας τους) από τα κράτη-μέλη προς τα κοινοτικά όργανα. Με τις συνθήκες του Maastricht, η αρχή της επικουρικότητας -κατόπιν επιμονής της Μεγάλης Βρετανίας και της Δανίας, κυρίως- έλαβε ακόμη μεγαλύτερη έκφραση λόγω του γενικότερου κλίματος κατά της "ευρωγραφειοκρατίας των Βρυξελλών" που στην δεκαετία του '80 και μέχρι σήμερα κυριαρχεί στην κοινή γνώμη και στους πολιτικούς φορείς πολλών κρατών-μελών.

4.2. Μια Δημοκρατική Ένωση

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποτελεί συχνά το αντικείμενο κριτικής. Το βασικό σημείο κριτικής αποτελεί η έλλειψη δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (κανο-

νισμοί και οδηγίες) ψηφίζονται στο Συμβούλιο των Υπουργών των κρατών-μελών μετά από πρόταση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το Συμβούλιο συνεδρίαζε -σε αντίθεση όλων ανεξαιρέτως των Κοινοβουλίων- κεκλεισμένων των θυρών. Σε πολλές περιπτώσεις το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει απλά το δικαίωμα γνώμοδότησης. Το Συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίσει αντίθετα με την γνώμη της πλειοψηφίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μόνον κατά την ψήφιση του προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απονέμονται περισσότερα δικαιώματα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πολλές αποφάσεις της Κοινότητας αποτελούν άμεσα ισχύον δίκαιο στα κράτη-μέλη. Γι' αυτό γίνεται γενικά λόγος για ένα "έλλειμμα Δημοκρατίας" της Κοινότητας, επειδή ούτε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο από το 1979 εκλέγεται άμεσα, μπορεί να θεσπίσει, όπως ένα κανονικό κοινοβούλιο τους νόμους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ούτε τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών-μελών μπορούν να ελέγξουν αποτελεσματικά την ευρωπαϊκή πολιτική των κυβερνήσεων. Οι αρχηγοί των κρατών-μελών αντέδρασαν στην κριτική για την έλλειψη δημοκρατίας με τη μεταρρύθμιση του 1987 (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη) με την οποία διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η οποία παρέχει στο Κοινοβούλιο την δυνατότητα να απορρίψει ή να τροποποιήσει τη θέση του Συμβουλίου. Παρ' όλα αυτά, η οριστική απόφαση συνεχίζει να επαφίεται στο Συμβούλιο. Η νέα διαδικασία συνεργασίας χρησιμοποιήθηκε κατ' εξοχήν στις πράξεις που θεσπίζονται για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Μέσω της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέκτησε επίσης το δικαίωμα να εγκρίνει ή να απορρίπτει τις

συμφωνίες προσχώρησης ή σύνδεσης της Κοινότητας με τρίτες χώρες.

Στην Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση διευρύνονται περαιτέρω οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει τώρα σε πολλούς τομείς το δικαίωμα συναπόφασης. Αυτό ισχύει όσον αφορά τις αποφάσεις σχετικά με την εσωτερική αγορά, την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, όψεις του δικαιώματος εγκατάστασης, τα πολυετή προγράμματα-πλαίσια για την έρευνα, γενικά προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος, τη δημιουργία των διευρωπαϊκών δικτύων, μέτρα για την προστασία των καταναλωτών και τη δημόσια υγεία και μέτρα για την ανάπτυξη της πολιτικής ζωής. Πρόκειται ως επί το πλείστον για τομείς στους οποίους ανατέθηκαν νέες αρμοδιότητες στην Κοινότητα. Με την νέα διαδικασία θέσπισης των κοινοτικών πράξεων το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τη δυνατότητα, σε περίπτωση διαφωνίας με το Συμβούλιο να επιδιώξει συμβιβαστική λύση συγκαλώντας την Επιτροπή Συνδιαλλαγής και να προβεί ισότιμα με το Συμβούλιο στη θέσπιση της πράξης. Εάν δεν επιτευχθεί συμβιβασμός, το Κοινοβούλιο διαθέτει ουσιαστικά δικαιώματα αρνησικυρίας (βέτο).

Με τη νέα διαδικασία συναπόφασης και με τη διαδικασία συνεργασίας που εφαρμόζεται από τη θέση σε ισχύ της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1987, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αποκτήσει πολύ μεγάλες δυνατότητες επιρροής για τη νομοθεσία της Κοινότητας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ακόμα συμπράττει στο διορισμό των μελών και του προέδρου της Επιτροπής. Μόνον μετά την έγκ-

ριση του Κοινοβουλίου μπορούν να αναλάβουν τα καθήκοντά τους ο πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής. Για να ενισχυθούν οι δεσμοί Επιτροπής και Κοινοβουλίου, η θητεία της Επιτροπής, η οποία ανήρχετο μέχρι τώρα σε τέσσερα έτη, από το 1994 προσαρμόζεται στην πενταετή εκλογική θητεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κάθε νεοεκλεγέν Κοινοβούλιο θα πρέπει προσεχώς να παρέχει την έγκρισή του για το διορισμό των μελών της νέας Επιτροπής.

Η Επιτροπή είναι επιπλέον υπόλογη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο έχει την εξουσία να απολύσει όλη την Επιτροπή με πρόταση μομφής. Τα μέλη της Επιτροπής δίνουν λόγο για τις δραστηριότητές τους στο Κοινοβούλιο τόσο στις ολομέλειες, όσο και σε διάφορες συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών.

Αυξάνεται επίσης η επίδραση του Κοινοβουλίου όσον αφορά τη σύναψη συμφωνιών της Κοινότητας με άλλα κράτη και διεθνείς οργανισμούς. Σύμφωνα με τη νέα συνθήκη το Κοινοβούλιο πρόκειται μελλοντικά να εγκρίνει, πέραν των συμφωνιών προσχώρησης και σύνδεσης, όλες τις διεθνείς συμφωνίες οι οποίες έχουν σημαντικές οικονομικές ή συμβατικές συνέπειες για την Κοινότητα.

Οι αρχηγοί των κρατών-μελών και κυβερνήσεων, αναγνώρισαν επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ένα περιορισμένο δικαίωμα πρωτοβουλίας. Τοιουτοτρόπως, το Κοινοβούλιο μπορεί με την πλειοψηφία των μελών του, να απαιτήσει από την Επιτροπή να υποβάλλει προτάσεις σε ορισμένους τομείς.

Στα νέα δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανήκει η

δυνατότητα σύστασης εξεταστικής επιτροπής, όταν υπάρχουν υπονοητικές παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου. Το Κοινοβούλιο μπορεί περαιτέρω να δεχθεί αναφορές πολιτών ή νομικών προσώπων (εταιρείες, ενώσεις). Το Κοινοβούλιο μπορεί πέραν αυτών να ορίσει διαμεσολαβητή. Ο διαμεσολαβητής είναι εξουσιοδοτημένος να παραλαμβάνει καταγγελίες πολιτών ή νομικών προσώπων και να διεξάγει τις έρευνες που κρίνει δικαιολογημένες.

Μια επιπλέον διεύρυνση των δικαιωμάτων του Κοινοβουλίου, προβλέπεται ήδη στην συνθήκη του Maastricht για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διακυβερνητική συνδιάσκεψη των κρατών-μελών που έχει προβλεφθεί για το 1996, οφείλει να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας συναπόφασης.

Επίσης αλλάζει ο αριθμός των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αυτό είναι απαραίτητο, γιατί η Κοινότητα διευρύνθηκε από 1-1-95 με την προσχώρηση της Φινλανδίας, Σουηδίας και Αυστρίας. Μια πρώτη αύξηση του αριθμού των βουλευτών από 531 σε 567 μέλη, αποφασίστηκε ήδη στη διάσκεψη κορυφής του Εδιμβούργου τον Δεκέμβριο του 1992, λόγω της ένωσης των δύο κρατών της Γερμανίας. Η αύξηση αυτή ίσχυσε για το νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που εκλέχθηκε το 1994.

4.3. Πρόσβαση στα κοινοτικά έγγραφα.

Σε ανακοίνωση της 5ης Μαΐου 1993, η Επιτροπή θεωρεί, από την πλευρά της ότι το δικαίωμα του κοινού για πρόσβαση στα

έγγραφα των κοινοτικών θεσμών, πρέπει να είναι ο κανόνας και ότι η άρνηση κοινοποίησης των εγγράφων δεν μπορεί να προβάλλεται παρά μόνον κατ'έξαιρεση, για λόγους εμπιστευτικότητας.

Η προσπάθεια αυτή χρειάζεται, γιατί όταν ο πολίτης καταλάβει τη σημασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης για την ασφάλεια, την ευημερία και τις ελευθερίες του, θα γίνει κάτι παραπάνω από απλός θεατής ή και κομπάρσος αυτής της οικοδόμησης, θα γίνει φανατικός οπαδός της. Έτσι, για παράδειγμα, θα κάνει περισσότερες καταγγελίες στην Επιτροπή ή στο Κοινοβούλιο όταν θεωρεί ότι κάποια εθνική αρχή παραβαίνει με τις πράξεις της, το κοινοτικό δίκαιο.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Τ Ρ Ι Τ Ο

Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

1. Τα στάδια της ολοκλήρωσης.

Στα πλαίσια μιας διεθνούς συνεργασίας όπως αυτή του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ή του Συμβουλίου της Ευρώπης τα κράτη-μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με τους εταίρους σε ορισμένους προκαθορισμένους τομείς χωρίς να παραχωρούν καθόλου από την εθνική τους επικυριαρχία. Αντίθετα, στα πλαίσια μιας οικονομικής ολοκλήρωσης όπως αυτή της ΕΚΑΧ και της ΕΟΚ, τα κράτη-μέλη είναι εξ' αρχής διατεθειμένα να παραχωρήσουν τμήματα της εθνικής επικυριαρχίας τους, σε μια υπερεθνική κοινότητα.

Τα στάδια για την επίτευξη αυτής της οικονομικής ολοκλήρωσης είναι τα εξής:

Το πρώτο στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης είναι η δημιουργία μιας ζώνης ελευθέρων συναλλαγών. Μέσα σε μια τέτοια ζώνη τα κράτη-μέλη καταργούν τα τέλη εισαγωγής και τα άλλα τελωνειακά εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων που παράγονται στις εταιρικές χώρες. Διατηρούν όμως το καθένα το δικό του εξωτερικό δασμολόγιο και τη δική του τελωνειακή πολιτική σχετικά με τρίτες χώρες.

Μέσα σε μια τελωνειακή ένωση, η ελεύθερη κυκλοφορία, α-

φορά όχι μόνον τα προϊόντα που παράγονται στις χώρες-μέλη, αλλά όλα τα προϊόντα οποιασδήποτε προέλευσης, που βρίσκονται στο έδαφος των χωρών-μελών. Επιπλέον αυτές οι χώρες χάνουν την τελωνειακή αυτονομία τους και εφαρμόζουν ως προς τρίτες χώρες, ένα κοινό εξωτερικό τελωνειακό δασμολόγιο.

Στο τέλος του επόμενου σταδίου, που είναι αυτό της κοινής αγοράς, όλα τα εμπορεύματα και οι υπηρεσίες πρέπει να προσφέρονται υπό τους ίδιους όρους όπως σε μια εσωτερική αγορά, χάρη, αφενός, στην προϋπάρχουσα τελωνειακή ένωση και, αφετέρου, στην προοδευτική προσέγγιση των εθνικών οικονομικών πολιτικών. Εκτός από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων πρέπει να εξασφαλίζεται κατά αυτό το στάδιο η ελεύθερη κυκλοφορία των μισθωτών εργαζομένων, η ελεύθερη εγκατάσταση των επιχειρήσεων και των ανεξάρτητων επαγγελματιών, η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων. Για να μπορεί η ευρεία εσωτερική αγορά να λειτουργεί ικανοποιητικά χρειάζονται επιπλέον συνοδευτικές πολιτικές, είτε κοινές, δηλαδή που να αντικαθιστούν πλήρως, όπως είπαμε, τις εθνικές πολιτικές σε ορισμένους τομείς όπως το εξωτερικό εμπόριο ή τη γεωργία, είτε κοινοτικές, που να πλαισιώνουν απλώς τις εθνικές πολιτικές σε σχεδόν όλους τους υπόλοιπους τομείς.

Ακόμη και ένα τέτοιο προχωρημένο στάδιο οικονομικής ολοκλήρωσης δεν μοιάζει εντελώς με μια εσωτερική αγορά, γιατί οι νομισματικές διακυμάνσεις και οι διαφορές των φορολογικών συντελεστών μπορούν να αποτελούν ακόμη εμπόδια στις συναλλαγές και η νομισματική αβεβαιότητα μπορεί να περιορίζει την αλληλοδιείσδυση των χρηματαγορών και την εγκατάσταση των επιχει-

ρήσεων εκεί όπου οι παράγοντες παραγωγής είναι οι πιο ευνοϊκοί για τις δραστηριότητές τους. Εάν λοιπόν τα μέλη θέλουν να δημιουργήσουν ιδεώδης συνθήκες παραγωγής μέσα σε μια κοινή αγορά, οφείλουν να προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης, που είναι εκείνο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Αυτή προϋποθέτει μια κοινή νομισματική πολιτική, που αποβλέπει στην εξάλειψη των διακυμάνσεων των ισοτιμιών των νομισμάτων των κρατών-μελών και στον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, που στοχεύει την προσέγγιση των διαρθρωτικών και συγκυριακών οικονομικών συνθηκών των χωρών που συμμετέχουν στην ένωση.

Πριν ακόμη αποπερατωθεί αυτό το στάδιο οικονομικής ολοκλήρωσης, τα κράτη-μέλη θα έχουν αναπτύξει τόσους οικονομικούς και συναισθηματικούς δεσμούς, μεταξύ τους, που θα αισθανθούν την ανάγκη να προσεγγίσουν και τις μη οικονομικές πολιτικές τους: την εξωτερική πολιτική, ώστε ο οικονομικός γίγαντας τον οποίο θα έχουν δημιουργήσει να έχει φωνή που να αντιστοιχεί στο μέγεθός του μέσα στη διεθνή κοινωνία, την αμυντική πολιτική, για να υπερασπίζονται μαζί τα κοινά τους αγαθά και τις κοινές τους αξίες, και την εσωτερική πολιτική καθόσον αφορά τη μετανάστευση πολιτών τρίτων χωρών και την κοινή προστασία των εξωτερικών συνόρων από τους λαθρεμπόρους και τους εμπόρους όπλων και ναρκωτικών. Θα έχουν έτσι φθάσει στο στάδιο της πολιτικής ένωσης, το οποίο μπορεί ακόμη να εξελιχθεί προς μια ολοένα πιο στενή πολιτιστική και κοινωνική ολοκλήρωση των λαών που ήταν άλλοτε χωρισμένοι από τα σύνορα. Μια μέρα -μάλλον τον επόμενο αιώνα- οι λαοί της Ευρώπης, διατηρώ-

ντας τις εθνικές ιδιομορφίες τους, θα εξελιχθούν σε έναν ευρωπαϊκό λαό, ενωμένο σε μία ή δύο συνδεδεμένες μεταξύ τους ομοσπονδίες.

2. Τελωνειακή Ένωση

Μια τελωνειακή ένωση είναι μια οικονομική συμφωνία της οποίας τα μέλη αναλαμβάνουν με Συνθήκη την υποχρέωση να μην επιβάλλουν στις μεταξύ τους συναλλαγές κανέναν τελωνειακό δασμό ή φόρο με ανάλογο αποτέλεσμα και κανέναν ποσοτικό περιορισμό, και την υποχρέωση να εφαρμόζουν ένα κοινό τελωνειακό δασμολόγιο στις σχέσεις τους με τρίτα κράτη. Μια τελωνειακή ένωση, όπως αυτή που τα κράτη της ΕΟΚ έθεσαν σε λειτουργία τον Ιούλιο του 1968, διαφέρει βασικά από μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Παρόλο που και σε μια τέτοια ζώνη καταργούνται επίσης μεταξύ των κρατών-μελών, οι τελωνειακοί δασμοί και οι φόροι με ανάλογο αποτέλεσμα στα προϊόντα που παράγονται μέσα στη ζώνη, κάθε κράτος-μέλος διατηρεί το τελωνειακό του δασμολόγιο και την τελωνειακή πολιτική του ως προς τις τρίτες χώρες. Μόνο, λοιπόν, τα προϊόντα που παράγονται (ή υφίστανται σημαντική μεταποίηση) στην επικράτεια της ζώνης ελευθέρων συναλλαγών μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα, δηλαδή με απαλλαγή από τους δασμούς. Στην τελωνειακή ένωση, όμως, η ελεύθερη κυκλοφορία ισχύει για όλα τα προϊόντα, οποιασδήποτε προέλευσης.

Οι ιδρυτές της Κοινότητας είχαν από την αρχή πύλο φιλόδοξους στόχους από εκείνους των χωρών της ΕΖΕΣ. Ηθελαν να δημιουργήσουν έναν πολιτικοοικονομικό χώρο μέσα στον οποίο τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια θα μπορούσαν να ανταλλάσσονται ελεύθερα. Εβλεπαν την ολοκλήρωση των οικονομιών όχι μόνον ως μια συνταγή για οικονομική ανάπτυξη, αλλά και ως ένα μέσο για τη σταδιακή επίτευξη των συνθηκών για μια πολιτική ένωση της Ευρώπης. Γι' αυτήν την ένωση χρειαζόταν ένα στέρεο θεμέλιο κι αυτό ήταν η τελωνειακή ένωση. Η Συνθήκη ΕΟΚ προέβλεπε ότι οι τελωνειακοί δασμοί και οι φόροι με ανάλογο αποτέλεσμα θα έπρεπε να καταργηθούν προοδευτικά κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου που θα διαρκούσε δώδεκα χρόνια από την 1η Ιανουαρίου 1958 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1969. Ο ρυθμός του τελωνειακού αφοπλισμού επιταχύνθηκε με δυο αποφάσεις του Συμβουλίου και η μεταβατική περίοδος τερματίστηκε ένα χρόνο και μισό νωρίτερα απ' ό,τι προέβλεπε η Συνθήκη, δηλαδή την 1η Ιουλίου 1968. Η επιτάχυνση της πραγματοποίησης, της τελωνειακής ένωσης ήταν μια μεγάλη επιτυχία για την Κοινότητα. Σήμαινε την πραγματοποίηση, από την 1η Ιουλίου 1968 της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Αλλά η αλήθεια είναι ότι αυτή η ελευθερία ήταν μόνον μερική, γιατί τα άλλα εμπόδια στις ανταλλαγές, δηλαδή οι φόροι με αποτέλεσμα ανάλογο με τελωνειακούς δασμούς και τα μέτρα με αποτέλεσμα ανάλογο εκείνου των ποσοτικών περιορισμών, δεν εξαλείφθηκαν. Το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο αντικατέστησε τα τελωνειακά δασμολόγια των έξι χωρών της αρχικής Κοινότητας την 1η Ιουλίου 1968 και εκείνα των νέων κρατών-μελών πέντε χρόνια μετά την ένταξή τους. Έτσι,

από το 1968 δεν επιτρέπεται στα κράτη-μέλη να αναστέλλουν μονομερώς τελωνειακούς δασμούς ή να τροποποιούν μόνα τους το κοινοτικό δασμολόγιο. Με άλλα λόγια, δεν μπορούν πλέον να εφαρμόζουν μίαν αυτόνομη τελωνειακή πολιτική.

Υπό την πίεση της κοινής γνώμης, το Συμβούλιο εξέδωσε, στις 18 Φεβρουαρίου 1985, έναν κανονισμό σχετικό με την υιοθέτηση ενός υποδείγματος έγγραφης δήλωσης, το οποίο έπρεπε να χρησιμοποιείται στο εσωτερικό της Κοινότητας. Αυτός ο κανονισμός και οι κανονισμοί εφαρμογής της Επιτροπής, που καθιέρωναν το υπόδειγμα του ενιαίου διοικητικού εγγράφου και τους κώδικες χρησιμοποίησής του, επέτρεψαν, από την 1η Ιανουαρίου 1988, την ομοιομορφία και την σημαντική ελάττωση της γραφειοκρατείας, τής σχετικής με τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Όσον αφορά τις σχέσεις με την **Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών**, η Κοινότητα στα πλαίσια της θέσης σ'εφαρμογή της κοινής διακήρυξης του Λουξεμβούργου, της 9ης Απριλίου 1984, διαπραγματεύθηκε δύο συμφωνίες: η πρώτη έχει σαν αποτέλεσμα την εξάπλωση στις συναλλαγές μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της ΕΖΕΣ καθώς και μεταξύ αυτών των τελευταίων, της χρήσης του ενιαίου διοικητικού εγγράφου. Η δεύτερη ιδρύει, ως προς αυτές τις συναλλαγές, ένα κοινό καθεστώς διαμετακόμισης. Το Συμβούλιο εξέδωσε, το 1987, τις αποφάσεις σύναψης αυτών των δύο συμφωνιών, οι οποίες υπογράφηκαν την ίδια χρονιά και τέθηκαν σε εφαρμογή την 1/1/88.

Από την 1η Ιανουαρίου 1993, το ενιαίο διοικητικό έγγραφο καταργείται ως προς τις συναλλαγές στο εσωτερικό της Κοινότητας, γιατί οι συναλλαγές αυτές, δεν χρειάζονται πια κανένα

τελωνειακό έγγραφο.

Μέσα στην ενοποιημένη εσωτερική αγορά, η εσωτερική κοινοτική διαμετακόμιση δεν έχει πλέον λόγο ύπαρξης, εφόσον τα εμπορεύματα κυκλοφορούν ελεύθερα από το ένα κράτος-μέλος στο άλλο. Με κανονισμό του Συμβουλίου της 26ης Μαρτίου 1991, η Κοινότητα αποτελεί τώρα ένα ενιαίο έδαφος χωρίς σύνορα ως προς την κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Αυτό επιτρέπει στους επιχειρηματίες να κερδίζουν πολύτιμο χρόνο και να επιτυγχάνουν έτσι μείωση του κόστους μεταφοράς κατά την κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας. Για να επιτευχθεί και η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, ένας κανονισμός του Συμβουλίου κατήργησε από την 1η Ιανουαρίου 1993 τους ελέγχους και τις διατυπώσεις ως προς τις αποσκευές των προσώπων που ταξιδεύουν με αεροπλάνο ή πλοίο από το ένα μέρος της Κοινότητας, σε άλλο.

Έτσι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, ολοκλήρωσε συγχρόνως την τελωνειακή ένωση, η οποία είναι ένα ουσιώδες στοιχείο της εσωτερικής αγοράς.

3. Κοινή Αγορά -ΕΟΧ.

3.1. Εφαρμογή της Κοινής Αγοράς.

Η ιδέα της δημιουργίας ενός ενιαίου οικονομικού ευρωπαϊκού χώρου, βασισμένου σε μια κοινή αγορά, δεν είναι νέα. Το άρθρο 2 της Συνθήκης της Ρώμης, η οποία ίδρυσε την Ευρωπαϊκή

Οικονομική Κοινότητα προσδιόριζε αυτόν τον αντικειμενικό σκοπό ως εξής: " Η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με την δημιουργία μιας κοινής αγοράς να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας, αυξημένη σταθερότητα, επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει. "

Αν και η τελωνειακή ένωση των Ε.Κ. θεσπίστηκε το 1968 και κατ'αυτόν τον τρόπο επετεύχθει η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων πριν από τις προβλέψεις, στους υπόλοιπους τομείς της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, η πρόοδος ήταν αργή.

Το 1985 η Κοινότητα έθεσε τον φιλόδοξο στόχο της συγχώνευσης των δώδεκα χωριστών αγορών των κρατών-μελών της, σε μια ενιαία. Μετά από επτά χρόνια, το εκτεταμένο αυτό πρόγραμμα έχει εφαρμοστεί με επιτυχία. Με ορισμένες εξαιρέσεις, η ενιαία αγορά αποτελεί την υλοποίηση των τεσσάρων θεμελιωδών ελευθεριών που καθορίστηκαν στη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αποτέλεσμα αυτού είναι η ελεύθερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίων μέσα στην Κοινότητα.

Η δημιουργία της ενιαίας αγοράς δεν ήταν απλώς ζήτημα ιδεολογίας. Ήταν θέμα τεράστιας πρακτικής σημασίας. Η ουσιαστική κατάργηση των εσωτερικών συνόρων της Κοινότητας αποφέρει άμεσα όφελη στους μεμονωμένους πολίτες καθώς και στις Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Για να επιτευχθούν τα οφέλη αυτά όμως, έπρεπε να αρθεί ένα πλήθος φυσικών, τεχνικών και φορολογικών

φραγμών. Παρά την εξάλειψη πολλών από τα εμπόδια στο εμπόριο και την οικονομική ολοκλήρωση κατά την διάρκεια των πρώτων ετών ύπαρξης της Κοινότητας, συνέχισε να υπάρχει κατακερματισμός των εθνικών κοινοτικών αγορών στα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Στη θέση των δασμών και των ποσοτώσεων που είχαν από καιρού καταργηθεί, εμφανίστηκαν νέες μορφές φραγμών στις εμπορικές συναλλαγές και την ολοκλήρωση της αγοράς, όπως οι ασυμβίβαστες τεχνικές προδιαγραφές και τα πρότυπα, οι διαφορές στις διαρθρώσεις των φόρων και στους εθνικούς κανονισμούς, η συνέχιση μη θεμιτών από πλευράς ανταγωνισμού σχέσεων μεταξύ κυβερνήσεων και τοπικών προμηθευτών. Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να επωφεληθούν από τα προσδοκώμενα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες, οι οποίοι εργάζονται για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το κόστος για την ευρωπαϊκή οικονομία λόγω απουσίας της ενιαίας αγοράς, υπολογίστηκε ότι ανέρχεται σε δεκάδες δισεκατομύρια E.C.U. κατ' έτος.

Για το λόγο αυτό ήταν αναγκαία μια νέα προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή έλαβε τη μορφή της πρωτοβουλίας του 1992, "πνευματικού δημιουργήματος" του Jacques Delors, ο οποίος έθεσε ως στόχο απόλυτης προτεραιότητας την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, όταν ανέλαβε την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 1985.

Το πρόγραμμα της ενιαίας αγοράς αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη η οποία βοήθησε την Κοινότητα, να εξέλθει από μια πε-

νταετή περίοδο οικονομικής και πολιτικής στασιμότητας, η οποία χαρακτηρίστηκε με τον όρο "ευρωσκλήρωση".

Η Επιτροπή επέλεξε δύο βασικά μέσα για την εξάλειψη των εσωτερικών συνόρων. Το ένα ήταν το Λευκό Βιβλίο για το 1992, το οποίο περιελάμβανε ένα κατάλογο 282 διαφορετικών νομοθετικών μέτρων, τα οποία έπρεπε να θεσπιστούν μέχρι τις 31/12/92. Το δεύτερο μέσο ήταν η **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη**, που δεν αποτελούσε μια απλώς νομοθετική πράξη προς την κατεύθυνση της κατάργησης των συνόρων. Ήταν η πρώτη ουσιαστική αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης, δηλαδή της συνθήκης με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η οποία είχε συνταχθεί πριν από 30 χρόνια. Η ενιαία αγορά δεν θα μπορούσε να είχε δημιουργηθεί μέσα στο προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα, χωρίς την ΕΕΠ.

Η επιτυχής υλοποίηση του φιλόδοξου αυτού σχεδίου σε μια σύντομη σχετικά περίοδο επτά ετών, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό, στην έντονη και έγκαιρη υποστήριξη την οποία έλαβε η Επιτροπή από τους επιχειρηματικούς και βιομηχανικούς φορείς, όπως και επίσης από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν μεταμορφώθηκε ξαφνικά σε μια ενιαία αγορά από την επομένη της 31ης Δεκεμβρίου 1992. Η μεταβολή αυτή ήταν το προϊόν μιας σταδιακής διαδικασίας. Η μεγάλη πλειοψηφία των αναγκαίων οδηγιών, αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης και πολλές από αυτές είχαν ήδη τεθεί σε λειτουργία. Ορισμένες άλλες είχαν συμφωνηθεί, πλην όμως τέθηκαν σε λειτουργία αργότερα. Οι διαπραγματεύσεις για ένα μικρό αριθμό οδηγιών, δεν ολοκληρώθηκαν έγκαιρα. Ωστόσο, ο τρόπος

με τον οποίο τηρήθηκε η προθεσμία, έδωσε τη δυνατότητα στην ενιαία αγορά να αρχίσει επίσημα να λειτουργεί όπως είχε προγραμματιστεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου τον Δεκέμβριο του 1992, οριοθετώντας την έναρξη μιας νέας φάσης στην πορεία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

3.2 Λειτουργία της Κοινής Αγοράς.

Το πρόγραμμα για την ενιαία αγορά αντιπροσωπεύει το ευρύτερο νομοθετικό πρόγραμμα που εξέτασε ποτέ η Κοινότητα και αποτελεί το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει σε όλα τα κράτη-μέλη από την 31η Δεκεμβρίου 1992. Η αληθινή ενιαία αγορά θα καθίσταται πραγματικότητα καθόλη την διάρκεια της δεκαετίας του 1990, καθώς οι επιχειρήσεις και οι πολίτες, θα προσαρμόζονται πλήρως στο νέο περιβάλλον.

(I). Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

A: Κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα

Παρόλο που οι τελωνειακοί έλεγχοι των προσώπων έπαυσαν να υφίστανται από την 1η Ιανουαρίου 1993, οι καθυστερήσεις που σημειώθηκαν στην κατάργηση των ελέγχων ταυτότητας, προκάλεσαν έντονες κριτικές από μέρους των πολιτών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Για το λόγο αυτό αποφασίστηκε μια προσέγγιση κατά στάδια

για το 1993. Σε μια πρώτη φάση, η Επιτροπή άσκησε συνεχή πίεση, έτσι ώστε να τηρηθούν πράγματι οι υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει τα κράτη-μέλη συνεχίζοντας όμως να αναλαμβάνει η ίδια, πολιτικές πρωτοβουλίες. Σε μια δεύτερη φάση, η Επιτροπή διατηρώντας την πολιτική της πίεσης, αποφασίζει για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, ιδίως σε νομοθετικό επίπεδο. Έτσι, εξέδωσε μια πρόταση απόφασης του Συμβουλίου, με την οποία θεπίζεται η σύμβαση σχετικά με τον έλεγχο των προσώπων κατά την διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, καθώς και μια πρόταση κανονισμού, προκειμένου να προσδιοριστούν οι τρίτες χώρες, οι υπήκοοι των οποίων θα πρέπει να διαθέτουν θεώρηση. Ακολούθησε σύντομα μια άλλη απόφαση, με σκοπό να καταρτιστεί ένα ομοιόμορφο υπόδειγμα θεώρησης.

B: Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στην Κοινότητα

Τόσο για το δικαίωμα διαμονής, όσο και για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και άλλων τίτλων, τα κυριότερα προβλήματα εντοπίζονται, στις καθυστερήσεις της μεταφοράς στην εσωτερική νομοθεσία, των κοινοτικών διατάξεων και ορισμένες φορές, στην ερμηνεία των νέων συστημάτων. Για να διορθωθεί η κατάσταση αυτή, εκτός από τις συνήθεις επαφές με τις αρχές των κρατών-μελών, η Επιτροπή συνεχίζει, στο πλαίσιο των διαφόρων επιτροπών που έχουν συσταθεί για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, την πολιτική για την ανάπτυξη της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας.

Εξάλλου, για να πλησιάσει περισσότερο τους πολίτες, η Επιτροπή ανέλαβε να βελτιώσει τη διαφάνεια του κοινοτικού κεκτημένου, ιδίως με την κωδικοποίηση των οδηγιών στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων.

(II). Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

A: Κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην Κοινότητα, συνεπάγεται την απουσία ελέγχων στα ενδοκοινοτικά σύνορα. Οι κτηνιατρικοί και φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι, εναρμονίστηκαν και καταργήθηκαν ορισμένες τελωνειακές διαδικασίες που συνδέονται με την κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Μόνο ορισμένα "ευαίσθητα" εμπορεύματα, όπως τα όπλα και τα ναρκωτικά, αποτελούν ακόμα αντικείμενο σποραδικών ελέγχων. Το προσωπικό που ήταν επιφορτισμένο με τον έλεγχο των εμπορευμάτων, αποσύρθηκε από τα εσωτερικά σύνορα και επήλθαν τροποποιήσεις στις υποδομές, λόγω της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς.

Στο πλαίσιο των μέτρων που απορρέουν από την κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα, το 1993 θεσπίστηκε ένα σύστημα συλλογής στατιστικών για το ενδοκοινοτικό εμπόριο (Intrastat). Το σύστημα αυτό στηρίζεται σε άμεσες μηνιαίες δηλώσεις από μέρους των επιχειρήσεων. Το 1993 εμφανίστηκαν κάποιες καθυστερήσεις στην παρουσίαση των πρώτων αποτελεσμάτων, οι οποίες έχουν αρχίσει να περιορίζονται, χάρη στις προσπάθειες που καταβλήθηκαν σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο.

Β: Ειδικά καθεστώτα ελεύθερης κυκλοφορίας.

Οι διατάξεις σχετικά με τα ειδικά καθεστώτα ελεύθερης κυκλοφορίας για τα όπλα, τις εκρηκτικές ύλες, τα πολιτιστικά αγαθά, τις ραδιενεργές ουσίες, τα ναρκωτικά και τις πρόδρομες ουσίες τους, την μεταφορά αποβλήτων και τον έλεγχο της μεταφοράς, εκδόθηκαν και άρχισαν να ισχύουν το 1993. Η πρόληψη των κινδύνων που δημιουργούνται λόγω της κατάργησης των ελέγχων στα σύνορα και ιδίως οι φορολογικές και τελωνειακές απάτες και το λεθρεμπόριο ναρκωτικών και άλλων ευαίσθητων προϊόντων, εξασφαλίστηκε μέσω μηχανισμών συνεργασίας και αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των κρατών-μελών, καθώς και μεταξύ αυτών και της Κοινότητας.

Γ: Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, υπήρξε και συνεχίζει να είναι η θεμελιώδης αρχή της δράσης της Επιτροπής, όσον αφορά την κατάργηση και την πρόληψη των εμποδίων στις συναλλαγές. Στον τομέα των τροφίμων και των βιομηχανικών προϊόντων, η αρχή αυτή τέθηκε ευρύτατα σε εφαρμογή, από την Επιτροπή στις 314 νέες υποθέσεις που της υποβλήθηκαν, κατά την διάρκεια του 1993. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης μπορεί να εξασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και κάθε είδους προϊόντων, έτσι ώστε να αποφεύγεται η άμετρη χρήση κανόνων εναρμόνισης. Εξασφαλίζει την διατήρηση των εθνικών πολυμορφιών και των διαφορετικών παραδόσεων και συνηθειών και συμβάλλει

στην αύξηση της διεύρυνσης, του φάσματος των προϊόντων, που προσφέρονται στους Ευρωπαίους καταναλωτές.

Δ: Τεχνική εναρμόνιση.

Στις περιπτώσεις που δεν μπορεί να λειτουργήσει η αμοιβαία αναγνώριση, λόγω μεγάλης διαφοράς των βασικών στόχων των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών, η νομοθετική εναρμόνιση περιορίζεται, στην υιοθέτηση των βασικών απαιτήσεων ασφάλειας (ή άλλων απαιτήσεων συλλογικού ενδιαφέροντος), στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται, τα προϊόντα που τίθενται στην αγορά και μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στην Κοινότητα. Τα Ευρωπαϊκά Ιδρύματα τυποποίησης εκπονούν, τις τεχνικές προδιαγραφές τις οποίες χρειάζονται οι επαγγελματίες για να παράγουν και κυκλοφορούν στην αγορά, προϊόντα σύμφωνα με τις βασικές γραμμές τις οποίες καθορίζουν οι οδηγίες. Πάντως, αυτές οι τεχνικές προδιαγραφές, δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι ένας βιομήχανος έχει την δυνατότητα να μην παράγει σύμφωνα με αυτές τις τεχνικές προδιαγραφές, αλλά τότε έχει την υποχρέωση να αποδείξει ότι τα προϊόντα του καλύπτουν τις βασικές απαιτήσεις των κοινοτικών οδηγιών. Αντίστοιχα, οι εθνικές διοικήσεις υποχρεούνται να δέχονται για τα προϊόντα τα οποία έχουν κατασκευαστεί σύμφωνα με τους εναρμονισμένους τύπους, την προϋπόθεση συμφωνίας τους, με τις βασικές απαιτήσεις των κοινοτικών οδηγιών.

(III). Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

Σύμφωνα με το άρθρο 60 της Συνθήκης της ΕΟΚ, θεωρούνται σαν παροχές υπηρεσιών, εκείνες οι οποίες παρέχονται κανονικά έναντι αμοιβής, εφόσον δεν ρυθμίζονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων και των κεφαλαίων της Συνθήκης. Είναι φανερό ότι δεν μπορεί να είναι σαφής ένας ορισμός ο οποίος διατυπώνεται κατ' αρνητικό τρόπο. Δείχνει απλώς ότι οι συγγραφείς της Συνθήκης ήθελαν να καλύψουν με τις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων όλες τις οικονομικές δραστηριότητες.

Η δραστηριότητα πρέπει να είναι περιορισμένης διάρκειας, να ασκείται κανονικά έναντι αμοιβής και να συνεπάγεται το πέρασμα των συνόρων υπό οποιαδήποτε μορφή. Οι υπηρεσίες μπορεί να παρέχονται κατά προσωρινό τρόπο στη χώρα της παροχής, υπό τις ίδιες συνθήκες τις οποίες αυτή η χώρα επιβάλλει στους υπηκόους της. Οι υπηρεσίες όμως, οι οποίες παρέχονται στα πλαίσια μιας επιχειρησιακής σύμβασης έξω από τη χώρα εγκατάστασης μπορεί να είναι μακράς διάρκειας. Η παροχή υπηρεσιών μπορεί μάλιστα να πάρει διαστάσεις τέτοιες που να απαιτούν την κτήση ακινήτων στη χώρα της παροχής της υπηρεσίας. Αλλά, για να μπορούμε να μιλάμε για παροχή υπηρεσιών, πρέπει ο παρέχων να παραμένει εγκαταστημένος στη χώρα του και οι υπηρεσίες να περνούν τα σύνορα. Οι κανόνες της Συνθήκης καλύπτουν όμως επίσης και περιπτώσεις όπου ο αποδέκτης των υπηρεσιών είναι εκείνος που περνάει τα σύνορα, π.χ. σαν τουρίστας, κα-

θώς και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τόσο ο παρέχων όσο και ο αποδέκτης των υπηρεσιών παραμένουν στην χώρα τους και μόνο η παροχή των υπηρεσιών περνάει τα σύνορα, π.χ. μια γνωμοδότηση δι' αλληλογραφίας. Οι υπηρεσίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων που πηγαιίνει από τις τράπεζες και τις ασφάλειες στις μεταφορές και τον τουρισμό περνώντας από την πληροφορική. Παίζουν έναν όλο και μεγαλύτερο ρόλο στην οικονομία και στην απασχόληση και είναι ένα σημαντικό στοιχείο της καλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Η προσέγγιση που ακολουθείται, συνίσταται στον περιορισμό της εναρμόνισης στα ουσιώδη στοιχεία της χρηματοοικονομικής ασφάλειας και της φερεγγυότητας και στην εφαρμογή, κατά τα άλλα, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης κατά την ίδια έννοια όπως και για τις ανταλλαγές εμπορευμάτων.

Σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, εάν μια χρηματοοικονομική υπηρεσία επιτρέπεται νόμιμα σε ένα κράτος-μέλος, θα πρέπει να μπορεί να προσφερθεί στους χρήστες στα άλλα κράτη-μέλη χωρίς να χρειάζεται να υπακούει σε όλες τις λεπτομέρειες της νομοθεσίας της χώρας υποδοχής, εκτός από εκείνες που αφορούν την προστασία των καταναλωτών. Ο έλεγχος θα εξασφαλίζεται από τις αρχές της χώρας στο έδαφος της οποίας είναι εγκατεστημένη η εταιρεία παροχής υπηρεσιών, ενώ οι αρχές της χώρας όπου προσφέρεται η υπηρεσία, θα περιορίζονται στην εξασφάλιση του σεβασμού ορισμένων βασικών κανόνων ως προς την εμπορική συμπεριφορά. Αυτό το σύστημα θα εφαρμόζεται τόσο στους νέους κλάδους των υπηρεσιών, όπως είναι οι τεχνολογίες των πληροφοριών, το μάρκετινγκ και τα οπτικοακουστικά

μέσα, όσο και στους παραδοσιακούς κλάδους των μεταφορών, των ασφαλειών και των τραπεζών. Η εναρμόνιση των νομοθεσιών είναι επομένως απαραίτητη μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις για την διευκόλυνση των ανταλλαγών υπηρεσιών.

(IV). Ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.

Οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την υλοποίηση της τέταρτης ελευθερίας τέθηκαν κατά την έκδοση της οδηγίας που αποσκοπεί στην πλήρη ελευθέρωση όλων των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ των κατοίκων της Κοινότητας. Η οδηγία τέθηκε σε εφαρμογή από όλα τα κράτη-μέλη και μόνο η Ελλάδα μπορούσε να επιβάλει περιορισμούς σε ορισμένες βραχυπρόθεσμες συναλλαγές κεφαλαίων μέχρι την 30η Ιουνίου 1994, και αυτό για να εξασφαλιστεί η υλοποίηση του προγράμματος για την οικονομική σταθεροποίηση της χώρας.

Ωστόσο, η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού χώρου πάσχει από την έλλειψη προόδου στον τομέα της φορολογίας της αποταμίευσης για την οποία η πρόταση οδηγίας για την παρακράτηση φόρου στην πηγή επί των τόκων δεν έχει ακόμα εκδοθεί.

Στον σημαντικό τομέα των δημοσίων συμβάσεων, η εσωτερική αγορά μπορεί να εξασφαλίσει σε όλες τις επιχειρήσεις ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στις συμβάσεις αυτές. Το βασικό νομοθετικό πλαίσιο, που καλύπτει τις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών ολοκληρώθηκε το 1993.

3.3. Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ).

Από την 1η Ιανουαρίου 1993, τα 19 έθνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών θα αποτελέσουν τη μεγαλύτερη ολοκληρωμένη αγορά σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) θα εκτείνεται από την Αρκτική μέχρι την Μεσόγειο και θα περιλαμβάνει 380 εκατομμύρια καταναλωτές.

Με τον ΕΟΧ, οι τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δηλαδή η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίων, θα επεκταθούν στα έξι από τα επτά κράτη της ΕΖΕΣ (Νορβηγία, Ισλανδία, Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία και Λιχτενστάιν).

Η δημιουργία του ΕΟΧ ξεκίνησε από την ιδέα να δοθεί από την Κοινότητα στις γείτονες χώρες της ΕΖΕΣ η δυνατότητα να επωφεληθούν από τη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς μετά το 1992. Σε αντάλλαγμα, τα κράτη της ΕΖΕΣ θα πρέπει να αποδεχθούν τους κανόνες που διέπουν την ενιαία αγορά.

Παρόλο που ο συνολικός πληθυσμός των χωρών της ΕΖΕΣ αντιπροσωπεύει μόλις το ένα δέκατο του πληθυσμού της Κοινότητας, η ΕΖΕΣ αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα απορροφά, το 58% των εξαγωγών της ΕΖΕΣ, ενώ η ΕΖΕΣ απορροφά το 10% των εξαγωγών της Κοινότητας, σε σύγκριση με το 8% που αντιπροσωπεύουν οι εξαγωγές προς τις ΗΠΑ.

Καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία του ΕΟΧ έπαιξε η πρόσκληση που απηύθυνε ο J. Delors, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις χώρες της ΕΖΕΣ, στις αρχές του 1989, για την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Κοινότητα. Η πρόσκληση αυτή αποτέλεσε σαφή απάντηση στους φόβους που είχαν ήδη εκφράσει οι χώρες της ΕΖΕΣ, ότι η δημιουργία της ενιαίας αγοράς θα δημιουργήσει μειονεκτήματα. Ωστόσο, οι προσπάθειες για τη δημιουργία στενότερων δεσμών μεταξύ των δύο ομάδων χωρών είχαν αρχίσει πολύ νωρίτερα.

Η ΕΖΕΣ δημιουργήθηκε το 1960 από τα ευρωπαϊκά κράτη που δίσταζαν να αποδεχθούν το βαθμό ολοκλήρωσης που απαιτούσε η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Όταν χώρες της ΕΖΕΣ, όπως η Βρετανία και η Δανία, προσχώρησαν στην Κοινότητα το 1973, η Κοινότητα διαπραγματεύτηκε τη σύναψη συμφωνιών ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών με καθεμία από τις υπόλοιπες χώρες της ΕΖΕΣ.

Όταν την 1η Ιανουαρίου 1984 οι συμφωνίες ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών εφαρμόστηκαν πλήρως, η ΕΟΚ και η ΕΖΕΣ είδαν ότι είναι αναγκαίο να επεκτείνουν τη συνεργασία τους. Η πρωτοβουλία αυτή έφτασε στο αποκορύφωμά της με τη Διακήρυξη του Λουξεμβούργου το 1984 που άνοιξε το δρόμο για συνεργασία σε όλους τους τομείς κοινού ενδιαφέροντος.

Με την έναρξη της εφαρμογής του προγράμματος της Κοινότητας για τη δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς, το 1985, οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την ΕΖΕΣ έλαβαν άλλο νόημα. Μετά την πρόσκληση του προέδρου Delors στην αρχή του 1989 άρχισαν επίσημες διαπραγματεύσεις για τον ΕΟΧ τον Ιούνιο 1990

και ολοκληρώθηκαν τον Ιανουάριο 1992. Η συμφωνία, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο 1993, επικυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια των 19 μελών του και των κρατών-μελών της ΕΖΕΣ. Οι Ελβετοί όμως δεν επικύρωσαν την συμφωνία με δημοψήφισμα, και έτσι εξαιρούνται από την συμφωνία ΕΟΧ.

Ο ΕΟΧ επιφέρει σημαντικότερη μεταβολή στην ποιότητα των σχέσεων μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της ΕΖΕΣ. Οι υπάρχουσες συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών προβλέπουν κυρίως την κατάργηση των τελωνειακών δασμών και ποσοτικούς περιορισμούς στο εμπόριο και τα βιομηχανικά αγαθά. Η Συμφωνία ΕΟΧ καταργεί επίσης τους φραγμούς στις συναλλαγές και προσθέτει την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών. Οι ελευθερίες αυτές θα υλοποιηθούν με την εφαρμογή εκ μέρους των χωρών της ΕΖΕΣ της κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία θα προσαρμοστεί καταλλήλως, μέσω μεταβατικών περιόδων και -σε ορισμένες περιπτώσεις- παρεκκλίσεων. Προκειμένου να εξασφαλισθούν ίσες συνθήκες ανταγωνισμού σε όλο τον ΕΟΧ, οι χώρες της ΕΖΕΣ θα εφαρμόσουν επίσης τους κανόνες ανταγωνισμού της Κοινότητας και θα δημιουργήσουν μια ανεξάρτητη αρχή επιτήρησης ΕΖΕΣ και ένα δικαστήριο ΕΖΕΣ.

Η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών προϋποθέτει ότι θα εξαλειφθούν τα τεχνικά εμπόδια στις συναλλαγές εφ' όσον η Κοινοτική νομοθεσία που αφορά τους κανόνες και τα πρότυπα θα εφαρμόζεται, με ορισμένες ήσσονος σημασίας εξαιρέσεις, σε όλον τον ΕΟΧ. Μεταξύ των περαιτέρω μέτρων για μεγαλύτερη ελευθερία, οι χώρες της ΕΖΕΣ θα καταργήσουν κάθε διακριτική μεταχείριση που

υπάρχει λόγω μονοπωλίων και θα συνάψουν συμβάσεις με οργανώσεις του δημοσίου τομέα, βάση των κοινοτικών κανόνων. Ο ΕΟΧ δεν είναι μια πλήρως ολοκληρωμένη τελωνειακή ένωση όπως η ΕΟΚ. Η ελεύθερη κυκλοφορία ισχύει μόνο για τα αγαθά καταγωγής ΕΟΧ και όχι για τα εισαγόμενα αγαθά. Οι τελωνειακοί έλεγχοι μεταξύ ΕΟΚ και των χωρών ΕΖΕΣ κατά συνέπεια, δεν θα καταργηθούν, αλλά θα απλοποιηθούν κατά το δυνατό περισσότερο. Έχουν γίνει διαπραγματεύσεις σχετικά με ειδικές ρυθμίσεις προκειμένου να καλυφθούν ευαίσθητοι τομείς, όπως ο τομέας της αλιείας και οι συναλλαγές γεωργικών προϊόντων.

Στον τομέα παροχής υπηρεσιών, που είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της νομοθεσίας της ενιαίας αγοράς - "το ενιαίο διαβατήριο" - επεκτείνεται σε επιχειρήσεις και οργανώσεις των χωρών ΕΖΕΣ. Η Τράπεζα ΕΖΕΣ θα μπορεί για παράδειγμα να συναλλάσσεται μέσω του ΕΟΧ από τα κεντρικά της γραφεία στην Ελβετία ή τη Σουηδία, με βάση μια ενιαία άδεια που θα εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας. Εκτός από τις τραπεζικές, οι υπηρεσίες που θα καλύπτει ο ΕΟΧ περιλαμβάνουν άλλες οικονομικές υπηρεσίες, τηλεπικοινωνίες και υπηρεσίες παροχής πληροφοριών. Η συμφωνία καλύπτει επίσης τις μεταφορές, οι οποίες αποτέλεσαν από τα πλέον ευαίσθητα σημεία των διαπραγματεύσεων, λόγω του θέματος της διέλευσης των Αλπεων κατά τις μεταφορές μεταξύ Βορρά και Νότου της Κοινότητας, μέσω Ελβετίας και Αυστρίας

Στον τομέα της κυκλοφορίας κεφαλαίων, θα πρέπει να καταργηθούν τυχόν διακριτικοί περιορισμοί ώστε να εξασφαλιστεί ότι, οι όροι για επενδύσεις και μεταφορές κεφαλαίων είναι ίδιοι για τους υπηκόους και τις επιχειρήσεις που είναι εγκα-

τεστημένοι οπουδήποτε στον ΕΟΧ.

Για τους εργαζόμενους και τους ανεξάρτητα απασχολούμενους η συμφωνία ΕΟΧ δημιουργεί το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και εγκατάστασης και εντός της Κοινότητας. Οι τίτλοι σπουδών τους θα αναγνωρίζονται. Η μη διακριτική μεταχείριση θα ισχύει σε όλο τον ΕΟΧ και στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

Εκτός από την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων, κεφαλαίων και υπηρεσιών, η συνεργασία θα καλύπτει τις αποκαλούμενες οριζόντιες και παράλληλες πολιτικές (π.χ. δίκαιο επιχειρήσεων, έρευνα και ανάπτυξη, περιβάλλον, προστασία καταναλωτών, κοινωνική πολιτική).

Η συμφωνία ΕΟΧ προβλέπει τρόπους και μέσα για μείωση των περιφερειακών διαφορών προκειμένου να εξασφαλισθεί η γενική ισορροπία των πλεονεκτημάτων για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Εκτός από τις κατάλληλες διατάξεις στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας που διατυπώθηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό, τα κράτη της ΕΖΕΣ θα δημιουργήσουν έναν δημοσιονομικό μηχανισμό που θα προβλέπει παροχή βοήθειας σε περιοχές στην Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ιρλανδία, βάσει του στόχου 1 του Κοινοτικού Διαρθρωτικού Ταμείου.

Το Συμβούλιο του ΕΟΧ θα είναι αρμόδιο για την παροχή πολιτικής ώθησης και κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή και τη μελλοντική ανάπτυξη συμφωνίας ΕΟΧ. Θα πρέπει να λαμβάνει επίσης πολιτικές αποφάσεις που θα οδηγούν σε τροποποίηση της συμφωνίας.

Η Μεικτή Επιτροπή ΕΟΧ θα είναι επιφορτισμένη με την ου-

σιαστική εφαρμογή της συμφωνίας και ιδιαίτερα, θα λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την επέκταση της νέας κοινοτικής νομοθεσίας στον ΕΟΧ. Οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με συναίνεση μεταξύ της Κοινότητας, αφενός, και των κρατών της ΕΖΕΣ αφετέρου.

Στη Μεικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή του ΕΟΧ θα μετέχει ίσος αριθμός μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών της ΕΖΕΣ. Θα αποφαινεται εκδίδοντας εκθέσεις επί ψηφισμάτων. Ο πρόεδρος του συμβουλίου του ΕΟΧ θα συμμετέχει στη μεικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή του ΕΟΧ προκειμένου να εκφράζει τη γνώμη του.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή του ΕΟΧ, που συντίθεται από ίσο αριθμό μελών και από τις δύο πλευρές, θα φέρει σε επαφή τους κοινοτικούς εταίρους. Η επιτροπή αυτή θα μπορεί να εκφράζει τη γνώμη της με μορφή εκθέσεων ή ψηφισμάτων.

Ο ΕΟΧ αποτελεί σημαντικό στοιχείο της νέας ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής που έχει προταθεί μετά τις σημαντικές γεωπολιτικές μεταβολές που σημειώθηκαν στην Ευρώπη μετά το 1989. Ο ΕΟΧ μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική λύση για την προσχώρηση των χωρών της ΕΖΕΣ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι περισσότερες όμως από τις χώρες αυτές τον αντιμετωπίζουν σαν ένα πρώτο βήμα προς πλήρη προσχώρηση στην Κοινότητα. Το γεγονός ότι βάσει της Συνθήκης ΕΟΚ ζητείται η γνώμη των χωρών της ΕΖΕΣ όσον αφορά τη νομοθεσία σχετικά με την ενιαία αγορά, οδήγησε ορισμένες από αυτές στο συμπέρασμα ότι πλήρης προσχώρηση εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντά τους. Ήδη η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία αποτελούν από 1/1/95 πλήρη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Εισαγωγή.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) είναι ένα προηγμένο στάδιο οικονομικής ολοκλήρωσης το οποίο προϋποθέτει μια κοινή νομισματική πολιτική και στενά συντονισμένες οικονομικές πολιτικές των κρατών-μελών. Η ΟΝΕ πρέπει να θεμελιώνεται πάνω σε μια κοινή αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά είναι η ίδια απαραίτητη για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς, γιατί οι μεταβολές των ισοτιμιών των νομισμάτων των κρατών-μελών μιας κοινής αγοράς παρεμποδίζουν την αλληλοδιείσδυση των αγορών κεφαλαίων, διαταράσσουν τη λειτουργία της κοινής γεωργικής αγοράς και εμποδίζουν τη βιομηχανική κοινή αγορά να μοιάζει καθόλα με μίαν εσωτερική αγορά.

Η Συνθήκη της Ρώμης, δεν προέβλεπε μια νομισματική οργάνωση της Κοινότητας, πρώτον, γιατί η Συνθήκη αυτή απέβλεπε στη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και όχι μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης και, δεύτερον, γιατί κατά την εποχή της σύνταξης της Συνθήκης υπήρχε μια διεθνής νομισματική οργάνωση, το σύστημα του Bretton Woods, η οποία εξασφάλιζε την μετατρεψιμότητα όλων των νομισμάτων του δυτικού κόσμου σε σταθερές ισοτιμίες. Νομισματικά προβλήματα δεν εμφανίστηκαν πράγματι κατά την μεταβατική περίοδο προς την τελωνειακή ένωση.

Τη στιγμή ακριβώς που κατέρρευε το σύστημα του Bretton Woods, στις αρχές της δεκαετίας '70, τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ ξεκίνησαν την προσπάθεια να βάλουν τάξη στις νομισματικές υποθέσεις τους μέσα σε μίαν οικονομική και νομισματική ένωση. Εκ των υστέρων αυτή η πρώτη προσπάθεια νομισματικής ένωσης φαίνεται σαν πήδημα στο κενό, εφόσον δεν βασιζόταν σε μίαν ολοκληρωμένη κοινή αγορά. Αλλά αυτή η πρώτη προσπάθεια της δεκαετίας '70 επέτρεψε στα κράτη μέλη να αποκτήσουν πολύτιμες εμπειρίες, να εφεύρουν εργαλεία και μηχανισμούς οι οποίοι μεταβιβάστηκαν, το 1979, στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, τελειοποιήθηκαν με τον χρόνο και θα χρησιμεύσουν έτσι στη δεύτερη προσπάθεια δημιουργίας μίας οικονομικής και νομισματικής ένωσης τη δεκαετία '90.

Αυτή η δεύτερη προσπάθεια ξεκινάει με καλούς οίωνους. Η εσωτερική αγορά είναι τώρα ολοκληρωμένη, τα κράτη-μέλη έχουν δημιουργήσει στενούς δεσμούς μεταξύ τους σε όλα τα πεδία και οι υποχρεώσεις, τις οποίες έχουν αναλάβει στο Maastricht, σημαίνουν ότι είναι έτοιμα να εκχωρήσουν την εθνική κυριαρχία που απαιτείται για την ΟΝΕ και να συνεργαστούν για την σύγκλιση των οικονομιών τους. Η οικονομική και νομισματική ένωση η οποία προβλέπεται από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί ένα νέο και πολύ σημαντικό στάδιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σημαίνει τη σταδιακή αλλά αυστηρή δέσμευση των κρατών-μελών -ή τουλάχιστον των περισσότερων απ' αυτά- να δημιουργήσουν ένα ενιαίο νόμισμα, το οποίο θα διαχειρίζεται μια ενιαία κεντρική τράπεζα και να συμβάλλουν έτσι στη νομισματική σταθερότητα στην Κοινότητα και στον κόσμο. Καταργώντας,

χάρη στο ενιαίο νόμισμα, τα περιθώρια διακύμανσης, που υπάρχουν ακόμη μέσα στο ΕΝΣ, η Συνθήκη του Maastricht είναι η φυσική εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

2. Τί είναι νομισματική και τί οικονομική ένωση.

Η ολοκλήρωση της διαδικασίας για τη διαμόρφωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς επιτυγχάνεται (σταδιακά) με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, γι' αυτό και ένα σημαντικό τμήμα της Συνθήκης αφορά αυτήν.

Νομισματική Ένωση είναι η μεταρρύθμιση των νομισματικών σχέσεων ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Σημαίνει δημιουργία Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία θα έχει πλήρη ανεξαρτησία από την πολιτική εξουσία, δηλαδή απώλεια του προνομίου των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών να εκδίδουν νόμισμα που να κυκλοφορεί νόμιμα στην επικράτεια της δικαιοδοσίας τους. Σημαίνει επίσης δημιουργία ενιαίου νομίσματος και απώλεια της αυτονομίας των κρατών-μελών στην άσκηση της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής τους.

Οικονομική Ένωση είναι "ο στενός συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών στην εσωτερική αγορά, καθώς και ο καθορισμός κοινών στόχων". Για να εξασφαλισθεί ο στενότερος αυτός συντονισμός της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών υιοθετείται μια διαδικασία πολυμερούς εποπτείας, σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο, βάσει εκθέσεων που υποβάλλει η

Επιτροπή, παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος-μέλος στην Κοινότητα, καθώς και τη συνέπεια της οικονομικής πολιτικής προς τους γενικούς προσανατολισμούς που έχει θέσει η Ένωση. Η χάραξη επομένως της εθνικής οικονομικής πολιτικής αφήνεται στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών (αρχή της επικουρικότητας), σε αντίθεση με την πολιτική για τη νομισματική ένωση.

3. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

Η δημιουργία μιας ζώνης νομισματικής σταθερότητας στην Κοινότητα είναι, αυτονόητα, βασική προϋπόθεση για την ομαλή ροή του ενδοκοινοτικού εμπορίου αλλά και για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών. Με αφετηρία αυτήν την διαπίστωση, τα κράτη-μέλη της ΕΕ θέσπισαν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), η λειτουργία του οποίου άρχισε τον Μάρτιο του 1979.

Βασικός σκοπός του ΕΝΣ είναι η μείωση και η τελική εξάλειψη της αστάθειας των συναλ-λαγματικών ισοτιμιών των ευρωπαϊκών νομισμάτων, με κύριο "ερ-γαλείο" της προσπάθειας αυτής, την προσαρμογή της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής των κρατών-μελών. Το ECU (Ευ-ρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα) και ο μηχανισμός των Συναλλαγμα-τικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ), που ακριβώς "ρυθμίζει" τη διατήρηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, είναι τα δύο κύρια στοιχεία του ΕΝΣ.

Σήμερα, ουσιαστικά μόνο η Ελλάδα δεν μετέχει στον Μηχα-

νισμό των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ΕΝΣ (η αποχώρηση, από τον ΜΣΙ, της Μεγάλης Βρετανίας και της Ιταλίας τον Σεπτέμβριο του 1992, που οφείλεται στην πολύ μεγάλη συναλλαγματική αναστάτωση της περιόδου εκείνης, πρέπει να θεωρείται προσωρινή). Στα 14 χρόνια της ζωής του, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα γνώρισε αρκετές "νομισματικές αναπροσαρμογές", που εκφράστηκαν, κυρίως, με τις ανατιμήσεις του γερμανικού μάρκου, παράλληλα με αρκετές υποτιμήσεις άλλων κοινοτικών νομισμάτων (κυρίως της Λίρας και της Λιρέττας). Εντούτοις, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα φαίνεται πως αντέχει στις εκτεταμένες νομισματικές κρίσεις της 14χρονης ζωής του, όπως αποδεικνύει η συνέχιση της λειτουργίας του (όχι, πάντως, χωρίς προβλήματα) μετά τα δραματικά νομισματικά και συναλλαγματικά γεγονότα του Σεπτεμβρίου και του Οκτωβρίου του 1992 αλλά και την ριζική αναθεώρησή του τον Αύγουστο του 1993 που σημειώθηκε η πιο πρόσφατη συναλλαγματική κρίση στην Κοινότητα.

Το ECU, από την άλλη μεριά, θεωρείται το "σύμβολο" του ΕΝΣ και αποτελείται από ένα "καλάθι" των δώδεκα νομισμάτων της Κοινότητας. Το ποσοστό συμμετοχής κάθε νομίσματος στο "καλάθι" του ECU είναι συμφωνημένο και εκφράζει την οικονομική και χρηματοπιστωτική σπουδαιότητα του κάθε νομίσματος μέσα στην Κοινότητα των Δώδεκα κρατών-μελών. Για παράδειγμα, το Γερμανικό Μάρκο έχει μια στάθμιση γύρω στο 30% μέσα στο "καλάθι" αλλά η Βρετανική Λίρα έχει στάθμιση μόνο γύρω στο 12%, ενώ η Δραχμή έχει στάθμιση περίπου 0,8%. Η στάθμιση κάθε νομίσματος μέσα στο συνολικό "καλάθι" λαμβάνει υπ' όψη της τρεις, κυρίως, παράγοντες: πρώτο, το ποσοστό του ΑΕΠ κάθε χώ-

ρας-μέλους στο σύνολο του κοινοτικού ΑΕΠ, δεύτερο, το ποσοστό του όγκου του διεθνούς εμπορίου κάθε χώρας-μέλους στο συνολικό ενδοκοινοτικό εμπόριο και τρίτο το ποσοστό της συμμετοχής κάθε χώρας-μέλους στους "μηχανισμούς της κοινοτικής χρηματοδοτικής αλληλεγγύης".

Η "αξία" του ECU υπολογίζεται ως εξής: κάθε μέρα οι Κεντρικές Τράπεζες ανακοινώνουν αντιπροσωπευτικές τιμές των νομισμάτων τους σε σχέση με το δολλάριο των Η.Π.Α. Οι τιμές αυτές επιτρέπουν τον υπολογισμό ισόποσου σε δολλάρια για το ποσό των συναλλαγμάτων που έχουν κατατεθεί στο "καλάθι" από κάθε κράτος-μέλος. Το άθροισμα αυτών των "ισόποσων" επιτρέπει τον καθορισμό της αξίας του ECU σε σχέση με το δολλάριο, σε μια δεδομένη ημερομηνία. Στην συνέχεια μπορούν να υπολογισθούν όλες οι άλλες τιμές συναλλάγματος με βάση την τιμή αυτή. Κατά συνέπεια η πρώτη λειτουργία του ECU είναι ότι ακριβώς χρησιμεύει ως "κοινός παρανομαστής", ως "κοινό σημείο αναφοράς" για τον καθορισμό των διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών όλων των κοινοτικών νομισμάτων. Το ECU είναι επίσης η νομισματική μονάδα στην οποία εκφράζεται κάθε κοινοτικό οικονομικό μέγεθος (από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό, μέχρι τον καθορισμό της τιμής ασφαλείας για την σταφίδα, από τα δάνεια της Ε.Τ.Ε. μέχρι τον καθορισμό της επιδότησης στην κατανάλωση λαδιού, κ.λ.π.). Το ECU είναι επίσης το μοναδικό μέσο με το οποίο πραγματοποιούνται οι συναλλαγές, όχι μόνο των Κοινοτικών Ταμείων με τα κράτη-μέλη, αλλά και όλων των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών μεταξύ τους. Αλλά, βέβαια η κυρίαρχη λειτουργία του ECU είναι πως αποτελεί το σημείο αναφοράς και την

αφειτηρία του Μηχανισμού των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

3.1. Η λειτουργία του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.

Ενώ και οι 12 χώρες-μέλη της Κοινότητας, συμμετέχουν με τα νομίσματά τους στο "καλάθι" του ECU, μόνον οι 11 συμμετέχουν στο δεύτερο ακρογωνιαίο λίθο του ΕΝΣ, στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ). Οπως ήδη αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, με την πρόσφατη -αρχές του 1992- είσοδο και της Πορτογαλίας στον ΜΣΙ, η Ελλάδα παραμένει η μόνη κοινοτική χώρα που δεν έχει ποτέ μέχρι τώρα συμμετάσχει στον ΜΣΙ ενώ μετά τις πρόσφατες νομισματικές αναταραχές του Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου 1992, και του Αυγούστου 1993, η Αγγλική Λίρα και η Ιταλική Λιρέττα, έχουν προσωρινά αποχωρήσει από τον ΜΣΙ.

Τα κοινοτικά νομίσματα που συμμετέχουν στον ΜΣΙ, έχουν την δυνατότητα να "κυμαίνονται", μέσα σε μια "ζώνη" (band) που ορίζεται στο $\pm 2,25\%$ της συμφωνημένης κεντρικής ισοτιμίας τους. Σημειώνεται πως υπάρχει και ευρύτερη ζώνη του $\pm 6\%$ (για τα νεοεισερχόμενα, κυρίως, κοινοτικά νομίσματα). Το Πορτογαλικό Εσκούδο εισήλθε, στις αρχές του 1992, σε αυτήν την ζώνη. Η Ιταλική λιρέττα παρέμεινε για αρκετά χρόνια, επίσης, σε αυτήν την ευρεία ζώνη του $\pm 6\%$. Σήμερα στην ευρεία ζώνη του $\pm 6\%$ βρίσκεται εκτός του Πορτογαλικού Εσκούδου και η Ισπανική Πεσέτα.

Οι Κεντρικές Τράπεζες των χωρών που μετέχουν στο ΜΣΙ ο-

φείλουν να "παρεμβαίνουν" στις αγορές συναλλάγματος μόλις η τρέχουσα συναλλαγματική ισοτιμία ενός νομίσματος, πλησιάζει το +2,25% (ή στο +6%) ή στο -2,25% (ή στο -6%), με στόχο την επαναφορά της ισοτιμίας σε "ασφαλέστερα" επίπεδα μέσα στην ζώνη. Και ακριβώς για να μην πλησιάζουν στις "κόκκινες περιοχές" της ζώνης τους, τα αντίστοιχα νομίσματα, υπάρχει ένας πρόσθετος "προειδοποιητικός μηχανισμός": μόλις η απόκλιση από την κεντρική ισοτιμία ξεπεράσει το 75% του $\pm 2,25\%$ (ή του $\pm 6\%$) -δηλαδή μόλις φτάσει στο κατώφλι του $\pm 1,6875\%$ (ή $\pm 4,5\%$) - η Νομισματική Επιτροπή της Κοινότητας (στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι και των 12 κρατών-μελών) συνέρχεται εκτάκτως και αποφασίζει κατά πόσο απαιτείται μια "επανευθυγράμμιση" του νομίσματος, παράλληλα βέβαια με άλλα μέτρα νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής που πιθανόν να είναι αναγκαία να ληφθούν από την αντίστοιχη χώρα.

Η υποχρέωση των Κεντρικών Τραπεζών των χωρών-μελών που μετέχουν στον ΜΣΙ να "παρεμβαίνουν" στις αγορές συναλλάγματος συνεπάγεται συχνά -ιδιαίτερα όταν πλέον έχει προσεγγισθεί το "κατώφλι απόκλισης", (το 75% του $\pm 2,25\%$ ή το 75% του $\pm 6\%$, ανάλογα με το αν η χώρα μέλος μετέχει στην στενή ή στην ευρεία "ζώνη")- την ανάγκη ύπαρξης πολύ μεγάλων ποσοτήτων κοινοτικών νομισμάτων τα οποία είναι πιθανόν να μη διαθέτουν στα συναλλαγματικά τους αποθέματα. Οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες κοινοτικές "διευκολύνσεις" -στα πλαίσια της αρχής της "κοινοτικής χρηματοδοτικής αλληλεγγύης"- διασφαλίζουν τον εφοδιασμό των Κεντρικών Τραπεζών των χωρών-μελών με αρκετά σημαντικά ποσά άλλων κοινοτικών νομισμάτων. Οι έκτακτες αυτές

"μεταγγίσεις" πολύτιμου ξένου συναλλάγματος στα διαθέσιμα των Κεντρικών Τραπεζών των χωρών-μελών που βρίσκονται "κοντά στο κόκκινο", τους επιτρέπουν να ανταπεξέλθουν και στις πιεστικές πτωτικές τάσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας, του νομίσματός τους και στις άμεσες υποχρεώσεις τους που προέρχονται από την ανάγκη εξόφλησης κάποιων από τις τοκοχρεωλυτικές δόσεις παλαιότερων εξωτερικών δανείων που έχουν συναφθεί.

Σημειώνεται ότι τον Αύγουστο του 1993, μετά από μια ακόμη νομισματική κρίση στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο (και όχι μόνο στον στενά "κοινοτικό" χώρο των 12) αποφασίστηκε η διεύρυνση της ζώνης διακύμανσης από το $\pm 2,25\%$ στο $\pm 15\%$. Η σοβαρή αυτή τροποποίηση του πυρήνα του ΜΣΙ -που γίνεται για πρώτη φορά στην ιστορία του ΕΝΣ- θεωρείται προσωρινή μεν, αλλά πάντως σοβαρότατη ένδειξη ότι το ΕΝΣ -και ιδιαίτερα ο ΜΣΙ- "πάσχει σοβαρά".

4. Η πορεία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης: ----- τα "Τρία στάδια". -----

4.1. Οι οικονομικές και νομισματικές αποφάσεις των "Συμφωνιών του Maastricht".

Ο πυρήνας των πολιτικών αποφάσεων που ελήφθησαν στο Maastricht είναι η δρομολόγηση συγκεκριμένων διαδικασιών που θα επιτρέψουν στα 12 κράτη-μέλη της Κοινότητας να προχωρήσουν

σε πλήρη Νομισματική και Οικονομική Ένωση το αργότερο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999. Στην ημερομηνία αυτή θα πραγματοποιηθεί η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων χάραξης και εφαρμογής της Νομισματικής, Πιστωτικής και Συναλλαγματικής Πολιτικής (που σήμερα ανήκουν στις Κεντρικές Τράπεζες των 12 κρατών-μελών) σε κοινοτικά όργανα: στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Με την ίδρυση και λειτουργία των δύο αυτών νέων κοινοτικών οργάνων, θα καθοριστούν αμετάκλητες και σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων, οι οποίες θα οδηγήσουν στην ουσιαστική δημιουργία ενός ενιαίου, κοινοτικής πια, προέλευσης, έκδοσης και διαχείρισης, νομίσματος. Ο χρόνος που το νέο αυτό κοινοτικό νόμισμα θα καθιερωθεί και θα αντικαταστήσει τα εθνικά νομίσματα δεν έχει, πάντως, ακόμα αποφασιστεί.

Αυτή η πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), με καταληκτική ημερομηνία το αργότερο, την 1/1/1999, έχει χαραχθεί και δρομολογηθεί σε τρία "Στάδια". Στην χρονική διάρκεια αυτών των "Σταδίων", έχει αποφασισθεί η ανάληψη από τα κράτη-μέλη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών και η συμμόρφωσή τους σε συγκεκριμένες δεσμεύσεις, έτσι που η είσοδος κάθε κράτους-μέλους στο τελευταίο στάδιο, να τελεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

4.2. Το πρώτο στάδιο: 1/7/90 - 31/12/93.

Κατά το πρώτο στάδιο της ΟΝΕ που διαρκεί από 1-7-90, μέ-

χρι 31-12-93, θε πρέπει να επιτευχθούν:

- ολοκλήρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και επικύρωση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ΟΝΕ από όλα τα κράτη -μέλη και σύμφωνα με τη διαδικασία του Συντάγματος καθενός (πράγμα το οποίο επετεύχθη).
- σύνταξη από τα κράτη-μέλη προγραμμάτων οικονομικής σύγκλισης.
- συμμετοχή όλων των εθνικών νομισμάτων στο μηχανισμό συναλλάγματος του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ), η οποία προϋποθέτει αφ'ενός μεν σαφή αποκλιμάκωση του ρυθμού πληθωρισμού, αφ'ετέρου σημαντική μείωση των δημοσιονομικών ελλειμάτων, δύο βασικά οικονομικά μεγέθη στα οποία υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών.
- ολοκλήρωση της ελευθερίας κίνησης των κεφαλαίων στην Κοινότητα, αλλά και ως προς τις τρίτες χώρες. (Ειδικά για την Ελλάδα και Πορτογαλία, δίνεται η δυνατότητα παράτασης μέχρι 31-12-1995 όσον αφορά την κατάργηση των περιορισμών της κίνησης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων).
- απογόρευση του δανεισμού των κυβερνήσεων από τις Κεντρικές Τράπεζες για την κάλυψη του δημοσιονομικού ελλείματός τους

4.3. Το Δεύτερο Στάδιο: 1/1/1994 έως 31/12/96 ή 31/12/98.

Σε θεσμικό επίπεδο, το δεύτερο Στάδιο σηματοδοτείται από την κανονική έναρξη λειτουργίας του "Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου" (ΕΝΙ), την 1/1/1994, που αποτελεί τον "πρόδρομο"

της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Σε επίπεδο περαιτέρω σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών οι συμφωνίες του Maastricht προβλέπουν κυρίως:

- την είσοδο όλων των κοινοτικών νομισμάτων στον ΜΣΙ ήδη από την 1/1/94,
- την οριστική και αμετάκλητη παύση της νομισματικής χρηματοδότησης των δημοσίων ελλειμμάτων, δηλαδή το κόστιμο του "ομφάλιου λώρου" που συνδέει τα δημόσια ελλείμματα με πολιτικές της Κεντρικής Τράπεζας οι οποίες απορροφούν πιστώσεις από τον ιδιωτικό τομέα για να χρηματοδοτήσουν τις δαπάνες του δημόσιου τομέα,
- την ενίσχυση των κοινοτικών πλαισίων για τον έλεγχο της "δημοσιονομικής λιτότητας" που οφείλουν να ακολουθούν τα κράτη-μέλη. Η δημοσιονομική πολιτική, ιδιαιτέρως ως προς το σκέλος των δημοσίων δαπανών και της υπέρβασής τους πάνω από τα δημόσια έσοδα, παύει να είναι στο απυρόβλητο της κοινοτικής παρέμβασης. Τυχόν υπέρβαση των γενικότερων και ειδικότερων κανόνων της "δημοσιονομικής πειθαρχίας" συνεπάγεται την υποχρεωτική αποστολή και δημοσίευση αυστηρών -γνωμοδοτικών σε αυτή την φάση- εκθέσεων και προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
- οριστική κατάργηση από όλα τα κράτη-μέλη των όποιων περιορισμών διατηρούν ακόμη στην κίνηση κεφαλαίων.

4.4. Το Τρίτο Στάδιο: 1/1/1997 ή 1/1/1999 και μετά.

Μολονότι η οριστική και αμετάκλητη έναρξη εφαρμογής του τρίτου σταδίου είναι η 1/1/1999, είναι δυνατή η νωρίτερη εφαρμογή του, από 1/1/1997, αν μέχρι τότε έχουν διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες.

Στο τελευταίο αυτό στάδιο της ΟΝΕ:

- προβλέπονται, πλέον, "ποινές" για τις χώρες-μέλη που δεν ακολουθούν την συμφωνημένη πολιτική στον τομέα των δημοσίων ελλειμμάτων. Οι ποινές αυτές μπορεί να είναι άτοκες "δεσμεύσεις" σε κεφάλαια που το κράτος-μέλος δικαιούται να εισπράξει από τα κοινοτικά ταμεία ή και πρόστιμα, καθυστέρηση ή και άρνηση χρηματοδότησης επενδυτικών προγραμμάτων του κράτους-μέλους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κ.λ.π.

- εγκαθίστανται αμετάκλητες ισοτιμίες για τα εθνικά νομίσματα των κρατών-μελών που τους επιτρέπεται να μετέχουν στο Τρίτο Στάδιο και ξεκινούν οι διαδικασίες και οι συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την εγκαθίδρυση του ενιαίου κοινοτικού νομίσματος,

- καταργείται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο (ΕΝΙ) και αρχίζει την λειτουργία της η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) που, μαζί με τις Κεντρικές Τράπεζες και των 15 κρατών-μελών, (μετά την προσχώρηση της Αυστρίας, Φινλανδίας και Σουηδίας), συγκροτεί το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών" (ΕΣΚΤ).

4.5. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).

Στο Maastricht συμφωνήθηκαν πολύ συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές για την λειτουργία της ΕΚΤ, στο πρότυπο, περίπου του τρόπου συγκρότησης της "Κεντρικής Τράπεζας" των ΗΠΑ, του Federal Reserve, που βασικό οργανωτικό του χαρακτηριστικό είναι ο αποκεντρωμένος αλλά πανίσχυρος, μέσα στην αμερικανική οικονομική πολιτική, τρόπος λειτουργίας του. Τις βασικές κατευθυντήριες αρχές της ΕΚΤ μπορούμε να τις συνοψίσουμε στα ακόλουθα:

- στόχος της ΕΚΤ (και του ΕΣΚΤ), είναι η σταθερότητα των τιμών, κυρίως μέσα από την χάραξη και εφαρμογή μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής (σε τομείς όπως, π.χ. τα επιτόκια).

- ο έλεγχος και η εποπτεία ολόκληρου του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσα στην Κοινότητα, κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) με την εγκαθίδρυση του εκδοτικού προνομίου της ΕΚΤ.

- η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών-μελών (μέχρι ένα ορισμένο ποσό, ίσως στην αρχή λειτουργίας της ΕΚΤ).

- η "υποβάθμιση" κατά κάποιον τρόπο, των άλλων οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών, που, ουσιαστικά, σημαίνει την άσκηση εποπτείας και ελέγχου και στην δημοσιονομική πολιτική των κρατών-μελών.

- η ανεξαρτησία όλων των μελών των οργάνων της ΕΚΤ από τις όποιες εθνικές τους διοικήσεις.

- τέλος, η Διοίκηση της ΕΚΤ ακολουθεί το κοινοτικό μάλλον πρότυπο, λειτουργίας: Προβλέπεται ένα Εκτελεστικό Συμβούλιο

της Τράπεζας το οποίο έχει την ευθύνη της καθημερινής λειτουργίας της και είναι ο θεματοφύλακας των αρχών λειτουργίας της (κοινοτικό της πρότυπο είναι προφανώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Η θητεία των έξι μελών του Εκτελεστικού Συμβουλίου, από τα οποία ένας είναι ο Πρόεδρος της ΕΚΤ, είναι εξαιρετικά μεγάλη -οκτώ χρόνια- και προσομοιάζει με το κύρος και το μέγεθος της ανεξαρτησίας των Επιτρόπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4.6. Οι μακροοικονομικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των κρατών-μελών στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ.

Οι συμφωνίες του Maastricht θέτουν "πάνω και κάτω όρια" για τους δώδεκα (δεκαπέντε τώρα) κοινοτικούς εταίρους, στα βασικά τους μακροοικονομικά μεγέθη για να μετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ (που αρχίζει το 1997 ή το 1999 το αργότερο). Τα "όρια" αυτά είναι:

α) Το ετήσιο ποσοστό πληθωρισμού του κράτους-μέλους, να μην είναι μεγαλύτερο από μιάμιση ποσοστιαία μονάδα (1,5%) των τριών καλύτερων της Κοινότητας.

β) Το νόμισμα του κράτους-μέλους πρέπει να μετέχει στον ΜΣΙ, και μάλιστα στην "στενή" του διακύμανση, του $\pm 2,25\%$, κατά τα τελευταία δύο χρόνια, πριν την έναρξη εφαρμογής της τρίτης φάσης.

γ) Το συνολικό δημοσιονομικό έλλειμα του κράτους-μέλους δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 3% του εκάστοτε Ακαθάριστου Εγχώριου

Προϊόντος (ΑΕΠ).

δ) Το συνολικό δημόσιο χρέος του κράτους-μέλους πρέπει να είναι μικρότερο από το 60% του ΑΕΠ.

ε) Τα μακροχρόνια επιτόκια χορηγήσεων στο κράτος-μέλος δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν πάνω από δύο ποσοστιαίες μονάδες, τον μέσο όρο των τριών μικροτέρων επιτοκίων της Κοινότητας.

στ) Σύμφωνα με την πιο πάνω προϋπόθεση β, το εθνικό νόμισμα του κράτους-μέλους στα δύο τελευταία -προ της έναρξης εφαρμογής της τρίτης φάσης- χρόνια, δεν θα πρέπει να έχει υποτιμηθεί έναντι των άλλων κοινοτικών νομισμάτων, περισσότερο από 2,25%.

4.7. Οι πρόσφατες εξελίξεις.

Από τον Φεβρουάριο του 1992, που οι πολιτικές αποφάσεις του Maastricht πήραν την επίσημη μορφή των Συμφωνιών, μέχρι σήμερα, μεσολάβησαν δύο μεγάλες νομισματικές και συναλλαγματικές κρίσεις μέσα στην Κοινότητα: η μία τον Σεπτέμβριο του 1992 και η άλλη τον Αύγουστο του 1993. Η κρίση του Σεπτεμβρίου 1992, είχε ως αποτέλεσμα την αποχώρηση της Στερλίνας και της Λιρέττας από τον ΜΣΙ του ΕΝΣ, μια αποχώρηση που θεωρήθηκε τότε "προσωρινή" και συνεχίζει να θεωρείται ακόμη "προσωρινή"

Η πρόσφατη κρίση του Αυγούστου 1993, είχε ως αποτέλεσμα την δραματική πολιτική απόφαση, να αλλάξει η επιτρεπόμενη ζώνη διακύμανσης των νομισμάτων που έχουν απομείνει στον ΜΣΙ από το $\pm 2,25\%$ στο $\pm 15\%$. Και αυτή η απόφαση θεωρείται "προ-

σωρινή".

Και οι δύο κρίσεις ήταν συνέπεια μιας ποικιλίας αιτιών που φαίνεται να έδρασαν σωρευτικά πάνω στα θεμέλια του οικονομικού και ιδιαίτερα του νομισματικού οικοδομήματος της Ευρώπης.

Δύο από τα αίτια αυτά θεωρούνται, από πολλές πλευρές, τα πιο σημαντικά:

πρώτο, η πολιτική αντίθεση ορισμένων κρατών-μελών (κυρίως της Μεγ.Βρετανίας και της Δανίας) στην -συμφωνημένη, εν τούτοις- προοπτική της ταχύτερης και ουσιαστικότερης ομοσπονδικοποίησης της Κοινότητας και, επομένως, στην προοπτική εκχώρησης ακόμη μεγαλύτερου μέρους της εθνικής ανεξαρτησίας και αυτονομίας όλων των κρατών-μελών στα κοινοτικά όργανα και

δεύτερο, το δημοσιονομικό -και κατ'επέκταση το νομισματικό- κόστος της ενοποίησης των δύο Γερμανιών μετά την κατάρρευση του καθεστώτος της Ανατολικής Γερμανίας. Είτε επειδή, δεν εκτιμήθηκαν σωστά, είτε επειδή απεκρίβησαν επιμελώς από τους αρχιτέκτονες της ενοποίησης, οι δημοσιονομικές δαπάνες της ενοποιημένης Γερμανίας ήταν και είναι πολύ μεγάλες.

Η Bundesbank, έχοντας ως κυρίαρχη καταστατική της αποστολή την σταθερότητα των τιμών στην Γερμανία, έχει να αντιμετωπίσει δύο αντικρουόμενους στόχους: Από τη μια μεριά πρέπει να ακολουθεί πολύ περιοριστική νομισματική πολιτική -άρα να κρατά ψηλά τα γερμανικά επιτόκια- για να αποτρέψει τα πληθωριστικά φαινόμενα της ενοποίησης και των τεράστιων δημοσιονομικών δαπανών που αυτή συνεπάγεται. Από την άλλη, οφείλει να τηρεί τις υποχρεώσεις της, που προκύπτουν από το γεγονός

ότι το Μάρκο αποτελεί την "άγκυρα", τον "ακρογωνιαίο λίθο", του ΜΣΙ. Στα πλαίσια, όμως, αυτής ακριβώς της υποχρέωσής της η Bundesbank οφείλει να αυξάνει μάλλον, παρά να συγκρατεί την προσφορά χρήματος (δηλ. του Μάρκου), αφού είναι υποχρεωμένη να χρησιμοποιεί Μάρκα για να συγκρατεί την διολίσθηση άλλων κοινοτικών νομισμάτων (κυρίως του Γαλλικού Φράγκου).

Αυτό, όμως, σημαίνει ανάγκη για μείωση και όχι για αύξηση ή σταθερότητα των γερμανικών επιτοκίων. Η Bundesbank, και στην κρίση του '92 και στην κρίση του '93, επέλεξε την επιδίωξη του πρώτου στόχου, δηλαδή της νομισματικής σταθερότητας της Γερμανίας και διατήρησε ψηλά τα γερμανικά επιτόκια παρά τις εκκλήσεις των άλλων μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών (κυρίως της Γαλλίας).

Η δικαιολογία της Bundesbank για την εμμονή της αυτή, συνοψίζεται στον -ακριβή- ισχυρισμό της ότι το Γερμανικό Μάρκο δεν έχει απεριόριστες δυνατότητες να "βοηθάει" στην στήριξη νομισμάτων που "κατρακυλούν" εξαιτίας λανθασμένων οικονομικών επιλογών των άλλων κρατών-μελών.

Είναι φανερό πως οι δύο νομισματικές κρίσεις του '92 και του '93, έχουν υπονομεύσει σοβαρά την πορεία της Κοινότητας στο δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ (1/1/94 έως 31/12/99 το αργότερο), όπως επίσης έχουν θέσει σε σοβαρή αμφισβήτηση την δυνατότητα των κρατών-μελών να ικανοποιήσουν, στις ταγμένες προθεσμίες, τις προϋποθέσεις και τους όρους συμμετοχής τους στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ε Μ Π Τ Ο
ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

1. Δημοσιονομική πολιτική - Κοινοτικός προϋπολογισμός.

Οι δαπάνες του Κοινοτικού Προϋπολογισμού, είναι το βασικό εργαλείο για την χρηματοδότηση των "κοινών πολιτικών" και για την εύρυθμη λειτουργία του διοικητικού μηχανισμού της Κοινότητας. Μολονότι στις δύο πρώτες δεκαετίες της λειτουργίας της Κοινότητας τα έσοδα του Προϋπολογισμού προέρχονται από τις λεγόμενες "εθνικές συμβολές" (που βασίζονται, κυρίως σε ένα ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος των κρατών-μελών), από το 1970 άρχισε μια προοδευτική υποκατάσταση αυτών των "εθνικών συμβολών" από τους λεγόμενους "ίδιους πόρους" της Κοινότητας. Οι ίδιοι πόροι είναι πλέον θεσμοθετημένες - και άρα μόνιμες- πηγές εσόδων, που έχουν το χαρακτηριστικό ότι, ενώ συλλέγονται από τα κράτη-μέλη, αποδίδονται ευθέως στην ΕΚ μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες. Οι "ίδιοι πόροι" κατανέμονται στις εξής τέσσερις μεγάλες κατηγορίες:

- πρώτο, ένα ποσοστό του συνόλου των εθνικών φορολογικών εσόδων που προκύπτουν από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Πρόκειται για την σημαντικότερη πηγή εσόδων της ΕΚ και επί του παρόντος, το ποσοστό αυτό, ενιαίο για όλα τα κράτη-μέλη, είναι γύρω από το 1,6% - 1,7% των εσόδων του ΦΠΑ. Τα έσοδα του προϋπολογισμού από τον ΦΠΑ, συγκροτούν το 60% περίπου των ίδιων πόρων της ΕΚ.

- Δεύτερο, μια συμβολή των κρατών-μελών που βασίζεται στη συμμετοχή τους μέσα στο κοινοτικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

- Τρίτο, το σύνολο των Δασμών που επιβάλλονται, βάσει του κοινού εξωτερικού δασμολογίου, στα εισαγόμενα, μέσα στο έδαφος της Κοινότητας προϊόντα τρίτων χωρών. Τα έσοδα από τους δασμούς συγκροτούν περίπου το 30% των ιδίων πόρων της ΕΚ.

- Τέταρτο, το σύνολο των λεγόμενων "Αντισταθμιστικών Εισφορών", που επιβάλλονται σε αγροτικά προϊόντα τρίτων χωρών τα οποία εισάγονται στο έδαφος της ΕΚ. Τα έσοδα από τις Αντισταθμιστικές Εισφορές συγκροτούν περίπου το 5% των ιδίων πόρων της ΕΚ.

Για την χρηματοδότηση των διαφόρων κοινοτικών πολιτικών, το σύνολο των κοινοτικών εσόδων απορροφάται, κυρίως, στις ακόλουθες πέντε μεγάλες κατηγορίες δαπανών:

Πρώτο, στις δαπάνες για την Γεωργική και την Αλιευτική Πολιτική που απορροφούν περίπου το 65% του συνόλου των κοινοτικών δαπανών.

Δεύτερο, στις δαπάνες για την Περιφερειακή Πολιτική που απορροφούν περίπου το 10% του συνόλου των Κοινοτικών Δαπανών.

Τρίτο, στις δαπάνες για την Κοινωνική πολιτική που απορροφούν περίπου το 7,5% του συνόλου.

Τέταρτο, στις δαπάνες για την "Αναπτυξιακή Συνεργασία" με Τρίτες Χώρες που απορροφούν περίπου το 3% του συνόλου.

Πέμπτο, στις δαπάνες για την Ενέργεια, το Περιβάλλον, την Έρευνα, και στις Μεταφορές που απορροφούν περίπου το 4% του συνόλου.

Τέλος, το απομένον ποσοστό, περίπου 10% του συνόλου των

δαπανών, απαρροφάται σε άλλες, μικρότερης σημασίας, δραστηριότητες της ΕΚ μεταξύ των οποίων, φυσικά, είναι και τα έξοδα λειτουργίας των Οργάνων και της υπαλληλικής γραφειοκρατίας που τα πλαισιώνει (περίπου 5% του συνόλου των δαπανών του Προϋπολογισμού).

2. Αγροτική Πολιτική.

Όταν συμφωνήθηκε η κοινή γεωργική πολιτική το 1962, ο πρωταρχικός στόχος της Επιτροπής και των έξι πρώτων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ήταν να επιτευχθεί η αυτάρκεια στην παραγωγή τροφίμων. Εκτός αυτού καθόρισαν και ορισμένες άλλες βασικές προτεραιότητες, όπως η επίτευξη ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους γεωργούς, η σταθεροποίηση των αγορών, η εξασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και οι λογικές τιμές για τους καταναλωτές.

Ο κόσμος μας, όμως τώρα, είναι πολύ διαφορετικός απ' ότι πριν από τριάντα χρόνια. Η κοινή γεωργική πολιτική ήταν επιτυχής, ίσως υπερβολικά επιτυχής, με το να εξασφαλίσει την επάρκεια προσφοράς τροφίμων στην Κοινότητα η οποία έχει τώρα διευρυνθεί σε δεκαπέντε κράτη-μέλη.

Η επιτυχία αυτή είχε σαν αποτέλεσμα τη δαπανηρή αποθήκευση πλεονασμάτων τροφίμων. Υπάρχουν 20 εκ. τόνοι σιτηρών στα αποθέματα της παρέμβασης και προβλέπεται ότι θα αυξηθούν σε 30 εκ. τόνους. Υπάρχουν ακόμη σχεδόν 1 εκ. τόνοι αποθέματα γαλακτοκομικών προϊόντων, και 750.000 τόνοι βοείου κρέατος

**Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΙΒΔΙΟΘΗΚΗ**

Η Ε.Ο.Κ. ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1/1/93.

στην παρέμβαση, οι οποίοι αυξάνονται με ρυθμό 15.000 έως 20.000 τόνους την εβδομάδα. Όσο δεν βρίσκονται αγορές για τη διάθεσή τους, τα προϊόντα αυτά αποθηκεύονται με έξοδα των φορολογούμενων. Και δεν απομένουν πλέον εγκαταστάσεις αποθήκευσης.

Είναι σαφές ότι ο πρύπολογισμός δεν μπορεί πλέον να φέρει το βάρος της συνέχισης αυτής της πολιτικής. Δεν είναι δυνατόν να υποστηρίξει ούτε να διατηρήσει την τρέχουσα κατάσταση πραγμάτων. Και πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι ακόμα και με αύξηση του προϋπολογισμού για τη γεωργία κατά 30%, από το 1990 στο 1991, τα εισοδήματα των γεωργών σε όλα τα κράτη-μέλη σημείωσαν περαιτέρω μείωση.

Η πολιτική αυτή δεν εμπόδισε πολλούς γεωργούς να εγκαταλείψουν τη γή τους. Επιπλέον, το 80% των πόρων το λαμβάνει το 20% των γεωργών, επειδή το σύστημα συνδέει τη στήριξη των τιμών με τον όγκο της παραγωγής. Εξάλλου, η κοινή γνώμη επικρίνει όλο και περισσότερο τις πρόσφατες τάσεις για την άσκηση εντατικών μεθόδων καλλιέργειας που έχουν βλάψει το περιβάλλον. Επιπλέον υπάρχουν ευθύνες σε διεθνή κλίμακα που αφορούν ιδίως την ανάγκη να σταθεροποιηθούν οι διεθνείς αγορές προς το συμφέρον όλων των βασικών χωρών παραγωγής και εξαγωγής. Για το λόγο αυτό, τον Φεβρουάριο του 1991 η Επιτροπή άνοιξε σε κοινοτική κλίμακα συζήτηση για τη γεωργική πολιτική, με την δημοσίευση ενός εγγράφου προβληματισμού. Τον Ιούλιο η Επιτροπή παρουσίασε προτάσεις στο Συμβούλιο Υπουργών και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την εξέλιξη και το μέλλον της κοινής γεωργικής πολιτικής. Οι προτάσεις αυτές στοιχειοθετούν τη ριζικότε-

ρη αναμόρφωση των μηχανισμών της Κ.Γ.Π. μέχρι σήμερα, χωρίς να θίγουν καθόλου τις τρεις βασικές αρχές της: την ενότητα της αγοράς, τις κοινοτικές προτιμήσεις και την αλληλεγγύη στον χρηματοδοτικό τομέα.

Η Επιτροπή πίστευε ότι η μόνη δυνατή επιλογή που έχει μακροπρόθεσμα η Κοινότητα είναι η εφαρμογή μιας ανταγωνιστικής πολιτικής τιμών. Αυτό θα επιτρέψει στην Κοινότητα να αντιμετωπίσει τον αναπόφευκτο ανταγωνισμό στη δική της αγορά και στις διεθνείς αγορές. Η αναθεωρημένη πολιτική ενθαρρύνει τους γεωργούς, με την αλλαγή της σχέσης των τιμών των εισροών και της παραγωγής, να στραφούν προς λιγότερο εντατικές μεθόδους καλλιέργειας, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό τους κινδύνους για το περιβάλλον και περιορίζοντας την πλεονασματική παραγωγή.

Βραχυπρόθεσμα θεσπίστηκαν νέοι έλεγχοι προσφοράς, ενώ ορισμένοι έλεγχοι που ήδη υπήρχαν ενισχύθηκαν και προβλέφθηκαν κίνητρα για την περαιτέρω ενθάρρυνση εκτατικών μεθόδων παραγωγής. Η Επιτροπή αναγνώρισε την ανάγκη να αποζημιωθούν οι γεωργοί για τις περικοπές τιμών και τις μειώσεις των ποσοστώσεων. Ήταν αναγκαίο, επίσης να διατηρηθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζοντας τη θέση της τεράστιας πλειοψηφίας των γεωργών στα δεκαπέντε κράτη-μέλη.

Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η προβλεπόμενη σημαντική αποζημίωση των γεωργών, από κοινού με την μεγαλύτερη σταθερότητα που περιλαμβάνει το προτεινόμενο σύστημα των άμεσων πληρωμών, εξασφαλίζουν ένα καλύτερο μέλλον για τα 10 εκατ. γεωργών της Κοινότητας. Εν πάση περιπτώσει, είναι σαφές ότι δεν

είναι δυνατόν να συνεχιστεί αμετάβλητη η υπάρχουσα πολιτική. Χωρίς την αναμόρφωσή της οι γεωργοί θα αντιμετωπίσουν πιο περιοριστικά μέτρα χωρίς την προοπτική της αποζημίωσης.

Οι σημαντικές βελτιώσεις των μέτρων για το αγροτικό περιβάλλον και τα δάση καθώς και οι βελτιωμένες ρυθμίσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση συμπληρώνουν την προσέγγιση της Επιτροπής για την οργάνωση της αγοράς. Κατέχουν επίσης σημαντική θέση στο πλαίσιο της εξέλιξης της κοινοτικής προσέγγισης για την αγροτική ανάπτυξη.

3. Περιφερειακή Πολιτική.

3.1. Οι περιφέρειες της Κοινότητας ως στόχοι παρεμβάσεων.

Παρά την αδιαμφισβήτητη εξέλιξη της Ε.Κ. οι περιφερειακές ανισότητες τόσο μέσα στα ίδια τα κράτη-μέλη όσο και μεταξύ των κρατών-μελών συνεχίζουν να υπάρχουν -και, σε ορισμένες περιπτώσεις να διευρύνονται μάλλον παρά να στενεύουν. Πάνω από το 25% του συνολικού κοινοτικού πληθυσμού συνεχίζει να ζει στις λεγόμενες "μη προνομιούχες" (δηλαδή στις φτωχότερες) περιοχές της Κοινότητας. Οι "μη προνομιούχες" (ή "λιγότερο ευνοημένες") περιοχές της Κοινότητας μπορούν να ταξινομηθούν με ποικίλλα κριτήρια σε διάφορες κατηγορίες. Η πιο πρόσφατη κοινοτική τους ταξινόμηση, πάντως, μπορεί να συνοψισθεί στις ακόλουθες μεγάλες ομάδες (ή "Περιοχές-Στόχους"):

α) Στις μη ανεπτυγμένες, αγροτικές κυρίως, περιοχές που έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- κύρια ενασχόληση των κατοίκων τους, ως επί το πλείστον, η γεωργία.
- χαμηλά επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος (μικρότερα του 75% του μέσου κοινοτικού).
- ψηλά ποσοστά υποαπασχόλησης.
- ψηλά ποσοστά αυτοαπασχολούμενων.
- έλλειψη βασικών αναπτυξιακών υποδομών.

Στην κοινοτική πρακτική τέτοιες περιοχές θεωρούνται πως είναι: όλη η Ελλάδα, όλη η Πορτογαλία, το μεγαλύτερο τμήμα της Ισπανίας, η περιοχή Messogiorno της Κεντρικής Νότιας

Ιταλίας, όλη η Ιρλανδία, η περιοχή του Ην.Βασιλείου που ονομάζεται Βόρεια Ιρλανδία, η Κορσική και τα λεγόμενα Υπερπόντια Εδάφη της Γαλλίας (Μαρτινίκα, Γουϊάνα, Γουαδελούπη και Ρεουνιόν).

Στις περιοχές της κατηγορίας αυτής η περιφερειακή πολιτική της Ε.Κ. καλύπτει το ευρύτετο φάσμα των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων που συνοψίζονται στον όρο "Υποδομές": λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι, σιδηρόδρομοι, τηλεφωνικά δίκτυα και ότι άλλο εκσυγχρονίζει τις μεταφορές και τις επικοινωνίες, εκμετάλλευση και εκσυγχρονισμός των ποικίλων πηγών παραγωγής ενέργειας, βελτίωση και εκσυγχρονισμός των λεγόμενων αστικών υποδομών (αποχέτευση, ύδρευση κ.λ.π.), ενίσχυση της επιστημονικής και τεχνολογικής υποδομής του ανθρωπίνου δυναμικού, προώθηση προγραμμάτων για την ανάπτυξη και συνεργασία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων κ.λ.π.

β) Στις περιοχές που, ενώ σε προηγούμενες περιόδους είχαν σοβαρή ανάπτυξη λόγω της εγκατεστημένης βιομηχανικής υποδομής, βρίσκονται τώρα σε βιομηχανική και οικονομική παρακμή εξαιτίας της παλαίωσης του κεφαλαίου τους εξοπλισμού, της φθίνουσας πορείας, των παραδοσιακών βιομηχανικών προϊόντων (άνθρακας, χάλυβας, υφαντουργικά) που παράγουν και τις συνεπακόλουθες ψηλής υποαπασχόλησης. Τέτοιες περιοχές, "θύλακες αποβιομηχανοποίησης και κατακερματισμού του εργατικού δυναμικού", βρίσκονται κυρίως στην Βόρεια Γαλλία, στο Βέλγιο και στο Ην.Βασίλειο, ενώ επίσης υπάρχουν τέτοιες περιοχές στην Ισπανία, στην Ιταλία και στην Γερμανία. Στις περιοχές της κατηγορίας αυτής, η περιφερειακή πολιτική της Ε.Κ. δίνει

έμφαση στην αναδιάρθρωση και στον εκσυγχρονισμό -αλλά και στο κλείσιμο, αν τούτο είναι αναγκαίο- των παραδοσιακών βιομηχανικών κλάδων, στην δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στην κατάρτιση, εκπαίδευση και επανεκπαίδευση του ανθρωπίνου δυναμικού, στην βελτίωση του αστικού και βιομηχανικού περιβάλλοντος, στην προσπάθεια δημιουργίας νέων και τεχνολογικά προηγμένων επιχειρηματικών μονάδων κ.λ.π.

γ) Στις περιοχές που χαρακτηρίζονται από μεγάλη και ακμάζουσα αγροτική ανάπτυξη και οι οποίες δημιουργούν, με τα μεγάλα γεωργικά τους πλεονάσματα, προβλήματα απορρόφησής τους από την κοινοτική και διεθνή αγορά, μεγάλες δαπάνες στον FEOGA κ.λ.π. Τέτοιες περιοχές είναι, κυρίως, ένα μεγάλο τμήμα της νότιας και κεντρικής Γαλλίας, ένα τμήμα της νοτιανατολικής πρώην Δυτ.Γερμανίας και μικρά τμήματα της Ιταλίας και της Ισπανίας.

Στις περιοχές της κατηγορίας αυτής η περιφερειακή πολιτική αποβλέπει στην δημιουργία νέων -αλλά εκτός της γεωργικής παραγωγής- θέσεων εργασίας, σε τομείς όπως της δασικής εκμετάλλευσης, του αγροτουρισμού κ.λ.π.

δ) Στις περιοχές που έχουν το χαρακτηριστικό και της έντονης αγροτικής ανάπτυξης και της παρηκμασμένης βιομηχανικής υποδομής. Είναι κυρίως μικρές περιφέρειες της βορειοδυτικής Ισπανίας.

ε) Στις περιοχές που ανήκουν στην σημερινή Γερμανία και είναι τα εδάφη της πρώην Ανατολικής Γερμανίας για την οικονομική ανάπτυξη των οποίων θεσπίστηκε ειδικός κανονισμός.

3.2. Η χρηματοδότηση της Περιφερειακής Πολιτικής.

Για κάθε μορφή κοινοτικής δράσης στην ενίσχυση των πιο πάνω περιφερειών της Κοινότητας, υπάρχει η σαφής δέσμευση ότι το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος θα συμμετέχει ενεργά και στην διαδικασία κατάρτισης των προγραμμάτων αλλά και στις σχετικές δαπάνες. Η πρόβλεψη, μάλιστα, είναι πως η όποια κοινοτική χρηματοδότηση, δεν θα υποκαθιστά την εθνική αλλά θα την συμπληρώνει. Πρόκειται για την γνωστή κατευθυντήρια αρχή της συμπληρωματικότητας των κοινοτικών χρηματοδοτικών πόρων, οι οποίοι δίνονται επιπλέον των όποιων εθνικών πόρων και όχι σε αντικατάστασή τους.

Η κοινοτική χρηματοδότηση της περιφερειακής πολιτικής έχει ποικίλες πηγές, οι σημαντικότερες των οποίων είναι:

α) Το Περιφερειακό Ταμείο. Όταν ακόμη δεν υπήρχε συντονισμός των διαφόρων πολιτικών της Ε.Κ., το Περιφερειακό Ταμείο ήταν, ουσιαστικά, ο αποκλειστικός χρηματοδοτικός οργανισμός της Περιφερειακής Πολιτικής. Το 1985 έγινε αλλαγή του τρόπου κατανομής των κονδυλίων και, πλέον, σε κάθε κράτος-μέλος αντιστοιχεί, κάθε χρόνο, ένα ανώτατο και ένα κατώτατο ποσοστό διάθεσης, όπου το κατώτατο ποσοστό είναι, κατά κάποιο τρόπο, μια εγγυημένη απολαβή του κράτους-μέλους.

β) Το Κοινωνικό Ταμείο για τις κοινωνικού και εργασιακού χαρακτήρα πλευρές της περιφερειακής πολιτικής, ιδιαίτερα για τις κοινοτικές παρεμβάσεις σε ζητήματα αντιμετώπισης της υποαπασχόλησης του εργατικού δυναμικού στις περιοχές της κατηγο-

ρίας α και β που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

γ) Το Τμήμα Προσανατολισμού του FEOGA με κονδύλια που κατευθύνονται στη βελτίωση της διάρθρωσης και της υποδομής του αγροτικού χώρου, κυρίως για τις περιοχές της κατηγορίας α, της κατηγορίας γ και της κατηγορίας δ.

Οι τρεις αυτές χρηματοδοτικές πηγές, οι οποίες συγκροτούν αυτό που στην κοινοτική ορολογία ονομάζεται "Διαρθρωτικά Ταμεία", δεν είναι οι μόνες. Πέραν των Διαρθρωτικών Ταμείων, η Περιφερειακή Πολιτική ασκείται επίσης από τα δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Πρόσφατα, με τις συμφωνίες του Maastricht, αποφασίσθηκε η δημιουργία ενός νέου ταμείου, του "Ταμείου Συνοχής", που αφορά μόνο τις τέσσερις πιο καθυστερημένες χώρες-μέλη της Κοινότητας (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Ελλάδα).

4. Φορολογική Πολιτική.

Η δημιουργία ενός ενιαίου φορολογικού χώρου μέσα στην Κοινότητα είναι ένας φιλόδοξος στόχος, ακόμη και αν με την ενοποίηση εννοείται η εναρμόνιση των εθνικών φορολογικών νομοθεσιών μάλλον παρά η δημιουργία ενός ομοσπονδιακού φορολογικού συστήματος. Η φορολογική ενοποίηση δεν μπορεί παρά να πραγματοποιηθεί σταδιακά, συγχρόνως με την προσέγγιση μεταξύ των εθνικών οικονομιών.

Βέβαια, όσο καιρό τα φορολογικά καθεστώτα δεν είναι ε-

ναρμονισμένα, επιδρούν διαφορετικά επί των όρων του ανταγωνισμού μεταξύ ομοειδών οικονομικών δραστηριοτήτων των κρατών μελών, οι οποίες πρέπει να φέρουν διάφορα φορολογικά βάρη. Αλλά οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, που οφείλονται σε βαρύτερη φορολογία σε ορισμένα κράτη-μέλη σχετικά με άλλα καλύπτονται συνήθως από τις καλύτερες υπηρεσίες που προσφέρει το δημόσιο και από ευνοϊκότερους συναλλαγματικούς όρους. Εάν δεν υπήρχαν αυτά τα αντίβαρα μέσα σε μια κοινή αγορά όπου η εγκατάσταση είναι ελεύθερη, οι επιχ/σεις θα πήγαιναν να εγκατασταθούν κατά προτίμηση στο κράτος-μέλος το οποίο προσέφερε τις καλύτερες συνθήκες γι' αυτές και για τα προϊόντα τους. Δεν παρατηρείται όμως ένα τέτοιο φαινόμενο μέσα στην κοινότητα. Αν και οι συντελεστές των φόρων επί του κύκλου εργασιών (Φ.Π.Α.) και επί των εισοδημάτων των εταιριών είναι πολύ διαφορετικοί από κράτος-μέλος σε κράτος-μέλος, δεν υπήρξε τάση μετανάστευσης γι' αυτόν τον λόγο των επιχειρήσεων ενός κράτους προς κάποιο άλλο. Επείγουσα για την κοινή αγορά, ήταν η εναρμόνιση των διαρθρώσεων των φόρων επί του κύκλου εργασιών και, δι' αυτής, η πραγματοποίηση της φορολογικής μεταχείρισης των εθνικών προϊόντων και των εισαγομένων από τα κράτη μέλη. Αυτό επιτεύχθηκε κατά μεγάλο μέρος με την υιοθέτηση του συστήματος του ΦΠΑ απ' όλα τα αρχικά κράτη-μέλη, στις αρχές της δεκαετίας του '70, και από τα νέα κράτη-μέλη λίγο μετά την ένταξή τους.

Το 1992, υπό την πίεση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς που απαιτούσε την κατάργηση των φορολογικών συνόρων, αποφάσισαν επιτέλους να εναρμονίσουν τους ειδικούς φόρους κα-

τανάλωσης, πράγμα που δείχνει ότι, όταν υπάρχει πολιτική βούληση, τα τεχνικά προβλήματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μπορούν πάντα να λύνονται. Η εναρμόνιση των συντελεστών του ΦΠΑ καθώς και των διαρθρώσεων και των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης, που έγινε το 1992, σήμαινε μεγάλες αναδιατάξεις των φορολογικών εσόδων των κρατών-μελών, τα οποία βασίζονται κατά μεγάλο μέρος στους έμμεσους φόρους. Κι όμως παρά τις αντιρρήσεις και τις απαισιόδοξες προβλέψεις των φορολογικών εμπειρογνομώνων τους μπόρεσαν να κάνουν αυτήν την εναρμόνιση, και μάλιστα υπό αντίξοες συγκυριακές συνθήκες, χωρίς ιδιαίτερες αναταράξεις των οικονομιών τους.

Η εναρμόνιση των εμμέσων φόρων είναι πολύ σημαντική, όχι μόνον για την καλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, αλλ' επίσης για τη σύγκλιση των οικονομικών συνθηκών των κρατών-μελών. Τα νέα καθεστώτα του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να αγοράζουν, να πωλούν, να επενδύουν σε όλα τα κράτη-μέλη χωρίς να υπόκεινται σε ελέγχους και διατυπώσεις συνδεδεμένους με το πέρασμα των συνόρων. Οι ιδιώτες μπορούν να πηγαίνουν να αγοράζουν όπου θέλουν μέσα στην Κοινότητα και να φέρνουν στη χώρα τους τα αγαθά που προορίζονται για την προσωπική τους χρήση χωρίς να υπόκεινται σε φορολογία ή ελέγχους στα σύνορα.

Όσον αφορά τους άμεσους φόρους η διαδικασία εναρμόνισης θα είναι κατ' ανάγκην ακόμα μακρύτερη. Πρέπει να λεχθεί ότι αυτή η εναρμόνιση δεν είναι τόσο απαραίτητη στην οικονομική ολοκλήρωση όσο είναι η εναρμόνιση των έμμεσων φόρων. Οι διαφορές της άμεσης φορολογίας μεταξύ των κρατών-μελών δεν δια-

ταράσσουν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές όπως κάνουν οι διαφορές της έμμεσης φορολογίας. Μόνον η εναρμόνιση των φόρων επί των εταιρειών και επί της αποταμίευσης είναι πράγματι απαραίτητη ώστε οι εταιρείες των διάφορων κρατών-μελών να χαίρουν των ίδιων δίκαιων συνθηκών ανταγωνισμού και για να μην υπάρχουν κινήσεις κεφαλαίων προκαλούμενες μόνο και μόνο από την φορολογία. Οι φορολογικές διαφορές μεταξύ των δεκαπέντε μπορούν, πράγματι, να επηρεάσουν την εγκατάσταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων και να προκαλέσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Η κατάργηση των διπλών φορολογήσεων των διασυνοριακών δραστηριοτήτων, η οποία άρχισε το 1990, πρέπει επομένως να συνεχιστεί για να θεωρούν πράγματι οι επιχειρήσεις τις επενδύσεις τους στα διάφορα κράτη-μέλη σαν επενδύσεις σε μια ενιαία αγορά.

Αντίθετα, μεγάλοι τομείς της άμεσης φορολογίας, όπως οι φόροι επί των εισοδημάτων, δεν αποτελούν άμεσους στόχους της διαδικασίας εναρμόνισης και η τάση για προσέγγιση των συντελεστών και της προοδευτικότητας των άμεσων φόρων είναι σαφώς μικρότερη. Πάντως, η εναρμόνιση των διαρθρώσεων και ιδίως η προσέγγιση των συντελεστών των εμμέσων φόρων απαιτούν συμφωνισμούς σε άλλους τομείς και τροποποιήσεις των φορολογικών διαρθρώσεων, που δεν μπορεί παρά να επιδράσουν επί της άμεσης φορολογίας. Επομένως, υπάρχουν τώρα εναύσματα για κάποια εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας.

Για να υπάρξει πολιτική βούληση για την πρόοδο της φορολογικής εναρμόνισης, πρέπει πρώτα να πεισθούν οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών να δεχθούν να χάσουν τη μεγάλη φορολογική

αυτονομία και τον ελεύθερο χειρισμό του φορολογικού μηχανισμού για συγκυριακές ανάγκες, π.χ. τη φορολόγηση των επενδύσεων για περιορισμό της προσφοράς ή τη φορολόγηση των εισοδημάτων για περιορισμό της ζήτησης. Θα πρέπει επίσης να πεισθούν τα εθνικά κοινοβούλια να δεχθούν παρέμβαση σε μια από τις κύριες αρμοδιότητές τους, την ψήφιση των δημοσιονομικών νόμων.

Για να μπορέσει να υπάρξει η αναγκαία πολιτική βούληση και να εξασφαλιστεί η καλή έκβαση του εγχειρήματος, θα πρέπει εν πάση περιπτώσει η εναρμόνιση να γίνει κατά στάδια και τα κράτη να διατηρήσουν κατά τα πρώτα στάδια αρκετή ελευθερία χειρισμού των δημοσιονομικών και οικονομικών τους πολιτικών. Κατά τη διάρκεια αυτών των πρώτων σταδίων, θα πρέπει όμως να ιδρυθεί μια διαδικαδία συντονισμού των εθνικών φορολογικών πολιτικών που να επιτρέπει τη σταδιακή σύγκλισή τους παράλληλα με τη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών. Κατά τα άλλα, η διαδικασία της φορολογικής εναρμόνισης θα πρέπει να προχωρεί με τον ίδιο ρυθμό όπως και η πρόοδος της οικονομικής ολοκλήρωσης για να συμπέσουν στο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

5. Η Πολιτική του Ανταγωνισμού.

Η πολιτική του ανταγωνισμού έχει δεσπόζουσα θέση μέσα στο όλο σύστημα του "κοινοτικού κεκτημένου" και προσδιορίζεται σαφώς στα άρθρα 85, 86, 92, 93 και 94 της Συνθήκης της

Ρώμης. Ο πυρήνας της πολιτικής του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπως σαφώς εκτίθεται στα πέντε πιο πάνω άρθρα μπορεί να συνοψισθεί στα ακόλουθα σημεία:

πρώτο, στην απαγόρευση συμφωνιών μεταξύ επιχ/σεων για τον από κοινού καθορισμό τιμών,

δεύτερο, την απαγόρευση συμφωνιών μεταξύ επιχ/σεων για την διανομή μεριδίων της αγοράς,

τρίτο, την απαγόρευση συμφωνιών μεταξύ επιχ/σεων για σκόπιμο περιορισμό της παραγωγής τους και γενικά για την υιοθέτηση "πρακτικών" που "νοθεύουν" τον ανταγωνισμό,

τέταρτο, την απαγόρευση εκμετάλλευσης από τις επιχ/σεις αυτού που ονομάζεται "δεσπόζουσα θέση" μέσα σε ένα παραγωγικό κλάδο, και

πέμπτο, την απαγόρευση της παροχής εθνικών επιδοτήσεων κάθε μορφής σε επιχειρηματικές μονάδες ή κλάδους που αποβλέπουν στην νόθευση του ανταγωνισμού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι το όργανο της Κοινότητας που έχει την θεσμοθετημένη εξουσία και την δύναμη να δρά άμεσα όποτε διαπιστώνει την παραβίαση των κοινοτικών κανόνων για τον ανταγωνισμό. Το προσωπικό της Επιτροπής έχει την εξουσία να κάνει αιφνιδιαστικούς ελέγχους σε επιχ/σεις, να απαιτεί την επίδειξη εγγράφων και να συζητά με τις διοικήσεις τους για πιθανή επίλυση, χωρίς προσφυγές και χωρίς ποινές, των όποιων παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού που τυχόν προκύπτουν. Σε περίπτωση μη συμφωνίας για "φιλική" αλλά αμετάκλητη επίλυση του ζητήματος, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα ή άλλης μορφής ποινές, ενώ οι θιγόμενες επιχ/σεις,

μπορούν να προσφύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αν κρίνουν άδικη την όποια ποινή.

Εξάλλου επιχειρήσεις ή άτομα που σκοπεύουν να συνάψουν συμφωνίες οι οποίες πιθανόν να είναι σε αντίθεση με τους κοινοτικούς κανόνες για τον ανταγωνισμό, οφείλουν να έρχονται σε επαφή με τις υπηρεσίες της Επιτροπής προτού συνάψουν τις συμφωνίες αυτές. Σημειώνεται δε, πως η Επιτροπή έχει την εξουσία να παρεμβαίνει, να ελέγχει και να "τιμωρεί" παραβιάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού, είτε αυτεπάγγελα, είτε κατόπιν προσφυγής σε αυτήν οποιουδήποτε ενδιαφερομένου.

Από την άλλη μεριά, δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο, η Επιτροπή να χορηγεί στους ενδιαφερόμενους την άδεια "εξαίρεσής τους" από τους κοινοτικούς κανόνες για τον ανταγωνισμό, ιδιαίτερα όταν κρίνει πως κάποιας μορφής συνεργασία, στο επίπεδο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, είναι δυνατόν να προωθήσει την αποτελεσματικότητά τους και, κατ'επέκταση να οφελήσει ευρύτερα την κοινοτική οικονομία σε θέματα απασχόλησης, ανάπτυξης καθυστερημένων περιοχών κ.λ.π. Στα ζητήματα "εξαγορών" και "συγχωνεύσεων", εξάλλου, η Επιτροπή έχει την δύναμη και τα μέσα να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει τις πρακτικές αυτές των μεγάλων -κυρίως- εταιριών, που στα τελευταία δέκα-δεκαπέντε χρόνια έχουν πάρει την μορφή χιονοστιβάδας στην διεθνή οικονομική δραστηριότητα.

Τέλος, στα θέματα των "εθνικών επιδοτήσεων", ο γενικός κανόνας είναι, ότι αυτές απαγορεύονται, όταν εκούσιος ή ακούσιος στόχος τους, είναι η νόθευση των συνθηκών ανταγωνισμού της αγοράς. Όπως κάθε κανόνας, έτσι και αυτός έχει τις εξαι-

ρέσεις του, κυρίως όταν τέτοιες εθνικές επιδοτήσεις, δίδονται είτε για την απάμβλυνση των συνεπειών κάποιων φυσικών καταστροφών, είτε, για την υποβοήθηση, υποβαθμισμένων και μειονεκτικών περιοχών, είτε για την προώθηση νέων τεχνολογιών κτλ. Σε κάθε τέτοια περίπτωση, τα κράτη-μέλη οφείλουν να ζητούν την έγκριση της Επιτροπής, προτού προβούν στην παροχή των όποιων εθνικών επιδοτήσεων. Η Επιτροπή πάντως, έχει την δυνατότητα -και την εφαρμόζει αρκετά συχνά-, να απαιτήσει την επιστροφή της όποιας επιδότησης από τον λήπτη της, στο κράτος-μέλος που του την παρέσχε και παράλληλα να επιβάλλει πρόστιμο στο κράτος-μέλος που παραβίασε τους κοινοτικούς κανονισμούς.

Όπως και σε άλλους τομείς της κοινοτικής πολιτικής, έτσι και στον τομέα του ανταγωνισμού, η πρακτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι αρκετά ευέλικτη, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν συνθήκες ύφεσης και στασιμότητας. Παρά τη γενική απαγόρευση των εθνικών επιδοτήσεων, στην δεκαετία 1970-1980, θεσπίστηκαν εξαιρέσεις για τους κλάδους εκείνους που επλήγησαν περισσότερο από την ύφεση και από τις ραγδαίες μεταβολές του κοινοτικού μα και του παγκοσμίου οικονομικού περιβάλλοντος. Οι εξαιρέσεις αυτές, αν και παροδικές, απέβλεψαν κυρίως στην μακροχρόνια επιβίωση ορισμένων οικονομικών κλάδων που είναι πολύ κρίσιμοι για την κοινοτική οικονομία, ιδιαίτερα, λόγω της μεγάλης απασχόλησης εργατικού δυναμικού και λόγω των ιλλιγγιωδών μεγεθών του εγκατεστημένου κεφαλαίου τους. Οι κλάδοι αυτοί είναι η ναυπηγική βιομηχανία, η υφαντουργία, η χαλυβουργία και η βιομηχανία συνθετικών ινών και τόσο οι κοινοτικές

όσο και οι εθνικές ενισχύσεις που αποφασίσθηκαν για αυτούς, αποβλέπουν στην διατήρηση της βιωσιμότητάς τους με ένα και μοναδικό μέσο: τη μείωση της παραγωγικής τους δυναμικότητας, μέσω εκσυγχρονισμού, τεχνολογικών και οικονομικών βελτιώσεων κ.λ.π.

6. Βιομηχανική Πολιτική.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζει την ανάγκη της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, κάνοντάς την μια προτεραιότητα για την Κοινότητα για την δεκαετία του '90. Πράγματι, για πρώτη φορά η βιομηχανία αναφέρεται με σαφήνεια στο κείμενο της Συνθήκης. Όμως, η πρακτική σημασία της καθιέρωσης της κοινοτικής δράσης στον βιομηχανικό τομέα, περιορίζεται από το γεγονός ότι απαιτείται πάντα ομοφωνία για τα ειδικά μέτρα σ' αυτόν τον τομέα.

Υπ' αυτές τις συνθήκες δεν είναι περίεργο, ότι η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της του Φεβρουαρίου 1992 υπό τον τίτλο "Από την Ενιαία Πράξη στην μετά Maastricht περίοδο", αφιερώνει ένα κεφάλαιο στην ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής οικονομίας. Αυτή η ανταγωνιστικότητα, βασίζεται κατ' αρχήν, στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στην βαθιά γνώση των τεχνολογιών του μέλλοντος και στην καλύτερη εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων της μεγάλης αγοράς. Βέβαια, εναπόκειται κατά πρώτο λόγο στις επιχειρήσεις και κατά δεύτερο λόγο στα κράτη-μέλη, να προβούν στις ανα-

γκαίες προσαρμογές. Η δράση όμως των επιχειρήσεων και των δημοσίων αρχών, θα πρέπει να πλαισιώνεται από τις διεθνείς υποχρεώσεις της Κοινότητας, από τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού. Αλλιώς τα πλεονεκτήματα ορισμένων θα αποβαίνουν εις βάρος άλλων και εις βάρος της ανταγωνιστικότητας του συνόλου του βιομηχανικού συστήματος. Όσο προχωράνε οι διαδικασίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο πιο αναγκαία θα γίνεται η εξασφάλιση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

7. Έρευνα και Τεχνολογία.

Εναντι των Η.Π.Α και της Ιαπωνίας των οποίων τα τεράστια οικονομικά μέσα και η ενότητα της εσωτερικής αγοράς τις καθιστούν επίφοβους ανταγωνιστές στον τεχνολογικό και οικονομικό τομέα, η Ευρώπη κινδυνεύει να χαθεί σιγά σιγά και να υποβιβασθεί στο επίπεδο του υπεργολάβου. Μόνο η ανάληψη κοινών προσπαθειών στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης θα επέτρεπε την αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού που διαθέτουν τα χιλιάδες εργαστήρια, τα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια της Ευρώπης, τα οποία, δυστυχώς δεν πραγματοποιούν τις έρευνές τους συντονισμένα. Το επίπεδο ζωής και η απασχόληση των Ευρωπαίων, η θέση της Ευρώπης στον κόσμο, θα επηρεαστούν μακροπρόθεσμα από την απάντηση που θα δοθεί στα προσεχή χρόνια στις προκλήσεις της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει, από την ίδρυσή της αξιολογήσει σωστά τον παράγοντα της δραστηριοποίησης και την επενδυτική αξία, για το μέλλον, των ερευνών που διεξάγονται από κοινού. Παράλληλα με την ΕΟΚ, το 1958, ιδρύθηκε η Ευρατόμ που αποσκοπεί στην από κοινού εκμετάλλευση της ατομικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς. Η Κοινότητα διαθέτει το δικό της ερευνητικό κέντρο, το Κοινό Κέντρο Ερευνών, που αποτελείται από εννέα ινστιτούτα, κατανεμημένα σε τέσσερις περιοχές (Ιταλία, Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο). Όμως η επιτάχυνση του αγώνα δρόμου στον τομέα της έρευνας, κατέστησε αναγκαία την περαιτέρω ανάπτυξη και απαιτεί την μεγαλύτερη δυνατή συνεργασία των επιστημόνων, απεγκλωβίζοντας τις έρευνες, πολλαπλασιάζοντας τις βιομηχανικές εφαρμογές, υπερνικώντας τις διοικητικές δυσκαμψίες και τα οικονομικά προβλήματα.

Η κοινοτική δράση είναι συμπληρωματική στις εθνικές δράσεις: ενθαρρύνει τα σχέδια που συγκεντρώνουν πολλά εργαστήρια από πολλά κράτη-μέλη και τις προσπάθειες που καταβάλλονται τόσο στον τομέα της έρευνας αυτής καθεαυτής, όπως η ελεγχόμενη θερμοπυρηνική σύντηξη, η οποία θεωρητικά αποτελεί ανεξάντλητη πηγή ενέργειας για τον 21ο αιώνα, όσο και στις απειλούμενες βιομηχανίες που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο στρατηγικό ενδιαφέρον, όπως η ηλεκτρονική και η πληροφορική.

Το πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα, που εγκρίθηκε για την περίοδο 1990-1994, επιτρέπει στην Επιτροπή, που διαθέτει για το σκοπό αυτό ποσό ύψους 5,7 δισ. ECU, να χρηματοδοτήσει ένα ευρύ σύνολο διαφορετικών προγραμμάτων τα οποία φέρνουν σε επαφή δεκάδες χιλιάδες ερευνητές σε όλη την Κοινότητα. Το

τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο (1994-1998), καθορίζει σαν σημαντικό στόχο της Κοινότητας την ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Μια ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, που καθορίζει στόχο 3% του εθνικού καθαρού προϊόντος για τους πόρους που αφορούν τον τομέα έρευνα-ανάπτυξη, βρίσκεται μεταξύ των προτεραιοτήτων για την οικονομική ανανέωση της Ευρώπης που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 22 Ιουνίου 1993.

Ας υπολογίσουμε την πρόκληση που θα αποτελέσει για την Κοινότητα αυτή η γιγαντιαία προσπάθεια που θα καταβληθεί στον τομέα της ηλεκτρονικής βιομηχανίας: μολονότι η Ευρώπη διαθέτει γερές βάσεις όσον αφορά το λογισμικό, τις υπηρεσίες πληροφορικής, τους βιομηχανικούς αυτοματισμούς, τις τηλεπικοινωνίες, αντίθετα βρίσκεται σε αμυντική θέση, έναντι της επιθετικής στρατηγικής της Ιαπωνίας, όσον αφορά τους περιφερειακούς εξοπλισμούς, την πληροφορική, τα ηλεκτρονικά είδη ευρείας κατανάλωσης. Η παραγωγή του κλάδου στην Ευρώπη καλύπτει το 75% των αναγκών, έναντι του 140% στην Ιαπωνία. Αυτή η έλλειψη ισορροπίας, είχε ως αποτέλεσμα έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών, που ανήλθε σε 31 δισ. δολάρια το 1989 για τον τομέα αυτό.

Οι Ευρωπαίοι είναι σε θέση να κάνουν να καρποφορήσει όλο το πνευματικό δυναμικό που τους έχουν κληροδοτήσει, δύο χιλιετίες πολιτισμού, το ερευνητικό πνεύμα, οι βιομηχανικές επενδύσεις. Η κοινοτική διάσταση και οργάνωση θα πρέπει να τους επιτρέψουν, σε έναν κόσμο που αλλάζει καθημερινά, να μην περιοριστούν στο ρόλο του θεατή αλλά να διαδραματίσουν ενεργό

ρόλο στην θαυμαστή επιστημονική επανάσταση που μόλις αρχίζει.

8. Ενεργειακή Πολιτική.

Μια αποτελεσματική ενεργειακή πολιτική, έστω κι αν δεν αντιστοιχεί στην ολοκληρωμένη αγορά της ενέργειας, όπως επιθυμεί η Λευκή Βίβλος, έχει ήδη περιορίσει την εξάρτηση από το πετρέλαιο, χάρη κυρίως στις προσπάθειες που κατέβαλλε ιδιαίτερα η Γαλλία στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, οι εισαγωγές αργού πετρελαίου, αναλογούσαν το 1985 μόνο στο 32,5% των ενεργειακών προμηθειών της Κοινότητας. Επομένως μπορούν να διατηρηθούν οι στόχοι που ορίστηκαν για το 1995: καθαρές εισαγωγές προϊόντων πετρελαίου, χαμηλότερες από το ένα τρίτο της συνολικής ενέργειας, μείωση του μεριδίου των υδατανθράκων στην παραγωγή ηλεκτρισμού σε λιγότερο από 15%, διατήρηση του μεριδίου του φυσικού αερίου (σήμερα 18%) και μεγαλύτερη χρησιμοποίηση στερεών ορυκτών καυσίμων (άνθρακα) και νέων εξωπυρηνικών ενεργειών. Αλλά η πραγματοποίηση μιας εύλογης ενεργειακής ανεξαρτητοποίησης, έγκειται μακροπρόθεσμα στην αυξημένη προσφυγή στην πυρηνική ενέργεια, παρά το ψυχολογικό σοκ του Τσερνομπίλ. Το 1987 η πυρηνική ενέργεια αντιπροσώπευε στην Ευρώπη το 14% της συνολικής παραγωγής ενέργειας -έναντι 2% το 1970- και 35% του ηλεκτρισμού. Θα ήταν επιθυμητό αυτό το τελευταίο ποσοστό να φτάσει το 1995, τουλάχιστον το 40%.

Η κοινοτική δράση, ασκείται κυρίως στην έρευνα για την

θερμοπυρηνική σύντηξη, η οποία υπόσχεται μια σχεδόν απεριόριστη μαζική ενέργεια, που αποβλέπει αναμφισβήτητα, δεδομένου του σχετικού προβαδίσματός της, σε μια από τις ύστατες ευκαιρίες της Ευρώπης της 3ης χιλιετίας. Αν καταφέρει η Ευρώπη να αποκτήσει προβάδισμα ως προς τους εταίρους της (ΗΠΑ-Ιαπωνία), που ούτε εκείνοι μένουν αδρανείς, θα πραγματοποιήσει στην αρχή της νέας χιλιετίας, την θεαματικότερη κατάκτηση του ανθρώπου πάνω στη φύση, από την ανακάλυψη της φωτιάς, κατάκτηση που θα εξασφαλίσει χωρίς καμμιά αμφιβολία, μια βαθιά μεταλλαγή της ζωής πάνω στη γη.

9. Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες.

9.1. Μεταφορές.

Με την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά αυξήθηκε η ήδη μεγάλη διεθνής κυκλοφορία. Οι βασικές αρχικές προτεραιότητες θα είναι να αναγνωρισθούν, να σχεδιασθούν και να αναπτυχθούν τα διασυνοριακά δίκτυα όπου τα υφιστάμενα έργα υποδομής είναι ακατάλληλα, ή όπου η συμφόρηση της οδικής κυκλοφορίας, αποτελεί ήδη πρόβλημα. Οι προτεραιότητες αυτές θα αφορούν κυρίως τους αυτοκινητόδρομους, τα τρένα μεγάλης ταχύτητας, την ευρύτερη χρήση των συνδυασμένων οδικών-σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών (ιδιαίτερα στο πλαίσιο της διέλευσης των Αλπεων). Αλλα σχέδια εξετάζουν τους τρόπους να καθιερωθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου της ευρωπαϊκής εναέριας κυκλοφορίας και συντονισμένα συστήματα ράδιο-ναυτιλίας για τις θαλάσσιες και εσωτερικές, πλωτές μεταφορές.

Η Κοινότητα έχει ήδη αναλάβει την δέσμευση, να υποστηρίξει οικονομικά ορισμένες οδικές συνδέσεις προτεραιότητας, ιδιαίτερα δύο αυτοκινητόδρομους και σήραγγες διαμέσου των Πυρηναίων μεταξύ της Γαλλίας και της Ισπανίας, έναν αυτοκινητόδρομο που συνδέει τη Λισσαβόνα με τη Μαδρίτη και καλύτερες οδικές συνδέσεις μεταξύ Αγγλίας και Ιρλανδίας, καθώς και την καλύτερευση του οδικού δικτύου της Ελλάδας.

Τα σχέδια στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών, αφορούν κυρίως, δύο δίκτυα μεγάλης ταχύτητας, εκ των οποίων το ένα θα εξυπηρετεί το βόρειο τμήμα της Κοινότητας και το άλλο το νότιο. Το βόρειο δίκτυο θα συνδέει το Λονδίνο, το Παρίσι, τις Βρυξέλλες, το Αμστερνταμ και την Κολωνία, με μελλοντικές ανταποκρίσεις για άλλους προορισμούς. Το άλλο δίκτυο θα αποτελεί μεσογειακό άξονα που θα εκτείνεται από τη Σεβίλλη της Ισπανίας, μέσω Μαδρίτης, Βαρκελώνης, Λυών, Τορίνο και Μιλάνου μέχρι τη Βενετία.

Στον τομέα της ενέργειας, στόχος της Κοινότητας είναι να ενισχύσει και σταδιακά να ολοκληρώσει τα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού πέρα από τα εθνικά σύνορα. Οι πρωτοβουλίες πρέπει να προέλθουν κυρίως, από τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς με βάση την οικονομική βιωσιμότητα κάθε σχεδίου. Η Κοινότητα, ωστόσο, έχει ήδη αναγνωρίσει αρκετά σχέδια προτεραιότητας για τη σύνδεση μεταξύ τους, των εθνικών δικτύων διανομής ηλεκτρισμού και αερίου.

9.2. Τηλεπικοινωνίες.

Όσον αφορά τις τηλεπικοινωνίες, στόχος προτεραιότητας θα

είναι, η βελτίωση των διασυνοριακών συνδέσεων για εμπορικές συναλλαγές, μέσω δικτύων δεδομένων, που χρησιμοποιούν νέα ψηφιακή τεχνολογία και η δημιουργία ενός κεντρικού δικτύου ανά την Κοινότητα, γραμμών υψηλής χωρητικότητας. Οι Τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα αναπτύξουν τα ηλεκτρονικά συστήματά τους πληρωμής και συμψηφισμού, πριν από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος, του ECU.

Για τους πολίτες, θα υπάρχει επίσης η δυνατότητα, διασυνοριακών ηλεκτρονικών πληρωμών με πιστωτικές κάρτες και άλλες οικονομικές πράξεις.

Χάρη στην Κοινότητα, τα πρώτα πράγματι πανευρωπαϊκά δίκτυα τηλεπικοινωνιών, έχουν ήδη δημιουργηθεί στους τομείς των κινητών τηλεφώνων και των συστημάτων τηλεειδοποίησης. Τα δίκτυα αυτά επιτρέπουν στα πρόσωπα που μετακινούνται, να διατηρούν την επικοινωνία με όλη την Ευρώπη, χάρη στο προσωπικό τους τηλέφωνο ή συσκευή τηλεειδοποίησης. Πρώτη η Κοινότητα άρχισε να δημιουργεί κοινά τεχνικά πρότυπα για τον εξοπλισμό και να κατανέμει τις αναγκαίες ραδιοσυχνότητες ανά την Ευρώπη

Η Κοινότητα, ανέλαβε επίσης το έργο να βελτιώσει τις ηλεκτρονικές συνδέσεις υπολογιστή σε υπολογιστή, μεταξύ των κεντρικών διοικήσεων των κρατών-μελών. Τα δεδομένα σχετικά με τα τελωνειακά στατιστικά, το φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, την υγεία των ζώων και των φυτών, κ.λ.π. θα διαβιβάζονται ηλεκτρονικά, σύμφωνα με τις νέες ανάγκες ταχείας πληροφόρησης για την επιτυχή διοίκηση της ενιαίας αγοράς.

10. Περιβαλλοντική Πολιτική.

Μετά την τεράστια απειλή καταστροφής του οικολογικού συστήματος, αποτέλεσμα της βιομηχανικής ανάπτυξης, κατά πρώτον, και της πληθυσμιακής πυκνότητας, κατά δεύτερον, καθίσταται φανερό ότι θα έπρεπε να διευρυνθούν οι αρμοδιότητες της Κοινότητας στον τομέα του Περιβάλλοντος, διότι ναι μέν η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ), έδωσε την πρώτη νομική βάση για την δράση της Κοινότητας υπέρ του περιβάλλοντος, πλην όμως οι απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, συνεχώς αυξανόμενες, θα πρέπει να λαμβάνονται πλέον υπ' όψη κατά την χάραξη όσο και κατά την εφαρμογή της πολιτικής της Κοινότητας, στους άλλους τομείς. Οι στόχοι πλέον της πολιτικής της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος είναι οι εξής:

- διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκοσμίων περιβαντολλογικών προβλημάτων.

Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή "ο

ρυπαίνων πληρώνει".

Τέλος, με την παρούσα συνθήκη, βελτιώνεται και η διαδικασία λήψης αποφάσεων όσον αφορά τα μέτρα και τη δράση που θα ληφθούν για την υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, θεσπίζοντας:

- διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα.
- τα μέτρα που αφορούν την χωροταξία, τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων και των μέτρων γενικού χαρακτήρα, καθώς και την διαχείριση των υδατινών πόρων.
- τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους-μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενεργείας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Τα παραπάνω μέτρα θεσπίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Σε περίπτωση που η λήψη ενός μέτρου συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για το κράτος-μέλος, παρά του ότι ευθύνεται για τη ρύπανση, σύμφωνα με την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει", το Συμβούλιο προβλέπει διατάξεις είτε με τη μορφή προσωρινών παρεκκλίσεων ή/και με οικονομική στήριξη από το Ταμείο Συνοχής, που δημιουργήθηκε στις 31-12-93.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ε Κ Τ Ο
ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΟΚ.

Με κριτήριο την ποσοστιαία συμμετοχή της στον όγκο του παγκοσμίου εμπορίου, η Ε.Κ. αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι κοινοτικές εξαγωγές αντιπροσωπεύουν περίπου το 17% των παγκοσμίων εξαγωγών, με δεύτερες τις εξαγωγές των ΗΠΑ (12% περίπου) και τρίτες τις εξαγωγές της Ιαπωνίας (10% περίπου). Ήδη από την ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης, είχε προβλεφθεί παράλληλα με την δημιουργία της Κοινής Αγοράς, η εφαρμογή μιας εξωτερικής εμπορικής πολιτικής που θα διασφάλιζε τα συμφέροντα της Κοινότητας μέσα στον διεθνή ανταγωνισμό αλλά και θα προωθούσε το διεθνές εμπόριο και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η πολιτική επιλογή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης για την ολοκλήρωση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς μέχρι το τέλος του 1992 ήταν φανερό πως έπρεπε να αντισταθμιστεί με μέτρα εξωτερικής οικονομικής πολιτικής, που θα διασφάλιζαν απέναντι στις τρίτες χώρες (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Λατ.Αμερική, Τρίτος Κόσμος κτλ), ότι η Ευρώπη δεν θα μετατρέποταν σε ένα "οικονομικό οχυρό" αυτάρκειας, προστατευτισμού και απομονωτισμού.

Στα πλαίσια αυτής της " διπλής φιλελευθεροποίησης", η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προώθησε και προωθεί τις εμπορικές της σχέσεις τόσο στα πλαίσια της GATT, και των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών της, όσο και στα πλαίσια διμερών συμφωνιών

εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας της με ομάδες χωρών, όσο και με μεμονωμένες χώρες.

1. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Για ιστορικούς και στρατηγικούς λόγους και χάρη στην ύπαρξη κοινών πολιτικών αξιών, οι σχέσεις μεταξύ των ΗΠΑ και της Κοινότητας, υπήρξαν πάντα στενές και εγκάρδιες. Η αμερικανική κυβέρνηση, καθώς και ο αμερικανικός λαός, ήταν ήδη από την εποχή της ίδρυσης της Κοινότητας σταθεροί υποστηρικτές της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Επιπλέον, οι ΗΠΑ συνδέονται με όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη της ΕΚ, μέσω της συμμετοχής τους στο Βορειοατλαντικό Σύμφωνο.

Οι σταθερές βάσεις της σχέσης αυτής, της επέτρεψαν να αντισταθεί στις επιπτώσεις των διαφόρων εμπορικών διενέξεων που ξεσπούσαν κατά καιρούς μεταξύ των δύο μερών. Οι διενέξεις αυτές έχουν έντονο χαρακτήρα, αλλά αφορούν μέρος μόνον των συναλλαγών ΕΟΚ-ΗΠΑ.

2. Ιαπωνία.

Οι δεσμοί της Κοινότητας με την Ιαπωνία, δεν έχουν ακόμα αναπτυχθεί όσο η διατλαντική σχέση. Αυτό οφείλεται μεταξύ άλλων στο γεγονός ότι η Ιαπωνία και τα μέλη της Κοινότητας δεν

συνδέονται με επίσημη συνθήκη ασφάλειας. Επιπλέον, οι διμερείς οικονομικές σχέσεις κατά τα τελευταία μόνο χρόνια έλαβαν τις εκτενείς σημερινές τους διαστάσεις, αντανακλώντας έτσι τη σχετικά καθυστερημένη είσοδο της Ιαπωνίας στην κατηγορία των οικονομικών υπερδυνάμεων.

Η Ιαπωνική κυβέρνηση έλαβε, το 1991, την πρωτοβουλία να διαπραγματευθεί παρεμφερή δήλωση σχετικά με τις αμοιβαίες σχέσεις όπως αυτές που συνήφθησαν μεταξύ της ΕΟΚ και των ΗΠΑ και του Καναδά. Σκοπός είναι να επιτευχθεί μια θεώρηση πέραν των προβλημάτων που σχετίζονται με τις διενέξεις στον τομέα των συναλλαγών, προκειμένου να υπογραμμισθούν οι κοινοί πολιτικοί στόχοι αμοιτέρων των πλευρών και να καθορισθεί ένα θεσμικό πλαίσιο συνεργασίας.

Οι εμπορικές σχέσεις της Κοινότητας με την Ιαπωνία, κυριαρχούνται από τις διαρθρωτικές επιπτώσεις της ατελούς, όπως θεωρούν οι Ευρωπαίοι, ενσωμάτωσης της Ιαπωνίας στο πολυμερές σύστημα συναλλαγών. Η Ιαπωνία έχει αποκομίσει σημαντικά οφέλη από την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές, που επιτρέπει το σύστημα. Ωστόσο η εγχώρια αγορά της δεν προσφέρει κατά γενικό κανόνα, παρόμοιες δυνατότητες στους εμπορικούς εταίρους της Ιαπωνίας.

3. Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Μετά την κατάρρευση των καθεστώτων του "υπαρκτού σοσιαλισμού" στην διετία 1989-1991, η Ε.Κ. άρχισε να εφαρμόζει συ-

γκεκριμένες πολιτικές που στόχο έχουν την υποστήριξη, την ενίσχυση και την επιτάχυνση της διαδικασίας οικονομικής μεταρρύθμισης στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στην πρώην Σοβιετική Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα παρέχει, μέσα από συγκεκριμένες ρυθμίσεις, καλύτερη πρόσβαση στην αγορά της, χορηγεί χρηματοδοτικές ενισχύσεις, προσφέρει τεχνική βοήθεια και κατάρτιση, διευκολύνει τις ξένες επενδύσεις και συμβάλει τεχνικά και οικονομικά στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Σε ορισμένες περιπτώσεις (Πολωνία, πρώην Σοβιετική Ένωση, Βουλγαρία και Ρουμανία) η Κοινότητα χρησιμοποίησε το κοινοτικό πρόγραμμα "επισιτιστικής βοήθειας" για την αποστολή ιατροφαρμακευτικού υλικών και τροφίμων.

Αν και λίγο πριν την κατάρρευση των καθεστώτων των χωρών αυτών είχαν συναφθεί νέες "εμπορικές συμφωνίες" και "συμφωνίες συνεργασίας" της Ε.Κ. με την Πολωνία, την Ουγγαρία, την Τσεχοσλοβακία, την Βουλγαρία, την Ρουμανία και την τότε Σοβιετική Ένωση, οι εν λόγω συμφωνίες είχαν έτσι και αλλιώς πολύ περιορισμένο πεδίο εφαρμογής. Με την αλλαγή των καθεστώτων στις χώρες αυτές, οι σχέσεις της Ε.Κ. με τον χώρο αποτυπώνονται πλέον στις λεγόμενες "Ευρωπαϊκές Συμφωνίες". Το βασικό χαρακτηριστικό των "Ευρωπαϊκών Συμφωνιών" είναι πως η σύνδεση της Ε.Κ. με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης παίρνει πολύ συγκεκριμένο περιεχόμενο όχι μόνο στο οικονομικό αλλά και στο πολιτικό και στο κοινωνικό πεδίο. Τα σημαντικότερα στοιχεία των "Ευρωπαϊκών Συμφωνιών" μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- ελεύθερες εμπορικές συναλλαγές με την Κοινότητα,

- βιομηχανική, τεχνική και επιστημονική συνεργασία,
- προτιμησιακός χαρακτήρας,
- πολιτιστική συνεργασία,
- μακροπρόθεσμο πρόγραμμα χρηματοδοτικής στήριξης,
- μηχανισμός πολιτικού διαλόγου.

Οι "Συμφωνίες" αυτές, μολονότι δεν έχουν τον σαφή χαρακτήρα ενός "μεταβατικού σταδίου" στην πορεία προς την ένταξη των χωρών αυτών στην Ε.Κ., εν τούτοις δεν αποκλείουν τη δυνατότητα μιας συνδεδεμένης χώρας να υποβάλλει μεταγενέστερα αίτηση προσχώρησης στην Κοινότητα. Αυτό εξάλλου προβλέπεται και στο προσέμιο των συμφωνιών αυτών, όπου αναφέρεται πως οι "συνδεδεμένες χώρες" έχουν ως τελικό στόχο την ένταξή τους στην Ε.Κ.

4. Οι χώρες ΑΚΕ.

Πρόκειται για ένα σύνολο 70 περίπου χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) που αποφάσισαν -με την υπόδειξη και την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας- την συγκρότηση μιας διεθνούς οργάνωσης διακρατικού χαρακτήρα με αποκλειστικό στόχο τη συνολική και ενιαία ρύθμιση εμπορικών, χρηματοδοτικών και αναπτυξιακών ζητημάτων μεταξύ των χωρών αυτών και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το σύνολο των χωρών ΑΚΕ έχουν οικονομίες ελάχιστα αναπτυγμένες και, με τις λεγόμενες "Συμφωνίες LOME" η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει αναλάβει την πο-

λύπλευρη δέσμευση (με σοβαρά, πάντως, ανταλλάγματα) της υποβοήθησης της οικονομικής τους ανάπτυξης.

Οι όροι της Σύμβασης LOME αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο μερών, και ενημερώνονται σε τακτικά διαστήματα. Η πρώτη Σύμβαση LOME, που αποτέλεσε συνέχεια μιας πιο περιορισμένης ρύθμισης, άρχιζε να εφαρμόζεται το 1975. Προβλέπει δικαιώματα και υποχρεώσεις αμφοτέρων των μερών. Η ισχύουσα τέταρτη Σύμβαση LOME θα ισχύσει για δέκα χρόνια (1990-2000), δύο φορές όσο οι τρεις προηγούμενες, προσδίδοντας έτσι μεγαλύτερη σταθερότητα στις σχέσεις ΕΚ-ΑΚΕ. Η σύμβαση προβλέπει τη χορήγηση 12 δισ. ECU για βοήθεια κατά την πρώτη πενταετία υπό μορφή επιδοτήσεων, δανείων με ευνοϊκούς όρους και επιδοτήσεων επιτοκίων. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση κατά 20% σε σύγκριση με την τρίτη Σύμβαση της LOME σε πραγματικές τιμές.

4. Οι χώρες MAGHREB και MASHREQ.

Οι χώρες της Maghreb (Αλγερία, Μαρόκο και Τυνησία) και της Mashreq (Αίγυπτος, Συρία, Ιορδανία και Λίβανος) έχουν συνάψει αντίστοιχα "Σύμφωνα" που προβλέπουν χαλαρές οικονομικές ενώσεις μεταξύ τους.

Αλλά, όπως και η Συμφωνία των χωρών της ΑΚΕ, έτσι και οι δύο αυτές συμφωνίες έχουν λόγο ύπαρξης κυρίως λόγω των σχέσεων και των δύο αυτών διεθνών οργανώσεων με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Συγκεκριμένα, τόσο οι χώρες της Magreb όσο και οι χώ-

ρες της Mashreq έχουν συνάψει "Συμφωνίες Συνεργασίας" με την Κοινότητα, οι οποίες ρυθμίζουν τις εμπορικές ανταλλαγές, την βιομηχανική και τεχνική συνεργασία κ.λ.π. και οι οποίες περιλαμβάνουν "Χρηματοδοτικά Πρωτόκολλα" μέσω των οποίων κοινοτικοί πόροι μεταβιβάζονται προς τις πιο πάνω χώρες για την ενίσχυση των αναπτυξιακών τους προγραμμάτων. Οι κοινοτικοί πόροι έχουν ποικιλία μορφών (δάνεια, επιδοτήσεις επιτοκίων, δωρεάν βοήθεια κ.λ.π.) και αποτελούν βασικό εργαλείο της γενικότερης "Μεσογειακής Πολιτικής" της Κοινότητας για τις χώρες της Μεσογειακής Δεκάνης.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Πρέπει να θεωρηθεί βέβαιο ότι πριν από το έτος 2000 πρέπει να γίνουν περαιτέρω βήματα προς την κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης πέραν της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Συνθήκη του Maastricht χαράζει αυτόν τον δρόμο: περιλαμβάνει ήδη τη δεδηλωμένη πρόθεση των κρατών-μελών να συγκαλέσουν το 1996 μια περαιτέρω διακυβερνητική συνδιάσκεψη για να ληφθούν νέες αποφάσεις υπό το φως της αποκτηθείσας εμπειρίας. Προβλέπονται ρητά η εξέταση της δυνατότητας διεύρυνσης της διαδικασίας συναπόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς επίσης ο απολογισμός των διατάξεων της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας συμπεριλαμβανωμένων των συμφωνιών σχετικά με την αμυντική πολιτική. Μπορεί επίσης να δοθεί νέα ώθηση στην προβλεπόμενη για το 1996 πρώτη εξέταση του ερωτήματος, κατά πόσον η Κοινότητα εισέρχεται στο τελικό στάδιο της οικονομικής ένωσης με ένα ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα.

Κατά την άποψη των περισσότερων κρατών-μελών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η πολιτική ένωση συνεχίζει να υστερεί έναντι της οικονομικής ολοκλήρωσης. Επίσης οι συζητήσεις που είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν πριν από τα τέλη του 1997, σχετικά με μια αναθεώρηση των οικονομικών της Κοινότητας θα θέσουν επί τάπητος την ανάγκη να πραγματοποιηθούν περαιτέρω βήματα προς την ολοκλήρωση. Ακόμα δεν μπορεί να κριθεί σε πió βαθμό, οι επικείμενες κατά τα επόμενα έτη διευρύν-

σεις της Κοινότητας θα προκαλέσουν σε πολλά κράτη νέες μεταρρυθμίσεις.

Καταλήγοντας πρέπει να αναμένεται ότι πολλά διεθνή προβλήματα, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η καταπολέμηση των επιδημιών, οι μετακινήσεις πληθυσμών, οι κλιματολογικές καταστροφές ή η διεθνής εγκληματικότητα θα ωθήσουν την Κοινότητα σε περαιτέρω κοινές δράσεις.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΟΚ.

- 18 Απριλίου 1951 : Υπογραφή στο Παρίσι της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), η οποία άρχισε να ισχύει από τις 23 Ιουλίου 1952.
- Αύγουστος 1954 : Σχέδιο Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα. Αυτή η συνθήκη αποτυγχάνει με την απόρριψη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα (ΕΑΚ) από τη γαλλική εθνοσυνέλευση.
- 25 Μαρτίου 1957 : Υπογραφή στη Ρώμη των συνθηκών που εγκαθιδρύουν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ), οι οποίες άρχισαν να ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 1958.
- 19 Μαρτίου 1958 : Ο Ρομπέρ Σουμάν εκλέγεται πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- 3-11 Ιουλίου 1958 : Η αγροτική διάσκεψη στη Στρέσα θέτει τις βάσεις της κοινής αγροτικής πολιτικής.
- 1 Ιανουαρίου 1959 : Αρχίζει η σταδιακή κατάργηση των τελωνειακών τελών και ποσοστώσεων στο εσωτερικό της ΕΟΚ.
- 13 Φεβρουαρίου 1960 : Το Συμβούλιο της ΕΟΚ εγκρίνει το κοινό δασμολόγιο προς το οποίο πρέπει να προ-

σεγγίσουν σταδιακά οι δασμοί των κρατών μελών κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

- 3 Μαΐου 1960 : Εναρξη ισχύος της σύμβασης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).
- 20 Σεπτεμβρίου 1960 : Αρχίζει να ισχύει ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.
- 10-11 Φεβρουαρίου 1961 : Η διάσκεψη "κορυφής" των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων στο Παρίσι αποφασίζει να δημιουργήσει μια πολιτική ένωση των έξι.
- 1 Σεπτεμβρίου 1961 : Αρχίζει να ισχύει ο πρώτος κανονισμός για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας.
- 14 Ιανουαρίου 1962 : Το Συμβούλιο διαπιστώνει ότι μπορεί να αρχίσει από την 1η Ιανουαρίου το δεύτερο στάδιο της εγκαθίδρυσης της Κοινής Αγοράς.
Δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Εγγυήσεων.
- 20 Ιουλίου 1963 : Υπογράφεται στην Γιαουντέ (Καμερούν) η σύμβαση σύνδεσης μεταξύ ΕΟΚ και 18 κρατών της Αφρικής και της Μαδαγασκάρης.
- 4 Μαΐου 1964 : Αρχίζουν στη Γενεύη οι πολυμερείς δασμολογικές διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της ΓΚΑΤΤ (Γύρος Κέννεντι).
- 1 Ιουνίου 1964 : Αρχίζει να ισχύει η σύμβαση της Γιαου-

ντέ.

- 1 Ιουλίου 1964 : Αρχίζουν να ισχύουν οι κανονισμοί που θεσπίζουν τα πρώτα κοινά όργανα για τα αγροτικά προϊόντα και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού (FEOGA).
- 8 Απριλίου 1965 : Οι έξι υπογράφων την συνθήκη για την συγχώνευση των εκτελεστικών αρχών της ΕΚΑΧ, της ΕΟΚ και της ΕΥΡΑΤΟΜ, θεσπίζοντας ενιαίο Συμβούλιο και ενιαία Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 1 Ιουλίου 1965 : Ανακοίνωση της Γαλλικής κυβέρνησης, όπου διακηρύσσεται ότι η Κοινότητα βρίσκεται σε "κρίση".
- 26-27 Ιουλίου 1965 : Το Συμβούλιο της ΕΟΚ συνεδριάζει για πρώτη φορά χωρίς να συμμετέχει η Γαλλία μετά την ανάκληση από την γαλλική κυβέρνηση του μόνιμου αντιπροσώπου της και των αντιπροσώπων της από τις διάφορες επιτροπές.
- 1 Ιανουαρίου 1966 : Η ΕΟΚ περνάει στο τρίτο και τελευταίο στάδιο της μεταβατικής περιόδου της Κοινής Αγοράς (όπου σε πολλές αποφάσεις του Συμβουλίου, η ομοφωνία, αντικαθίσταται με την πλειοψηφία).
- 28-29 Ιανουαρ. 1966 : Το Συμβούλιο παίρνει αποφάσεις για τις σχέσεις μεταξύ Συμβουλίου και Επιτροπής καθώς και για τη διαδικασία της ψηφο-

φορίας κατά πλειοψηφία. Η Γαλλία επανέρχεται στα κοινοτικά όργανα.

- 11 Μαΐου 1966 : Το Συμβούλιο ορίζει την 1η Ιουλίου 1968 ως ημερομηνία για την ολοκλήρωση της τελωνειακής ένωσης, τη θέσπιση κοινού δασμολογίου για τα βιομηχανικά προϊόντα και την ελεύθερη κυκλοφορία των αγροτικών προϊόντων.
- 9 Φεβρουαρίου 1967 : Το Συμβούλιο της ΕΟΚ καθορίζει κοινό σύστημα ΦΠΑ.
- 30 Ιουνίου 1967 : Η τελική πράξη των διαπραγματεύσεων της ΓΚΑΤΤ (Γύρος Κέννεντι) υπογράφεται στην Γενεύη από την Επιτροπή (εξ ονόματος της Κοινότητας) και τους άλλους συμβαλλόμενους.
- 1 Ιουλίου 1967 : Εναρξη της λειτουργίας της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με 14 μέλη και πρόεδρο τον Ζαν Ρέι.
- 1 Ιουλίου 1968 : Υλοποίηση της τελωνειακής ένωσης 18 μήνες νωρίτερα από την προβλεπόμενη ημερομηνία. Το κοινό δασμολόγιο αντικαθιστά τα εθνικά τελωνειακά τέλη για τις ανταλλαγές με τον υπόλοιπο κόσμο.
- 31 Δεκεμβρίου 1969 : Οι υπουργοί Εξωτερικών των κρατών-μελών εγκρίνουν στο Λουξεμβούργο την "έκθεση Davignon", που συντάχθηκε στο πλαίσιο της διάσκεψης κορυφής της Χάγης (1969),

και αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (ΕΠΣ).

- 1 Ιανουαρίου 1971 : Αρχίζουν να ισχύουν οι δεύτερες συμβάσεις της Γιαουντέ και της Αρουσά.
- 22 Μαρτίου 1971 : Το Συμβούλιο και οι αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών-μελών αποφασίζουν τη σταδιακή υλοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής Ένωσης. Η έναρξη του πρώτου σταδίου ορίζεται την 1η Ιανουαρίου 1971.
- 22 Ιανουαρίου 1972 : Υπογράφεται στις Βρυξέλλες η πράξη προσχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας, της Δανίας και της Νορβηγίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, μετά από επανηληθμένες αιτήσεις εντάξεως των χωρών αυτών. Το Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετώπιζε, επί πολλά χρόνια, την άρνηση της Γαλλίας.
- 25 Σεπτεμβρίου 1972 : Οι νορβηγοί, με 53,5% σε δημοψήφισμα, λένε όχι στην προσχώρηση στην Κοινότητα
- 19/21 Οκτωβρ. 1972 : Στη σύνοδο κορυφής στο Παρίσι καθορίζονται νέα πεδία δράσης για την Κοινότητα (περιβάλλον, περιφερειακή πολιτική, βιομηχανική πολιτική κ.λ.π.)
- 1 Ιανουαρίου 1973 : Προσχώρηση του Ην.Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας στην Ε.Κ.
Αρχίζουν να ισχύουν οι συμφωνίες ελευ-

- θέρων συναλλαγών με την Αυστρία, την Ελβετία, την Πορτογαλία και τη Σουηδία.
- 3-7 Ιουλίου 1973 : Εναρξη στο Ελσίνκι της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ).
- 12 Σεπτεμβρίου 1973 : Αρχίζει στο Τόκυο νέα σειρά πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, στο πλαίσιο της ΓΚΑΤΤ (Γύρος Τόκυο).
- 14-15 Δεκέμβρη 1973 : Σύνοδος κορυφής στην Κοπεγχάγη. Αποφάσεις για κοινή ενεργειακή πολιτική και για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης πριν από την 1η Ιανουαρίου 1974.
- 17 Σεπτεμβρίου 1974 : Μετά την πτώση των "συνταγματαρχών", το Συμβούλιο θέτει πάλι σε εφαρμογή τη συμφωνία σύνδεσης με την Ελλάδα, μετά από αίτησή της.
- 14 Ιανουαρίου 1975 : Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει την καθιέρωση της εκλογής των μελών του με άμεση καθολική ψηφοφορία από το 1978.
- 29 Δεκεμβρίου 1975 : Ο Tidemans υποβάλλει στους άλλους αρχηγούς κυβερνήσεων της Κοινότητας και στον πρόεδρο της Επιτροπής, την έκθεσή του για την Ευρωπαϊκή ενοποίηση, έκθεση που δεν έχει στην ουσία καμιά πολιτική επίπτωση.
- 1 Απριλίου 1976 : Αρχίζει να ισχύει η σύμβαση ΑΚΕ-ΕΟΚ,

που υπογράφηκε στις 28 Φεβρουαρίου 1975, στο Λομέ, ανάμεσα στην Κοινότητα και 46 κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.

- 20 Σεπτεμβρίου 1976 : Υπογραφή στις Βρυξέλλες των κειμένων σχετικά με την εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία.
- 1 Ιουλίου 1977 : Ολοκλήρωση της τελωνειακής ένωσης στη διευρημένη Κοινότητα.
- 7-8 Απριλίου 1978 : Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει να διεξαχθούν οι πρώτες εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία μεταξύ 7-10 Ιουνίου 1979.
- 4-5 Δεκεμβρίου 1978 : Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει να καθιερωθεί το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), με κεντρικό στοιχείο την Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ΕΝΜ). Το Ηνωμένο Βασίλειο μένει έξω από το σύνολο του συστήματος. Το ΕΝΣ θα αρχίσει να εφαρμόζεται από τις 13 Μαρτίου.
- 28 Μαΐου 1979 : Υπογράφεται στην Αθήνα η πράξη προσχώρησης της Ελλάδας στην Κοινότητα.
- 7-10 Ιουνίου 1979 : Πρώτη εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία.
- 31 Οκτωβρίου 1979 : Υπογράφεται στο Λόμε η δεύτερη σύμβαση

μεταξύ ΕΟΚ και 58 χωρών Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ).

17 Δεκεμβρίου 1979 : Η Κοινότητα υπογράφει τις συμφωνίες για τις διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της GATT (γύρος Τόκιο).

1 Ιανουαρίου 1981 : Προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα. Αρχίζει να ισχύει η δεύτερη σύμβαση ΕΟΚ-ΑΚΕ, που υπογράφηκε στο Λόμε στις 31 Οκτωβρίου 1979.

6-12 Νοεμβρίου 1981 : Η ιταλική και η γερμανική κυβέρνηση υποβάλλουν σχέδιο "ευρωπαϊκής πράξης" και σχέδιο "διακήρυξης για την οικονομική ολοκλήρωση".

23 Φεβρουαρίου 1982 : Με δημοψήφισμα, οι γροιλανδοί ψήφισαν με μικρή πλειοψηφία υπέρ της αποχώρησης του νησιού τους από τις Κοινότητες και υπέρ της καθιέρωσης νέων σχέσεων με αυτές.

22 Μαρτίου 1982 : Η ελληνική κυβέρνηση διαβιβάζει στους προέδρους του Συμβουλίου και της Επιτροπής ένα μνημόνιο για τις σχέσεις της Ελλάδας και της Κοινότητας, ζητώντας από την Κοινότητα να εισαγάγει ειδικές διατάξεις υπέρ της Ελλάδας.

29 Μαρτίου 1983 : Στην απάντησή της προς το ελληνικό μνημόνιο, η Επιτροπή αναφέρει ότι η Κοινότητα μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη

της ελληνικής οικονομίας και στην επίλυση των ειδικών προβλημάτων της χώρας μέσω της εφαρμογής των δίκων της πολιτικών και όχι μέσω παρεκκλίσεων στις συνθήκες. Καταρτίζονται στη συνέχεια συγκεκριμένες δράσεις, ειδικότερα στο πλαίσιο των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων.

- 17-19 Ιουνίου 1983 : Κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Στουτγάρδη, οι δέκα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων υπογράφουν την "κατηγορηματική διακήρυξη για την Ευρωπαϊκή Ένωση".
- 14 Φεβρουαρίου 1984 : Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει σχέδιο συνθήκης για την καθιέρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (της επιτροπής Σπινέλι).
- 8 Δεκεμβρίου 1984 : Υπογραφή στο Λόμε της τρίτης σύμβασης ανάμεσα στην Κοινότητα και 65 χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ)
- 1 Φεβρουαρίου 1985 : Η Γροιλανδία φεύγει από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και συνδέεται με αυτήν ως υπερπόντια περιοχή.
- 29-30 Μαρτίου 1985 : Η συμφωνία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών για τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα επιτρέπει την υλοποίηση της συμφωνίας για την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Κοινότητα.

- 14 Ιουνίου 1985 : Η Επιτροπή δημοσιεύει τη "Λευκή Βίβλο" της για την ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς.
- 2-3 Δεκεμβρίου 1985 : Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Λουξεμβούργο καταλήγει σε συμφωνία για την αναμόρφωση των δεσμών της Κοινότητας, που παίρνει την τελική μορφή της "Ευρωπαϊκής Ενιαίας Πράξης" στις 16 και 17 Δεκεμβρίου στη διακυβερνητική διάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών.
- 1 Ιανουαρίου 1986 : Προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Κοινότητα.
- 17-28 Φεβρουαρίου 1986 : Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Ενιαίας Πράξης από τους εκπροσώπους των κυβερνήσεων των δώδεκα κρατών-μελών.
- 1 Μαΐου 1986 : Αρχίζει να ισχύει η τρίτη σύμβαση ΕΟΚ-ΑΚΕ που υπογράφηκε στο Λομέ, στις 8 Δεκεμβρίου 1984.
- 29 Μαΐου 1986 : Η ευρωπαϊκή σημαία υψώνεται για πρώτη φορά στις Βρυξέλλες (οπότε ανακρούεται και ο ευρωπαϊκός ύμνος).
- 15-20 Σεπτεμ. 1986 : Οι υπουργοί των 92 εθνών που συμμετέχουν στη διάσκεψη της Πούντα ντελ Εστε (Ουρουγουάη) αποφασίζουν να αρχίσει νέος κύκλος πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων.
- 15-16 Δεκεμβ. 1986 : Το Συμβούλιο δέχεται να τροποποιήσει

τον εσωτερικό κανονισμό του για να διευκολύνει την προσφυγή στην ψήφο κατά πλειοψηφία.

- 1 Ιανουαρίου 1987 : Αρχίζει να εφαρμόζεται ο ΦΠΑ στην Ελλάδα.
- 1 Ιουλίου 1987 : Εναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Ενιαίας Πράξης.
- Φεβρουάριος 1988 : Σε ειδική σύνοδο κορυφής στις Βρυξέλλες εγκρίνονται οι προτάσεις της Επιτροπής (πακέτο Ντελόρ) και καθιερώνεται το "νέο κοινοτικό συμβόλαιο".
- Δεκέμβριος 1988 : Πραγματοποιείται στη Ρόδο η σύνοδος κορυφής, όπου επιβεβαιώνεται η κοινωνική και ανθρώπινη διάσταση της Ευρώπης.
- 17 Απριλίου 1989 : Υποβάλλεται έκθεση της ειδικής επιτροπής που προβλέπει τρία στάδια για την πραγματοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.
- 9 Νοεμβρίου 1989 : Ανοίγει το τείχος του Βερολίνου, σύμβολο του ψυχρού πολέμου.
- 27 Νοεμβρίου 1989 : Συνάπτεται συμφωνία για το εμπόριο και τη συνεργασία μεταξύ ΕΟΚ και ΕΣΣΔ.
- 17 Ιανουαρίου 1990 : Ο J. Delors προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τη δημιουργία πραγματικής ομοσπονδίας των Δώδεκα.
- 25-26 Ιουνίου 1990 : Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται στο Δουβλίνο και ορίζει τις ημερομηνίες των

διασκέψεων για την οικονομική και νομισματική ένωση (Οκτώβριος 1990) και για την έναρξη εφαρμογής της πολιτικής ένωσης (14-15 Δεκεμβρίου 1990).

- 30 Ιουνίου 1990 : Κατάργηση όλων των συνοριακών διατυπώσεων μεταξύ των δυο γερμανικών κρατών.
- 1 Ιουλίου 1990 : Εναρξη του 1ου σταδίου οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης.
- 3 Οκτωβρίου 1990 : Επίσημη ένωση των δυο γερμανικών κρατών
- Οκτώβριος 1991 : Η ΕΚ και η ΕΖΕΣ συμφωνούν για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), μια εμπορική ζώνη που συνδέει την Ευρώπη των Δώδεκα με τα έξι από τα επτά κράτη της ΕΖΕΣ (οι ψηφοφόροι της Ελβετίας απορρίπτουν το σχέδιο δημιουργίας του ΕΟΧ σε δημοψήφισμα).
- 11 Δεκεμβρίου 1991 : Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των Δώδεκα ενέκριναν τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την διάσκεψη κορυφής της ΕΚ στο Maastricht της Ολλανδίας.
- 7 Φεβρουαρίου 1992 : Υπογραφή της Συνθήκης Ε.Ε. στο Maastricht.
- 1 Ιανουαρίου 1993 : Δημιουργείται η Ενιαία Αγορά.
- Νοέμβριος 1993 : Εναρξη της ισχύος της Συνθήκης του Maastricht και γένεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 1 Ιανουαρίου 1994 : Εναρξη του 2ου σταδίου οικονομικής και

νομισματικής ενοποίησης.

Επίσημη έναρξη ισχύος του Ευρωπαϊκού
Οικονομικού Χώρου.

- Μάρτιος 1994 : Η Σουηδία, η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Αυστρία ολοκληρώνουν τις διαπραγματεύσεις για την ένταξή τους στην Ένωση.
- 13 Νοεμβρίου 1994 : Η Σουηδία λέει "ναι" στην Ε.Ε. με δημοψήφισμα.
- 28 Νοεμβρίου 1994 : Οι νορβηγοί λένε "όχι" για δεύτερη φορά στην προσχώρηση στην Ε.Ε.
- 1 Ιανουαρίου 1995 : Προσχώρηση της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Αυστρίας στην Ε.Ε.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Α.Ε.Π. : Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.
- BENELUX : BELgium - NETHERlands - LUXembourg.
- ΓΚΑΤΤ : Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.
- Δ.Α.Σ.Ε. : Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη.
- Δ.Ε.Ε. : Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.
- Ε.Α.Κ. : Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα.
- Ε.Σ.Υ. : European Currency Unit.
- Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ε.Ε.Π. : Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
- Ε.Ζ.Ε.Σ. : Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών.
- Ε.Κ. : Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
- Ε.Κ.Α.Ε. : Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.
- Ε.Κ.Α.Χ. : Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα.
- Ε.Κ.Τ. : Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
- Ε.Ν.Ι. : Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα.
- Ε.Ν.Σ. : Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.
- Ε.Ο.Κ. : Ευρωπαϊκό Οικονομική Κοινότητα.
- Ε.Ο.Χ. : Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος.
- Ε.Π.Σ. : Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία.
- Ε.Σ.Κ.Τ. : Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.
- Ε.Τ.Ε. : Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.
- Ε.Τ.Επ. : Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.
- Ε.Ε.Ο.Γ.Α. : Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και

Εγγυήσεων.

- Η.Π.Α. : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.
Κ.Γ.Π. : Κοινή Γεωργική Πολιτική.
Μ.Σ.Ι. : Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.
Ν.Α.Τ.Ο. : North Atlantic Organization.
Ν.Ε. : Νομισματική Επιτροπή.
Ο.Ν.Ε. : Οικονομική και Νομισματική Ένωση.
Ο.Ο.Σ.Α. : Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.
Φ.Π.Α. : Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.
Χ.Ο.Π.Α. : Χρηματοδοτικό Όργανο Προσανατολισμού της Αλιείας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) ΒΙΒΛΙΑ.

- Λ.Ι.Τσιπούρη: "Αρχές και πολιτική των Ε.Κ.", Πανεπιστήμιο Αθηνών-Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Αθήνα, 1988.
- Δημ.Ζαχαριάδη-Σούρα: "Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί", Αθήνα-Πειραιάς, 1993.
- Charles Zorgbibe: "Διεθνείς Οργανισμοί", το Ποντίκι, Αθήνα 1991.
- Gerard Druesne-Γεώργιου Κρεμλή: "ΕΟΚ: Η πολιτική του ανταγωνισμού", το Ποντίκι, Αθήνα, 1994.
- Νίκου Σ. Μούση: "Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (Θεσμοί και πολιτικές)", Παπαζήση ΑΕΒΕ, Αθήνα, 1994.
- Νίκου Μιχαλάκη-Αγγελικής Σταματοπούλου: "Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Από τη Ρώμη στο Μάαστριχτ-Η Συνθήκη του Μάαστριχτ)", Νέα Σύνορα-Α.Α.Λιβάνη & ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα, 1993.
- Jean-Francois Deniau-Gerard Druesne: "Η Κοινή Αγορά", το Ποντίκι, Αθήνα, 1990.
- Armand Bizaquet: "1993: Η μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά", το Ποντίκι, Αθήνα, 1990.
- Πάντειο Πανεπιστήμιο-Κέντρο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων-Μελέτες Ευρωπαϊκών Υποθέσεων: "Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (Συνθετική Θεώρηση)", Ι.Σιδέρης, Αθήνα, 1993.

Β) ΦΥΛΛΑΔΙΑ-ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΠΟΛΥΠΤΥΧΑ.

Φυλλάδια:

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: "Η Ενιαία Αγορά", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η εξέλιξη και το μέλλον της κοινής γεωργικής πολιτικής", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1992.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: "Η εσωτερική αγορά το 1993", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: "Η Ευρωπαϊκή Ένωση", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα -1992 και μετά", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1991.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η Ευρώπη μέσα σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο (Οι εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας)", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: "Η Ευρώπη των πολιτών", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.
- Emile Noel: "Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η ολοκλήρωση της εσω-

τερικής αγοράς", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1991.

- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Πράσινο Βιβλίο για την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική (Επιλογές για την Ένωση)" Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994.

Ενημερωτικά πολύπτυχα:

- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Βοηθώντας τις Περιφέρειες της Ευρώπης", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1992.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Διευρωπαϊκά Δίκτυα", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1992.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Τα δικαιώματα των Πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ελεύθερη κυκλοφορία και εγκατάσταση)", Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα, Αθήνα, 1994.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Το ECU", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1991.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1992.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: "Η Ευρωπαϊκή Ένωση", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1993.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι Μεσογειακές Χώρες", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των

Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1991.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: "Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα στη δεκαετία του 1990", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1993.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Καταπολέμηση της Ανεργίας (Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την ανάπτυξη)", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1993.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1991.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Για περισσότερη Δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1993.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Ο πολίτης στην Ενιαία Αγορά", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1993.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Η πολιτική Ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1992.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: "Προστατεύοντας το περιβάλλον μας", Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1993.